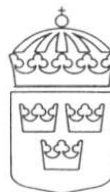

Riksdagens protokoll

1992/93:93

Fredagen den 16 april

Kl. 9.00 – 13.45

Protokoll
1992/93:93

1 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Motionerna
1992/93:T85–T98 till trafikutskottet
1992/93:Ju21 till justitieutskottet

Meddelande om dagens sammanträde

Anf. 1 TALMANNEN:
Jag vill passa på att nämna att förhandlingarna i dag kommer att avslutas
kl. 14.00.

2 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 15 april

Företogs till avgörande socialutskottets betänkande 1992/93:SoU15, utbildningsutskottets betänkanden 1992/93:UbU11 och UbU21, trafikutskottets betänkanden 1992/93:TU25, TU26 och TU33, jordbruksutskottets betänkande 1992/93:JoU16 samt bostadsutskottets betänkanden 1992/93:BoU11, BoU15, BoU16, BoU17 och BoU18 (beträffande debatten i dessa ärenden, se prot. 92).

Socialutskottets betänkande SoU15

Mom. 1 (en syneförrättning i välfärden)

Utskottets hemställan bifölls med 165 röster mot 127 för reservation 1 av Anita Persson m.fl. i motsvarande del.

Mom. 2 (rättssäkerhet m.m.)

Utskottets hemställan bifölls med 280 röster mot 11 för utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motion So294 av Gudrun Schyman m.fl. i motsvarande del.

Mom. 4 (en ny socialpolitik)

Utskottets hemställan bifölls med 270 röster mot 21 för reservation 2 av Leif Bergdahl.

Mom. 5, 6 och 8 (barns levnadsvillkor m.m.)

Utskottets hemställan bifölls med 165 röster mot 127 för reservation 3 av Anita Persson m.fl. i motsvarande del.

Mom. 9 (en ny familjepolitik)

Utskottets hemställan bifölls med 271 röster mot 21 för reservation 4 av Leif Bergdahl.

Mom. 10 (omstrukturering och fördelning av hälso- och sjukvårdens resurser)

Utskottets hemställan bifölls med 165 röster mot 126 för reservation 5 av Anita Persson m.fl. i motsvarande del.

Mom. 11 (sjukvårdsproduktionen)

Utskottets hemställan bifölls med 270 röster mot 22 för reservation 6 av Leif Bergdahl.

Mom. 14 och 15 (ett tillkännagivande om barnbidrag, m.m.)

Utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering bifölls med 271 röster mot 21 för utskottets hemställan under mom. 14 samt i övrigt reservation 7 av Leif Bergdahl.

Mom. 25 (medelsanvisningen till Bidrag till hälso- och sjukvård)

Utskottets hemställan bifölls med 283 röster mot 9 för utskottets hemställan med den ändring däri som föranleddes av bifall till motion So504 av Eva Zetterberg m.fl.

Mom. 32 (rekreationsverksamhet)

Utskottets hemställan bifölls med 163 röster mot 124 för reservation 11 av Anita Persson m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Sören Leberg (s) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 41 (engångsbidrag till LP-stiftelsen)

Utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering – som ställdes mot utskottets hemställan med godkännande av motiveringen i reservation 12 av Anita Persson m.fl. – bifölls med acklamation.

Mom. 55 (en avveckling av den rättsmedicinska avdelningen i Uppsala)

Utskottets hemställan bifölls med 164 röster mot 120 för reservation 13 av Anita Persson m.fl. 7 ledamöter avstod från att rösta.

Utbildningsutskottets betänkande UbU11

Mom. 6 (upphävande av meritvärderingsförordningen)

Utskottets hemställan bifölles med 165 röster mot 127 för reservationen av Lena Hjelm-Wallén m.fl.

Mom. 10 (skolplikt för barn som vårdas på sjukhus)

Utskottets hemställan – som ställdes mot meningsyttringen av Björn Samuelson – bifölles med acklamation.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölles.

Utbildningsutskottets betänkande UbU21

Mom. 9 (fortbildning om medicinska handikapp)

Utskottets hemställan bifölles med 281 röster mot 10 för meningsyttringen av Björn Samuelson.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölles.

Trafikutskottets betänkande TU25

Utskottets hemställan bifölles.

Trafikutskottets betänkande TU26

Mom. 1 (avregleringen och tillsynen av taxi)

Utskottets hemställan bifölles med 280 röster mot 10 för meningsyttringen av Karl-Erik Persson.

Mom. 2 (beställningscentraler och befordringsplikt)

Utskottets hemställan bifölles med 165 röster mot 126 för reservationen av Sven-Gösta Signell m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 3–5

Utskottets hemställan bifölles.

Trafikutskottets betänkande TU33

Utskottets hemställan bifölles.

Jordbruksutskottets betänkande JoU16

Utskottets hemställan bifölles.

Bostadsutskottets betänkande BoU11

Mom. 1 (de bostadspolitiska målen)

Utskottets hemställan bifölles med 165 röster mot 127 för reservation 1 av Oskar Lindkvist m.fl.

Mom. 5 (de allmännyttiga bostadsföretagen)

Utskottets hemställan bifölls med 165 röster mot 127 för reservation 2 av Oskar Lindkvist m.fl.

Mom. 7 (bostäder för utvecklingsstörda)

Utskottets hemställan bifölls med 165 röster mot 127 för reservation 4 av Oskar Lindkvist m.fl.

Mom. 11 (ekologiskt byggande)

Utskottets hemställan bifölls med 279 röster mot 10 för meningsyttringen av Eva Zetterberg i motsvarande del.

Mom. 13 (en utredning om bostadsfinansieringens utformning)

Utskottets hemställan bifölls med 165 röster mot 126 för reservation 7 av Oskar Lindkvist m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Hans Göran Franck (s) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha avstått från att rösta.

Mom. 15 (reduktionen av bostadssubventionerna år 1994)

Utskottets hemställan bifölls med 153 röster mot 124 för reservation 9 av Oskar Lindkvist m.fl. 13 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 17 (en utredning av fastighetskrisen)

Utskottets hemställan bifölls med 271 röster mot 21 för reservation 10 av Dan Eriksson i Stockholm.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

Bostadsutskottets betänkande BoU15

Mom. 1 (beslutsram)

Utskottets hemställan bifölls med 269 röster mot 21 för reservationen av Max Montalvo.

Mom. 2–4

Utskottets hemställan bifölls.

Bostadsutskottets betänkande BoU16

Utskottets hemställan bifölls.

Bostadsutskottets betänkande BoU17

Mom. 2 (stöd till kvinnligt företagande)

Utskottets hemställan bifölls med 164 röster mot 126 för reservationen av Oskar Lindkvist m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Mom. 5 (länsstyrelseanslaget)

Utskottets hemställan bifölls med 283 röster mot 9 för meningsyttringen av Eva Zetterberg.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölles.

Prot. 1992/93:93

16 april 1993

Bostadsutskottets betänkande BoU18

Mom. 2 (miljöfrågorna i PBL m.m.)

Utskottets hemställan bifölles med 163 röster mot 126 för reservation 1 av Oskar Lindkvist m.fl.

Mom. 11 (de reviderade byggreglerna)

Utskottets hemställan bifölles med 164 röster mot 127 för reservation 3 av Oskar Lindkvist m.fl.

Mom. 12 (ekologiska principer i byggandet m.m.)

Utskottets hemställan bifölles med 280 röster mot 11 för meningsyttringen av Eva Zetterberg i motsvarande del.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölles.

*Vissa närings-
politiska frågor*

3 § Vissa näringspolitiska frågor

Föredrogs

näringsutskottets betänkande

1992/93:NU25 Vissa näringspolitiska frågor (prop. 1992/93:100 delvis).

Anf. 2 BIRGITTA JOHANSSON (s):

Fru talman! En sund näringspolitik är grunden för vår framtid som industrination. Nedgången i produktionen och sysselsättningen är lika kraftig nu som den var under vissa år på 1920- och 1930-talet. Då gled vår ekonomi in i en depression.

Den svenska industrin har förlorat omkring 7 % av sin långsiktiga produktionsförmåga. Närmare hälften av produktionsminskningen är oåterkallelig. Fallet inom industrin har varit speciellt stort i de kunskapsintensiva verkstadsbranscherna, i transportmedelsindustrin och i den maskintillverkande industrin. Delas industrin upp i basindustri, verkstadsindustri och övrig industri framgår det klart att verkstadsindustrin har krympt väsentligt mer än de andra industrigrenarna.

Regeringen och utskottsmajoriteten har inga visioner när det gäller att skapa framtidens industrisamhälle. Utan aktiva insatser kommer utslageningen mycket snabbt att ställa Sverige i de lägre divisionerna när det gäller vår attraktionskraft som industrination.

En aktiv näringspolitik medför också krav på att samhället har kompetenta och resursstarka aktörer till sitt förfogande. Den centrala näringspolitiska myndigheten är NUTEK. Regeringens politik har inneburit sänkta anslag och nedrustning två år i rad.

För att åstadkomma en varaktig förbättring av näringslivets förhållanden vill vi socialdemokrater utveckla och utvidga näringspolitiken. Genom ak-

tiva åtgärder skall vi skapa förutsättningar för en industriell återuppbyggnad. Den ekonomiska och industriella kris som nu råder gör att det är nödvändigt att även andra områden i politiken omfattas av den övergripande målsättningen att skapa tillväxt.

Näringspolitiken skall drivas så att den höjer vårt lands attraktionskraft. Därigenom kan vi dra till oss, behålla och utveckla en produktiv näringsverksamhet. Näringspolitiken skall också bedrivas på ett sådant sätt att den blir den bästa motorn för en politik där miljöhänsyn får gå före och vägas in överallt. Målet för oss socialdemokrater är en uthållig tillväxt för god miljö.

Staten har enligt vår uppfattning två huvudfunktioner för att bidra till näringslivets utveckling. Det handlar dels om att sätta regler och ge allmänna förutsättningar, dels om att uppträda på ett mer aktivt sätt. Den borgerliga regeringen har valt att vara passiv på många områden.

Till de allmänna förutsättningarna hör främst att bedriva en långsiktig hållfast ekonomisk politik som leder till låg ränta och låg inflation. Dit hör också att tillhandahålla bra utbildning och goda kommunikationer och att se till att det finns spelregler som gör att marknaden fungerar.

Staten måste vara mer aktiv inom näringslivsutvecklingen. I denna roll finns en mängd olika instrument att använda. Det gäller t.ex. stöd till struktumvandling, riktade forsknings- och utvecklingsinsatser, offentlig upphandling och uppsättande av miljökrav som driver på utvecklingen. Det måste finnas en central resurs för regionernas näringslivsutveckling, så att varje region kan bidra till högre tillväxt efter sina förutsättningar.

Detta synsätt vinner ett allt starkare gehör i vår omvärld. EG har program som innebär en mycket aktiv näringspolitik. Japan har av tradition ett nära samspel mellan stat och näringsliv. I vårt land vill däremot regeringen av ideologiska skäl minimera de statliga insatserna inom näringspolitiken.

Av näringsutskottets betänkande nr 25, som vi i dag skall fatta beslut om, framgår att regeringen visar upp en övertro på att marknaden klarar allt. Vi socialdemokrater har till betänkandet fogat ett antal reservationer, vilka jag yrkar bifall till.

När det gäller näringspolitikens inriktning menar vi socialdemokrater att det är av största vikt att de näringspolitiska insatserna sker på bred front och att de har olika tidsperspektiv. Vi menar också att kompletteringspropositionen som kommer i nästa vecka bör innehålla förslag om ett samlat näringspolitiskt program för små och medelstora företag.

Vidare vill vi att det programmet skall ha ett Europaperspektiv i två avseenden. Dels bör en samordning ske med EG:s näringspolitik, dels bör programmet innehålla förslag om stöd och stimulans till de små och medelstora företagen. Det skulle innebära att de kan komma ut på Europamarknaden.

I svensk näringspolitik har det tidigare använts olika typer av branschprogram. Dessa program har syftat till att underlätta utvecklingen av livskraftiga och expansiva företag. Det har som regel varit små och medelstora företag. Åtgärderna inom programmets ram har varit breda och omfattande.

Ett bra exempel på sådan verksamhet är Verkstadstekniska delegationen. Delegationens styrka har bl.a. varit att fungera som katalysator för investeringar i ny teknik i ett stort antal små och medelstora företag. Delegationens kansli har varit litet, och det har arbetat på ett obyråkratiskt sätt. Kontak-

terna med verkstadsindustrin i allmänhet och bilindustrin i synnerhet har varit omfattande.

Ungefär två tredjedelar av Verktadstekniska delegationens satsningar har kommit bilindustrin till godo. Många av de satsningar som gjorts har varit avgörande för företagens förmåga att med ny teknik som hjälpmedel svara mot de hårda krav som har ställts på bilindustrins underleverantörer, särskilt i samband med modellbyten.

Vi menar att stöd till underleverantörer är exempel på insatser som bör ingå i en aktiv näringspolitik. Vi har också pekat på att regeringen bör initiera ett utvecklingsarbete för kunskapsspridning inom tillväxtföretag.

Ett annat område som är försummat av regeringen är stöd till uppfinnare och innovatörer. Vi socialdemokrater menar att stöd till uppfinnings- och innovationsverksamhet är en av de viktigaste åtgärderna för att åstadkomma produktförnyelse. Vi föreslår att 10 miljoner skall avsättas för stöd till uppfinnare. Det kan ske via anslaget Småföretagsutveckling som disponeras av NUTEK.

Medel skall kunna beviljas för ett begränsat antal uppfinnare och skall ses som en uppfinnarlön under en viss tid. Stödet skall fördelas och administreras av NUTEK i samråd med Uppfinnarföreningen. En aktiv uppföljning och krav på motprestation bör också ingå i villkoren för stöd.

När det gäller teknikbaserad affärsutveckling och förstärkta produktråd som samarbetar med utvecklingsfonderna, återkommer vi i samband med behandlingen av forskningspolitiken.

Som jag nämnde inledningsvis är det av stor betydelse att kapitalförsörjningen till företagen fungerar. Det finns mycket stora problem med kapitalförsörjningen, och de måste mötas med flera åtgärder. Den viktigaste åtgärden är att få ner ränteläget. Den ekonomiska politiken måste utformas så att den möts av förtroende på marknaden.

Det är också viktigt att företagsformen inte lägger hinder i vägen för utvecklingen. Ekonomiska föreningar och kooperativa företag behandlas inte på ett konkurrensneutralt sätt när det gäller att få del av Industri- och nyföretagarfonden. Vi menar att regeringen omgående bör ändra på reglerna så att dessa företagsformer inte missgynnas när det gäller lån.

Vidare anser vi att regeringen skall lägga fram en samlad bedömning av hur planerna ser ut för att följa upp de förslag som Nykoop-företagsutredningen lade fram 1991. Alla företagsformer är viktiga att utveckla.

Vi socialdemokrater tycker naturligtvis att det är litet märkligt att inte Centern värnar mer om ekonomiska föreningar och Kooperationen. Tidigare har vi kunnat uppnå stor enighet i dessa frågor.

Den andra åtgärden är att öka tillgången på riskkapital. Det kan ske bl.a. genom att det görs förändringar av placeringsreglerna för de institutioner som i dag har tillgång till kapital. AP-fondernas placeringsrätt bör utökas så att medel kan placeras i små och medelstora företag.

I betänkandet förs från Socialdemokraternas sida fram ett brett, samlat Europaprogram. Vi vill bl.a. peka på konkurrensvillkoren för de svenska varven. Inom EG och i övriga konkurrentländer finns olika former av stöd till varvsnärigen, och vi menar att Sverige måste ha likvärdiga villkor.

Standardiseringsarbetet är också ett viktigt inslag i Europapolitiken. Av

detta skäl är det nödvändigt att svenska intressenter inom dessa områden kan bevaka och ta till vara kunskap. Arbetstagarrepresentanter och konsumenters deltagande i standardiseringsarbetet är därför viktigt.

Frågan om riskkapital har tagits upp i många motioner. Det gäller främst utvecklingsfondernas fortsatta verksamhet. Utskottsmajoriteten gör det enkelt för sig genom att avstyrka samtliga motioner och hänvisa till att det pågår utredningar inom detta område.

Kapitalförsörjningen är kanske den för tillfället viktigaste hämskon på småföretagens utveckling. Bankkrisen stänger ofta dörren för krediter. Regeringens system med särskilda riskkapitalbolag har bland många brister den nackdelen att pengarna tyvärr inte kommer småföretagen till godo.

En god småföretagspolitik vilar i stor utsträckning på regional grund. Det bör inom varje region finnas en organisation dit småföretagen kan vända sig för att få hjälp med forskarstöd, utbildningsstöd, företagsledningsstöd och, vilket kanske är allra viktigast, riskkapital. Utvecklingsfonderna har överblicken och kontakter med näringslivet, kommuner och landsting. De bildar var och en på sitt sätt navet i ett regionalt nätverk för de små och medelstora företagen. Fonderna bör utvecklas, och de goda exemplen bör bli mönster för framtiden. Därigenom åstadkoms en starkare förankring i det lokala och regionala näringslivet.

På nationell nivå kommer småföretagen att gynnas av de insatser för kompetenshöjning, produktförnyelse och infrastrukturinvesteringar som Socialdemokraterna har föreslagit i olika motioner till riksdagen.

Riskkapitalmarknaden är ett område där det är nödvändigt med ett samspel mellan offentliga och privata aktörer. De måste finnas större förståelse för de villkor som småföretagen verkar under. Företagen måste få veta att det i ett riskkapitalsystem finns aktörer som visar mod, uthållighet och tålamod i sina satsningar.

Vi socialdemokrater vill tydligt markera att den finansieringsverksamhet som bedrivs i utvecklingsfonderna är viktig i det konjunkturläge vi just nu befinner oss i. Utskottet har enhälligt pekat på att regeringen bör medge anstånd med inbetalningar av fondernas lånedel till staten.

Utskottet utgår också från att frågan om rekonstruktionslån kommer att prövas. De små och medelstora företagen utgör grunden för företagsamheten i vårt land.

Vi socialdemokrater anser också att småföretagen skall ha en möjlighet att konkurrera om offentliga upphandlingar i enlighet med ett kommande EES-avtal. Då är det viktigt att man stöder företagen i de internationella nätverk där ny teknik finns att hämta. Sveriges tekniska attachéer utgör en del i den mångfald av instanser som är viktiga för ett allsidigt näringsliv.

Fru talman! Jag yrkar bifall till s-reservationerna och i övrigt till utskottets hemställan.

Anf. 3 BENGT DALSTRÖM (nyd):

Fru talman! Jag vill först göra en reflexion på Birgitta Johanssons anförande. Socialdemokraterna talar om satsningar på små och medelstora företag men är samtidigt emot i princip alla de skattesänkningar när det gäller småföretagens verksamhet som verkligen skulle stimulera nyföretagsamhet

och expansion. Jag har alltid undrat över hur ett sådant resonemang går ihop. Är en höjning av skatterna eller motstånd mot skattesänkningar som skulle underlätta verksamheten för småföretagen rätt sätt att främja tillväxten?

Jag kommer i mitt anförande huvudsakligen att inrikta mig på innovationsklimatet. Det är egentligen det viktigaste i näringspolitiken i dagens Sverige, där vi verkligen behöver stimulera tillväxten. Min partikollega Simon Liliedahl kommer senare att mer allmänt ta upp hur vi i Ny demokrati ser på näringspolitiska spörsmål när det gäller att främja förutsättningarna över huvud taget.

Alltsedan förra sommaren har den politiska debatten här i riksdagen och i massmedierna dominerats av den ekonomiska krisen och dess olika följder. Politikerna i etablissemangen har diskuterat orsakerna till den stigande arbetslösheten och välfärdssystemets stigande kostnader, för att inte tala om krisens konsekvenser då det gäller Sveriges galopperande statsskuld. Till detta kommer alla turerna kring det finansiella systemet och bankernas akuta nödsituation.

Med det här som bakgrund har regeringen träffat olika krisöverenskommelser med Socialdemokraterna. Man har främst diskuterat besparingsmöjligheter som mot bakgrund av att man talar om belopp som 12 miljarder är helt orealistiska. Hur långt räcker de besparingarna när räntekostnaderna på statsskulden växer med 23 miljarder på bara ett år?

Fru talman! Vi kan aldrig spara oss ur krisen. Även om vi inför ett nytänkande och går in för kraftiga besparingar i välfärdssystemet måste den politiken kombineras med en offensiv satsning på näringslivet och då främst på småföretagen. Vi kommer kanske inte ens att kunna behålla 70 % av den välfärd vi har om vi inte attackerar problemet på ett mer intensivt sätt än vad vi hittills har gjort.

Det är märkligt att detta behov av tillväxt genom en ökad produktion nästan helt försvunnit i debatten. Regeringen har genom sitt krissamarbete med socialdemokratin måst hålla igen på åtgärder som verkligen skulle stimulera de 300 000 småföretagen till den nödvändiga produktionsökning vi alla inser att vi måste uppnå.

Det regeringen lyckats med så här långt är att tillsammans med Ny demokrati genomföra etableringen av riskkapitalbolag. Man har gjort en omstrukturering av Industrifonden i kombination med införande av nyföretagarlån i en ny stiftelse, Industri- och nyetableringsfonden. De satsningarna skall underlätta för företagen att erhålla riskkapital.

Den tunga satsningen på Atle och Bure tillgodoser främst riskkapitalbehoven i form av utökat aktiekapital i expansiva mellanstora och större företag. Industri- och nyetableringsfonden kan då erbjuda lånekapital till enstaka projekt i mindre och mellanstora företag, delfinansiering genom lån till nyföretagande och startkapital till nyetablerade företag.

Dessa lösningar tillgodoser i och för sig mycket angelägna behov inom näringslivet och bör kunna medverka till att få fart på industrin, även om vissa signaler kring Bures verksamhet ger anledning till vaksamhet gentemot den fortsatta utvecklingen.

Men svensk industri är också beroende av helt unika idéer och produkter

som kan komma från enskilda uppfinnare och innovatörer i småföretag. För denna för landet så viktiga intressegrupp saknas det i dag ett stöd som kunde aktivera innovationsklimatet. I stället har situationen för de enskilda uppfinnarna försämrats, bl.a. genom att ett riksdagsbeslut tvingade NUTEK att den 1 juli förra året lägga om fördelningen och minska de 75 miljoner man tidigare delat ut som innovatörs- och näringsbidrag till främst enskilda uppfinnare.

Det är nästan otroligt att man skär ned detta anslag, samtidigt som man är medveten om att grunden till tillväxt finns här. Uppfinnarna är i dagsläget i stort sett hänvisade till Utvecklingsfonden och det egna kapitalet. Det saknas dessutom skatteincitament för personliga satsningar i nya projekt och produkter. I nuläget har Sverige mycket få kompetenta människor som kan hjälpa den enskilde uppfinnaren att föra fram idéer och produkter som kan nå marknaden. Det finns en organisation, Svenska uppfinnareföreningen SUF, som med mycket begränsade medel – ca 6 miljoner kronor i statligt stöd – byggt ut ett nätverk av rådgivare till uppfinnare. Det har varit diskussion om dessa medel, men man har nu enats om att stödja SUF:s verksamhet med dessa medel. I den här organisationen finns 22 deltidsarbetande kompetenta medarbetare, med en viss spridning över landet. I vissa fall har dessa personer också etablerade kontakter med de inom Utvecklingsfonden nyligen inrättade produktråden.

Låt oss se hur verkligheten för den enskilde uppfinnaren fungerar, för att förstå det angelägna i att satsa på en behovsanpassad organisation och skapa bättre ekonomiska förutsättningar för den enskilde uppfinnaren.

Uppfinnaren kan i dag söka kontakt med en SUF-rådgivare, som kan fungera som ett första bollplank. NUTEK och de lokala produktrådgivarna i Utvecklingsfonden har inte den kapacitet och oftast inte den kompetens och det engagemang som krävs för att hantera den inledande idéfasen tillsammans med uppfinnaren. Om en idé vid denna första kontakt värderas som intressant kan en teknisk granskning ges av Patentverket. Det kostar "småsmulor" – 3 000–6 000 kr. Här gör verkligen "små" pengar stor nytta, och samtidigt får man information om huruvida idén är värd att utveckla och satsa vidare på.

I nästa fas görs en mer omfattande utvärdering av patentläge, affärsmöjlighet, marknad, etc. Här kan värderingen leda fram till beslut om att lägga ned projekt. En positiv utvärdering däremot resulterar i att man startar en viss verksamhet, där man tillverkar en eller flera prototyper efter olika koncept. Rådgivaren kan här medverka i arbetet att välja och utforma rätt strategi för affärsidén. På det här utvecklingsstadiet avbryts emellertid många idé-satsningar på grund av kapitalbrist. Det gäller såväl för den enskilde uppfinnaren som för det mindre företaget. Här behövs riskvilligt kapital för patent-, prototypframtagnings- och konsultkostnader. Det är just detta s.k. seed-capital – den svenska översättning som jag sett lyder såddkapital – som i dagens marknad saknas. Varken de etablerade riskkapitalbolagen eller Industri- och nyetableringsfonden är designade för dessa kapitalbehov, som oftast föregår en kommande bolagskonstruktion.

I nästa steg kan Industri- och nyetableringsfonden eller något av riskkapitalbolagen medverka vid en bolagsbildning för tillverkning och marknadsfö-

ring av produkten. Alternativet är naturligtvis att den nya produkten också kan erbjudas intresserade, redan etablerade, företag.

Jag konstaterar att utskottet delar Ny demokratis uppfattning om behovet av ett bättre organiserat och ekonomiskt förstärkt stöd till uppfinnare enligt vår motion i frågan. Utskottets majoritet föreslår riksdagen att ge regeringen i uppdrag att utreda detta och komma med förslag om åtgärder. Enligt min mening borde även utskottet uttala vissa direktiv till utredningen i fråga om åtgärdernas genomförande och omfattning.

Vi är överens om att de etablerade lokala produktråden i Utvecklingsfonden kan utgöra stommen i den tänkta uppläggnings av stödet till uppfinnaren. Men det är viktigt att kompetensen inom produktråden säkras, dels genom en representant från SUF – representanterna är relativt sett lokalt väl utspridda över landet – dels genom adjungerade experter från det lokala näringslivet. Det är mycket viktigt, eftersom vi måste ha erfarna människor i produktråden – inte fast anställda utan adjungerade, som passar för de behov som man vill säkra. Dessa krav måste upprätthållas för att kontakterna med uppfinnaren och innovatören skall kunna fungera och för att projekt skall kunna drivas framåt.

Målsättningen för produktråden blir alltså att fungera som bollplank för den enskilde uppfinnaren och småföretagaren och att medverka i den första tekniska och affärsmässiga utvärderingen, patentansökan, prototypframtagningen och, inte minst, i den viktiga fortlöpande finansieringen. Detta kan ske i form av innovationsbidrag. Eventuellt kan man tänka sig en återbetalningsklausul om projektet blir framgångsrikt. Det här är kanske något i stil med den innovatörslönen som Socialdemokraterna var inne på.

Under den här förutsättningen hjälper och stöder Produktrådets insats och finansiering uppfinnaren fram till det läge som vi tidigare talat om, dvs. då Industri- och nyföretagarfonden eller ett riskkapitalbolag kan gå in och medverka i den fortsatta projektetableringen och marknadsföringen.

Den föreslagna utredningen får naturligtvis föreslå fördelningen och omfattningen av den ekonomiska satsningen på uppfinnarstödet. Men som framgår av Ny demokratis motion bör de ekonomiska insatserna, med tanke på de enskilda uppfinnarnas betydelse som tillväxtresurs, vara i storleksordningen minst 100 miljoner kronor.

I vår motion föreslår vi att en innovationsfond inrättas där man fördelar pengarna till resp. produktråd i Utvecklingsfonden, alternativt att motsvarande anslag fördelas genom NUTEK. Men finansieringen av den här nya satsningen på innovatörer blir naturligtvis en av utredningens viktigaste "nötter att knäcka". Eventuellt kan man kanske lyfta ut erforderligt kapital från Industri- och nyetableringsfonden, som ändå disponerar 2,5 miljarder kronor, och fördela det till denna verksamhet i form av riskkapital. Det blir bl.a. utredningens uppgift att behandla.

Med beaktande av de här framförda synpunkterna och med instämmande i av utskottet föreslagen utredning enligt betänkandet, som i stort tillgodoser Ny demokratis motion, vill vi i Ny demokrati betona nödvändigheten av ett snabbt agerande från regeringens sida. Om jag förstår departementet rätt har man faktiskt redan påbörjat ett förberedande arbete för en kommande

Prot. 1992/93:93
16 april 1993

*Vissa närings-
politiska frågor*

utredning. Det är angeläget att utredningens arbete snarast påbörjas för att på gräsrotsnivå främja det viktiga innovationsklimatet i Sverige.

Så går jag över till en annan viktig fråga som finns i detta näringspolitiska betänkande. Vad svensk industri också behöver är en bevakning av den tekniska utvecklingen utomlands. I Ny demokrati ser vi det som helt groteskt att i det här läget reducera insatserna för den tekniskt vetenskapliga attachéverksamheten STATT. Vi motsätter oss därför den av regeringen föreslagna neddragningen på 5 miljoner kronor – av den nu gällande budgeten på 35,6 miljoner kronor. Därför stöder vi den socialdemokratiska motionen om oförändrat anslag.

Fru talman! Mot bakgrund av här framförda synpunkter yrkar jag bifall till Ny demokratis reservation nr 12 under mom. 20 och i övrigt bifall till utskottets hemställan.

Anf. 4 BIRGITTA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Bengt Dalström pekar på att vi aldrig säger någonting om skatter. Det är naturligtvis mycket viktigt att skatterna är rätt avpassade för näringslivet. Det är ju ett näringspolitiskt betänkande som nu behandlas, och skattefrågor brukar tas upp i annan ordning.

Skatterna framhålls alltid i debatten som ett av de största hindren för företagande, men det stämmer inte generellt sett. Sverige har en av Europas mest förmånliga företagsbeskattningar. Detta utesluter naturligtvis inte att det finns problem för vissa kategorier av företagare. Vissa egenföretagare är skattemässigt diskriminerade, jämfört med företag som är organiserade som aktiebolag. Detta tycker också vi socialdemokrater skall åtgärdas. Men det måste vara harmoni i det hela, därför att det är ändå de sunda statsfinanserna som är viktiga. Vi får inte dränera statsekonomi genom skattesänkningar som inte kommer dem till del som verkligen behöver dem.

Anf. 5 BENGT DALSTRÖM (nyd) replik:

Fru talman! Ingvar Carlsson har vid flera framträdanden under de senaste åren talat om att skatteunderlaget och höjd företagsbeskattning är grunden till välfärden. I princip har det han sagt gått ut på detta. Birgitta Johansson inledde med att tala om att vi aldrig säger någonting om skatter. Det var kanske en felsägning – ni talar väl också gärna om skatter.

Jag är medveten om att det här är en näringspolitisk debatt, men Birgitta Johansson snuddade vid det väsentliga, som jag är ute efter. Det är just skatteförändringar som kan stimulera den enskilde småföretagaren, antingen till ett etablerande eller till en expansion. Det kan vara bättre avdragsmöjligheter, t.ex. kvittningsregler för inkomst av tjänst och rörelse. Samtidigt finns det många andra möjligheter just på den nivån att stimulera småföretagarna med skattelättnader, men jag har inte sett några förslag om det från socialdemokratin.

Anf. 6 BIRGITTA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Jag sade redan i mitt första inlägg till Bengt Dalström att vi inte har behandlat skattefrågor i näringsutskottet, men de är naturligtvis otroligt viktiga för ett bra näringsliv i framtiden.

Jag pekade också på att vi måste kunna göra jämförelser, så att ingen blir diskriminerad på grund av den form som han har organiserat sitt företagande i. Men vi är inte beredda att gå in på den typen av detaljer som Bengt Dalström nu gör. Vi vill se en helhet i skattepolitiken. Det är andra utskott som har att hantera de frågorna. Men jag håller med om att skattepolitiken är viktig.

Prot. 1992/93:93
16 april 1993

*Vissa närings-
politiska frågor*

Anf. 7 BENGT DALSTRÖM (nyd) replik:

Fru talman! Jag skall avrunda det här lilla replikskiftet med att konstatera att Socialdemokraterna är positivt inställda till vissa tankegångar om lättnader i beskattningen för småföretagaren. Jag kommer med intresse att följa fortsättningen. Jag utgår från att Birgitta Johanssons synpunkter från näringsutskottet inte är oväsentliga för hennes kolleger i andra utskott.

Anf. 8 HANS ANDERSSON (v):

Fru talman! Näringspolitik är någonting mycket viktigt, enligt vår uppfattning. Jag vet inte om det är regeringens och de borgerliga partiernas uppfattning. Betänkande nr 25 om vissa näringspolitiska frågor utandas snarast en brist på näringspolitik. Egentligen bidrar man till att sänka det samhälleliga stödet och de samhälleliga initiativen för att formera en bättre industriell struktur, en bättre näringsstruktur i vårt land.

Det kan behövas, då en stor del av krisen i Sverige i dag är en näringspolitisk kris, som flera har sagt. Vi har drabbats av en betydande industridöd. En del beror på konjunkturen, men mycket kommer att handla om strukturella förändringar. Det är helt enkelt fråga om kapitalförstöring i många fall. Vi hade ungefär 15 % produktionssänkning – 200 000 jobb försvann på några år – och hälften av det, 7–8 %, betraktas som förstört kapital, förstörd produktionskapacitet. Det är någonting som det kommer att vara mycket svårt att bygga upp igen, som kommer att göra Sverige fattigare under lång tid framöver. Det innebär arbetslöshet och att Sverige tenderar att halka efter.

Det är många som har synpunkter på vad som är orsakerna till detta. Det var intressant att se en ny undersökning som Statistiska centralbyrån publicerade för några veckor sedan, som visade att den svenska industrins kostnader per producerad enhet 1991 fortfarande låg lägre än i 14 av våra främsta konkurrentländer. Sveriges arbetskraft var alltså billigare. Produktiviteten i industrin ökade också mer än vad tidigare statistik hade visat.

Det var alltså inte enbart en kostnadskris som fick svensk industri att kollapsa, utan snarare en efterfråge-, spekulations-, skuld- och finanskris.

Man behöver ingen statistik för att inse att Sverige har problem, men det är mycket viktigt att man vet hur problemen ser ut och vad de beror på för att man skall kunna hitta rätt medicin.

Mycket av den medicin som borgerligheten tar fram handlar om att förstöra tryggheten och att försämra det arbetsrättsliga systemet. Man menar – det finns också uttalat i detta betänkande – att det sociala trygghetssystemet gör att folk drivs från arbete in i socialförsäkringssystemet, som försörjer dem, att arbetsrätten skapar ineffektivitet, i stället för att bidra till trygghet och effektivitet.

Vi tror från vårt håll att det här är fundamentalt felaktigt. Vi tror snarare

att det har att göra med den ideologiska offensiv som SAF satte i gång på 70-talet, för att "satsa på dig själv", som snart ledde till att de flesta skulle bli modister och frisörer, till att industriarbete och kompetens i näringslivet hade dålig status. Det var svårt att rekrytera folk till industrin, och det lider vi av fortfarande. Det var den oerhörda marknadsfundamentalismen, kravet på att staten inte skulle intervensera, att man inte skulle ha en aktiv industri- och näringspolitik, att det bara skulle vara generella metoder, inga selektiva stöd. Det framgår oavbrutet i utskottets resonemang i betänkandet.

Vi tror att det här är fullständigt fel synsätt, och det är ett synsätt som leder nedåt, i en nedåtgående spiral, som vi nu lever med.

Men allting är inte politikernas fel. Vi har strukturproblem i Sverige. Vi har haft stora fördelar med naturresurser och basnäringar. Vi har haft mycket stora bolag, som har vuxit sig starka under hela 90-talet. De har internationaliserats, och det har uppstått en svår situation mellan hemmamarknad och exportmarknad. Vi lider brist på små och medelstora företag. Vi har haft en dåligt utvecklad forskningspolitik, med framför allt dåliga samband mellan forskning och utveckling, bl.a. industriutveckling.

Vi som låg främst för ett antal decennier sedan har gått ganska långt tillbaka jämfört med OECD när det gäller kompetensen inom näringslivet. Vi har mycket färre civilingenjörer i industrin än vad man har i Japan, i USA och snart i Tyskland.

På några punkter i betänkandet diskuteras motioner som handlar om att förbättra etiken. Jag tycker att det är någonting som man kan ägna en viss uppmärksamhet åt: etiken och marknaden. Vi släppte taxibranschen fri; vi fick omedebart svåra etikproblem som skakar hela branschen. Vi släppte valutaregleringar, vi släppte kreditregleringar, och vi fick oerhörda problem, inte minst etikproblem.

Vi hade en spekulationsekonomi, faktiskt till mycket stor del genererad av den socialdemokratiska 80-talspolitiken. Genom devalveringspolitiken i början på 80-talet använde vi generella metoder som gav upphov till stora penningmängder, som inte i någon högre grad investerades utan spekulerades bort, dels här hemma, dels i finanssystemet, dels genom köp av fastigheter i Bryssel, London och på andra håll – improduktiv verksamhet, utövad i frihet av de aktörer som enligt inte minst de borgerliga partiernas mening skall staka ut framtiden.

Jag tycker att man verkligen borde tänka efter noga när man är så fundamentalistiskt marknadsliberal som utskottetsmajoriteten är. Vi vill bestämt avvisa det. Vi menar att selektiva stöd, branschmässiga stöd och programmatiska, industri- och näringspolitiska inriktningar måste till för att åstadkomma en miljö där industrin och näringslivet kan växa. Men då måste det också finnas ett samarbete – man måste ta till vara de anställdas resurser och kompetens. Man måste också skapa ett inflytande, en ekonomisk demokrati.

Man kan anföra många exempel. Vi har en stor skogsråvara i Sverige. Den kommer framöver att utsättas för stor konkurrens, inte minst österifrån. Vi måste göra mer av trät som sågad vara, men vi måste också med hjälp av träkemi, träforskning och träutveckling se till att vi förädlar produkterna

mer. Det finns mycket att göra, det finns många idéer, men det behövs pengar. Det är en typisk branschfråga.

Det som har hänt i Uddevalla och Kalmar, det som har hänt med den nya produktionstekniken inom bilindustrin är en tragik. Det behövs samlade program för att ta till vara just dessa erfarenheter och för att skapa en ny industripolitisk och arbetsmetodisk inriktning, som kan ge stora framgångar för svensk industri i framtiden.

Uppfinningarna diskuteras. Vi menar, som också Bengt Dalström var inne på, att det var fel att ta bort näringsbidraget, och vi har föreslagit uppräknings av uppfinnarstödet omedelbart. Det är nödvändigt att gå in i ett tidigt skede, så att det blir någonting kvar av svenska uppfinningar.

Fru talman! Många svenska uppfinningar försvinner faktiskt utomlands, vare sig de är produktionstekniskt enkla att sätta i verket – det har anförts många sådana exempel i debatten under senare tid – eller de är tekniskt mycket avancerade och framtagna inom våra tekniska högskolor; de försvinner till Norge, till Tyskland, till Japan t.ex. Det är ett stort näringspolitiskt och industripolitiskt misslyckande. Det är ett misslyckande för de svenska företagen, det är ett misslyckande för det svenska samhället; det är ett uttryck för den svenska statens brist på näringspolitik att sådant inträffar.

Man hänvisar ofta till andra länder. Men ta en titt på Japan. Japan har en mycket omfattande näringspolitisk struktur, både på ett lokalt plan och på ett nationellt plan. Där finns initiativ till nätverk för småföretagsamhet, där finns anknytningar mellan forskningsverksamhet och stora företag, där finns det branschpolitiska program där man har koncentrerat sig på att stimulera investeringsverksamhet av långsiktig karaktär – praktiskt taget motsatsen till vad vi har haft i Sverige, där egentligen allt har skett inom ramen för de traditionella stora företagen. Och de blir allt mer "inomföretagarmässiga" – de ser saken från sitt eget företags synpunkt, de ser saken från sina egna produktors synpunkt, och vi tappar långsiktigheten.

Det finns många exempel; de kanske inte precis handlar om EG, som har varit uppe till debatt här. Det finns många exempel – från Italien, som Emiliën, och från Tyskland, som Baden-Württemberg – på en stark småföretagarstruktur och på att man har tagit en serie statliga och branschmässiga initiativ; man går ihop och skapar nätverk för att öka potentialen industriellt.

Det handlar inte om att de här områdena har särskilt låga löner, och de är inte heller så överens ideologiskt. I Emiliën har det gamla kommunistpartiet i Italien varit ledande och styrande, och i Baden Württemberg har det varit kristdemokraterna. Det handlar om en tradition, och det handlar om idéer för att i samverkan utveckla näringsliv och industri.

Den meningsyttring som Rolf Nilson har avgivit i näringsutskottet och som jag vill ställa mig bakom fokuserar på en annan sak, som jag mycket starkt vill understryka, och det är att industripolitiken och näringspolitiken måste baseras på en ekologisk grundsyn. Det måste handla om ekologiskt hållbar produktion. Det måste finnas ett kretsloppstänkande. Det är den absoluta förutsättningen för att vi över huvud taget skall ha kvar någon produktion och industri i Sverige på sikt.

Det ger också stora möjligheter och chanser; produktionens miljövänlighet kommer inom kort att vara ett krav och ett konkurrensmedel. Produk-

Prot. 1992/93:93
16 april 1993

*Vissa närings-
politiska frågor*

ternas miljövänlighet kommer också att vara ett konkurrensmedel. Så kommer det att bli med bilarna, så har det redan blivit med tågen och den övriga kollektivtrafiken, så har det blivit med många produkter som är till just för att förbättra miljön: rökgasrening, energisystem som inte läcker ut en massa energi, ökade verkningsgrader, förbättrad kvalitet, styrsystem, etc.

På många områden har Sverige här mycket goda förutsättningar. Det handlar alltså om att kombinera det långsiktiga kravet på hänsyn till miljö och ekologisk anpassning med det kortsiktiga kravet på att vara konkurrenskraftig, att passa marknaden. I dag är detta faktiskt gemensamma målsättningar. Jag tycker att just detta måste vara en målsättning för näringspolitiken.

Dessutom menar vi att man måste ha en selektiv politik. Låt mig ta ett exempel. Underleverantörsprogrammen lades ned. Verkstadstekniska delegationen lades ned. Varför? På de områdena har svenska företag mycket stora svårigheter. Vi har småföretag, men inte så många. Men vad vi framför allt saknar är medelstora företag som kan bära upp produktförnyelse, som kan hänga med i branschens utveckling och som inte är fullständigt beroende av de stora bolag till vilka de är underleverantörer utan har en egen status, en egen exportverksamhet, en egen utbildningsverksamhet, en egen produktförnyelseverksamhet. Det kräver tillgång till avancerad teknologi, och det kräver tillgång till forskningsresultat. Här har man kunnat göra mycket med samlade branschprogram. Men av ideologiska skäl passar detta inte den nuvarande svenska regeringen, utan man lägger ned den verksamheten.

Fru talman! Jag vill genast – för att inte glömma bort det – yrka bifall till meningsyttringen när det gäller mom. 1 om näringspolitikens inriktning, mom. 10 om skapande av nätverk och mom. 26, som är anslagsyrkandet, där vi räknar upp regeringens anslag till näringspolitik och NUTEK med 90 miljoner kronor. I övrigt finns det punkter som gäller uppfinnare och underleverantörer och som är snarlika de yrkanden som finns i socialdemokratiska reservationer. För att inte uppta tiden i onödan skall jag inte yrka bifall till dem.

Jag yrkar också bifall till de socialdemokratiska reservationerna 3, 4, 5, 6, 9, 15, 16 och 18, som ligger mycket nära de ståndpunkter vi har eller som helt enkelt är identiska med dem.

Den socialdemokratiska politik som här har förts fram kan vi till stora delar instämma i när det gäller kravet på och vikten av en aktiv näringspolitik. Men jag tror att ordet EG nämns 20 gånger och orden ekologi och miljö en gång. Där finns det en påtaglig skillnad mellan den ståndpunkt som jag förfäktar här och som kort finns angiven i Rolf Nilsons meningsyttring, och den som finns i de socialdemokratiska reservationerna och den socialdemokratiska motionen.

Det är inte så att en bra industri- och näringspolitik är identisk med vad som sker inom ramen för EG. Däremot finns det inom EG:s område många länder som har en mycket mer aktiv statlig insats vad gäller näringsstrukturen. Det är precis sådana insatser som vi har velat peka på när det gäller kompetens, utbildning, koppling till den offentliga sektorns upphandling, kraven på miljöteknik i produktion, produkter och finansiering av företagssamheten – i tidigare och senare skeden. Till detta hör ju också frågan om

exportstimulanser, exportgarantier och annat, som behandlas i andra sammanhang.

Fru talman! Vår position är alltså att näringspolitiken behöver förstärkas, inte minst på grund av nuvarande konjunkturläge, men också av strukturella skäl. Vi måste göra detta med inriktning på miljöhänsyn och ekologi, men också för att förnya näringsgrenarna och för att uppnå god produktivitet och skapa goda arbetsmiljöer. Vi måste ta till vara kompetens och utbildade människor, som är den största resursen, och se till att människor får arbeta inom ramen för det goda arbetet. På så sätt kan vi ta oss ur krisen. Det gör vi inte genom att förlita oss på den blinda marknadens mekanismer.

Vi säger bestämt nej till utskottsmajoritetens marknadsliberalism och förordar mycket mer av statliga interventioner och mer av kreativt skapande samarbete mellan samhällsinstanser, stat och näringslivsaktörer.

Tack!

Anf. 9 KJELL ERICSSON (c):

Fru talman! Det har varit en svår period för svenskt näringsliv. 1980-talets spekulations- och inflationspolitik har skördat stora offer. Det har inneburit stora påfrestningar, både för företagare och för den enskilde.

Det har under de senaste åren talats mycket om de problem som finns, hur de har uppkommit och hur de skall åtgärdas. Jag skall inte nu uppehålla mig så mycket vid bakgrunden till den kris som vi har. Men man måste ändå ha det här i bakhuvudet när man talar om åtgärder för industrin.

Vi har förlorat över 200 000 industriarbetstillfällen sedan 1989. Vi har ett stort underskott i statens budget, och vi har stora problem med våra banker. Vi har en hög arbetslöshet, med allt vad det leder till.

Regeringen har alltsedan den tillträdde 1991 arbetat för att skapa goda förutsättningar för svenskt näringsliv, bl.a. genom att sänka eller slopa tillväxthämmande skatter och avgifter och genom att arbeta för en bättre riskkapitalförsörjning. Detta är också viktiga inslag i en aktiv småföretagspolitik.

Det viktigaste för närvarande är ändå att man för en ekonomisk politik som skapar förtroende för våra långsiktiga möjligheter. Detta är inte minst viktigt för att få ner räntan och stärka kronans värde. Det är därför angeläget att det nu skapas långsiktigt goda förutsättningar för vårt näringsliv. Företagen skall kunna planera och genomföra sina investeringar. Under rådande osäkra läge har många företag avvaktat med investeringarna, för att se vad som händer. Vi måste nu få till stånd långsiktiga spelregler vad gäller företagens villkor.

Om vi skall arbeta oss ur den kris som landet befinner sig i, får det inte vara någon tvekan om kursen. Om det råder tveksamhet om kursen, kan vi råka ut för ännu fler tråkigheter, i form av räntechocker, ytterligare kursfall för svenska kronan, uteblivna investeringar och företag som flyttar utomlands. Sverige har länge tillhört världens viktigaste industrinationer, och svenska företag har hävdat sig väl i konkurrensen. Men under 80-talet försämrades situationen märkbart för svenskt näringsliv. Därefter har vi fått den mest djupgående nationella långkonjunktur som vi har haft på länge. Även internationellt har konjunkturen varit mycket svag. Därför är det vik-

Prot. 1992/93:93
16 april 1993

*Vissa närings-
politiska frågor*

tigt att olika åtgärder ger de goda möjligheter som vårt näringsliv så väl behöver.

De förslag som regeringen har lagt fram och som riksdagen redan har beslutat om kommer också att ge bra möjligheter. Det är faktiskt ganska många skatter och avgifter som har sänkts eller slopats. Det ger på sikt en kraftigt förstärkt konkurrenskraft, inte minst för våra småföretag som också utgör ett mycket viktigt inslag i vårt näringsliv. Det finns ytterligare förslag på gång om särskilda skatter för egen- och fåmansföretagare. De innebär en neutral beskattning för olika företagsformer. Det finns även förslag om ett visst återinförande av kvittningsrätten. Allt detta kommer att vara till hjälp för såväl befintliga som nystartade företag. Jag har de senaste dagarna med glädje noterat att också Socialdemokraterna ställer upp på att det skall vara en neutral företagsbeskattning för småföretag.

Jag skall nu kommentera en del av de områden som dagens betänkande handlar om. Det rör dels regeringens proposition om anslag till näringspolitiken, dels ett antal motioner från den allmänna motionstiden.

En fråga som tar upp ett stort utrymme är riskkapitalförsörjningen, eller kapitalförsörjningen över huvud taget, eftersom den är så väsentlig. Detta är en fråga som rör många, inte minst i dagens besvärliga situation på finansmarknaden.

Det pågår en utredning om utvecklingsfondernas framtida roll. Jag skall inte nu beröra den framtida verksamheten, men jag vill i alla fall klart deklarera att vi även framdeles behöver ett regionalt organ som kan hjälpa de små och medelstora företagen.

Den utlåningsverksamhet som utvecklingsfonderna i dag bedriver vill jag också beröra något. Efter förra årets inbetalningar till staten, förfogar utvecklingsfonderna över ca 2,5 miljarder. Av dessa skall fonderna, enligt tidigare riksdagsbeslut betala in 1,3 miljarder till staten fram till 1997.

Likviditeten är högst varierande i de olika fonderna. Vi har från utskottets sida funnit det angeläget att påpeka att det faktum att man på relativt lång sikt skall betala in dessa pengar till staten inte skall innebära något hinder för att bedriva en välplanerad och aktiv utlåningsverksamhet. Utskottet förutsätter därför att utvecklingsfonderna omgående tillser att man får till stånd en ökad aktivering av de här medlen.

Vi har också, som Birgitta Johansson var inne på, funnit att det finns problem i vårt bankväsende i dag. Med tanke på det, finns det skäl att bevilja anstånd med de inbetalningar som utvecklingsfonderna skulle ha gjort under 1993. Jag tycker att det är bra att utskottet har gjort detta ställningstagande, eftersom det ger ytterligare möjligheter för fonderna att medverka vid viss riskfinansiering.

Även riskkapitalbolagen har berörts. De sex riskkapitalbolagen och de två portföljbärande bolagen Atle och Bure har nu startat sin verksamhet. Visst har det riktats kritik mot dessa bolag för att de inte nog har engagerat sig i riskfinansieringen. Det kanske kan finnas fog för viss kritik, men man måste komma ihåg att de just startat sin verksamhet.

Jag vill ändå uttala den förhoppningen att bolagen kommer att fungera som riskfinansiärer för små och medelstora företag. Detta kan ske både genom att de går in som delägare i företag och att de genom ett aktivt ägarenga-

gemang medverkar vid olika investeringar. Det kan också ske genom lån eller garantier. Bolagen skall även kunna göra indirekta placeringar via andra riskkapitalbolag. Bolagen förfogar nu över 6,5 miljarder, och det är angeläget att medlen kommer industrin till godo.

Även nyföretagarlånen har berörts, som vi under hösten förra året beslutade om. Verksamheten har nu startat. Dessa lån kan erhållas för nya produkter, marknadssatsningar och nya företag. Starten har nyss skett, men enligt vad vi har erfarit är intresset mycket stort för dessa lån.

När det gäller Industri- och nyföretagarfondens lån, kan dessa erhållas enbart av aktiebolag – det har också berörts. Fr.o.m. den 15 mars kan även utvecklingsfonderna ge nyetableringslån. Dessa lån ges till alla former av företag, även ekonomiska föreningar. Detta är en riktig inriktning, och vi får väl låta dessa nya ordningar verka ett tag och se hur de olika behoven ser ut.

Det här betänkandet berör också en motion om rekonstruktionslån. Jag skulle vilja uppehålla mig en kort stund just runt detta med företagsrekonstruktioner.

Många svenska företag lever under mycket pressade förhållanden. Detta visar inte minst förra årets siffror om konkurser. Omkring 22 000 företag gick i konkurs. En del av dessa företag var faktiskt bra företag med bra produkter. Men på grund av den extrema lågkonjunktur som vi befinner oss i har de inte klarat av ekonomin.

Den hårda situation som bankerna har underlättat inte heller för företagen. I Svenska Dagbladet från i onsdags kan man läsa att bankerna undviker ackord, därför att konkurserna för bankerna är fördelaktigare än ackordsuppgörelser. Jag tycker egentligen att detta är skrämmande uppgifter. Konkurserna är i och för sig ett naturligt inslag i en marknadsekonomi, men det är fel när man i de allra flesta fall väljer konkurs framför rekonstruktion. Det måste vara riktigare att man försöker vara med och rädda en del av pengarna i en rekonstruktion än att i onödan låta företag gå i konkurs, med allt vad det innebär.

Insolvensutredningen har också tagit upp den här frågan i sitt betänkande. Det gäller krisföretag som är livsdugliga eller vars verksamhet kan fortsätta i någon form. Man föreslår att gäldenär, som under medverkan av en av rätten utsedd administratör driver näringsverksamhet efter betalningsinställelse, skall försöka rekonstruera verksamheten och träffa en ekonomisk uppgörelse med sina borgenärer utan konkurs.

Även organisationen Företagarna har i skrivelse till regeringen föreslagit någon form av rekonstruktionslån eller överlevnadslån.

Jag har också personligen haft kontakt med många företagare som uttryckt behovet av hjälp vid rekonstruktioner av företag och av att någon form av överlevnadslån, garantilån, införs. Nu vet jag att regeringen arbetar med den här frågan, och jag hoppas att man kan komma fram till en bra lösning. Det måste vara riktigt att försöka rädda bra företag med bra produkter och med framtidsmöjligheter, i stället för att låta dessa gå i konkurs i onödan.

Stödet till uppfinnare och innovatörer har redan berörts här av flera talare. Bengt Dalström uppehöll sig mycket vid den frågan. Det är en mycket väsentlig fråga. Stöd och råd till uppfinnare och innovatörer sker genom

Prot. 1992/93:93
16 april 1993

*Vissa närings-
politiska frågor*

flera olika kanaler såsom Svenska Uppfinnareföreningen, NUTEK och de s.k. produkttråden, som finns i varje län.

Utskottet har erfarit att regeringen avser att avsätta lika mycket medel – ca 6 miljoner – till Uppfinnareföreningen som förra året. Det är bra. Utskottet vill också att regeringen tar fram ett åtgärdsprogram för uppfinnare. I detta program bör man se över möjligheterna till ökad avsättning, ändrade skatteregler och ändrat bidragssystem.

Det är viktigt att uppfinnare och innovatörer får en renässans i vårt land. Om den industriella förnyelsen skall kunna fortskrida är det av avgörande betydelse att nya idéer och uppfinningar kommer i gång och att innovationsprocesser kan startas. Därför är det bra att regeringen nu skyndsamt skall ta fram ett åtgärdsprogram för denna kategori. En sådan sådd kan också ge en god skörd.

Genom denna beställning hos regeringen blir också motioner från Centern, Ny demokrati och kds i huvudsak tillgodosedda.

Betänkandet berör också en del olika stöd, t.ex. varvstöd. Här finns också krav från Socialdemokraterna om ytterligare stöd.

Utskottet anser det vara viktigt att olika industrigrenar kan ha konkurrensneutralitet i förhållande till motsvarande industrigrenar i konkurrentländerna. Detta är också regeringens linje. Men vi anser också från utskottsmajoritetens sida att det är angeläget att regeringen bevakar den här frågan noga. Om det blir förändringar i konkurrensen skall man vidta åtgärder.

Jag vill också här understryka att även varvsindustrin har samma möjligheter som andra företag att ansöka om exportkreditgarantier hos EKN. Utskottsmajoriteten tillstyrker därför regeringens förslag om endast räntestöd.

Det finns ett antal reservationer till detta betänkande. Jag har redan redogjort för en del av utskottets synpunkter för flera av dem. Jag vill i korthet ytterligare beröra någon eller några reservationer.

I reservation nr 1 säger Socialdemokraterna att näringspolitiken skall ge stöd till bättre konkurrensförmåga genom insatser som lyfter utbildningsnivån inom industrin, höjer nivån på forskning och utbildning och förbättrar kommunikationerna.

Det är ju just detta som regeringen gör. Regeringen har vidtagit en mängd åtgärder för att stärka konkurrenskraften genom att sänka skatter och avgifter och förbättra riskkapitalförsörjningen. Stora resurser satsas på forskning och utveckling, som senare kommer att behandlas här i kammaren. Man satsar på arbetsmarknadsutbildning i företagen. Mycket stora satsningar görs på vägar och järnvägar. 98 miljarder kronor under en tioårsperiod har föreslagits här. Enbart i år satsas närmare 14 miljarder. Så mycket har aldrig tidigare satsats på vägar och järnvägar. Det är således mycket stora satsningar som görs. Jag tycker nog att Socialdemokraterna slår in öppna dörrar.

Det finns en reservation om kvinnligt företagande. Regeringen har i årets budgetproposition förutsatt att utvecklingsfonderna även i fortsättningen skall uppmärksamma de särskilda insatser som kan behövas för kvinnor som startar eget. Regeringen har även givit NUTEK i uppdrag att genomföra ett handlingsprogram som skall främja kvinnligt företagande. För denna åtgärd har det anslagits 20 miljoner. Jag tycker att vi har tillgodosett mycket av det

som tas upp i reservationen. Vi får höra vad Birgitta Johansson har att säga om detta.

Jag vill även beröra reservation nr 17 om teknisk-vetenskaplig attaché-verksamhet. Detta är en viktig verksamhet. Det är vi alla överens om. Regeringen har föreslagit en besparing på 5 miljoner. Detta motsätter sig Socialdemokraterna och Ny demokrati och bildar därmed majoritet i utskottet. Jag vill här berätta att STATT förfogar över en fond på 16 miljoner. Detta gör att STATT kunde ha fortsatt med sin verksamhet i samma omfattning även under det kommande budgetåret. Därför hade den här besparingen kunnat ske utan att medföra några olägenheter för den här verksamheten. Men majoriteten tycker på ett annat sätt. Jag yrkar bifall till reservation nr 17.

Fru talman! Sammanfattningsvis vill jag bara konstatera att vi har en besvärlig lågkonjunktur. Som jag sade i inledningen av anförandet har det inneburit stora påfrestningar både för företag och enskilda. Det kommer också att ta lång tid innan vi återhämtat full styrka. Men med de olika åtgärder som har företagits och med de ytterligare åtgärder som är på gång har vi kraftigt förbättrat vår konkurrenskraft. Vi har nu mycket stora möjligheter att ta marknadsandelar. Detta kan man också klart utläsa av exportindustrin, där orderingången har ökat under senare tid. I dag kunde vi på Ekot höra att turistnäringen nu har uppnått mycket god konkurrenskraft här i Sverige. Det finns trots allt många ljuspunkter i vår tillvaro. Vi bedriver en god näringspolitik, där ekonomi och ekologi går hand i hand.

Fru talman! Med undantag av mom. 39 vill jag yrka bifall till utskottets hemställan och avslag på reservationerna från Socialdemokraterna och Ny demokrati samt på meningsyttringen från Vänsterpartiet.

Anf. 10 BIRGITTA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Kjell Ericsson tog upp ett av de väsentligaste avsnitten i vårt betänkande. Det gäller det avsnitt som behandlar riskkapitalförsörjningen. Han påpekade mycket riktigt att från den 15 mars har utvecklingsfonderna möjlighet att ge nyföretagarlån till alla typer av företag, dvs. oavsett om det rör sig om kooperativa företag eller ekonomiska föreningar. Vi vet också att trycket är mycket hårt på att utvecklingsfonderna skall låna ut pengar. Regeringen har inte skickat med några pengar från Industri- och nyföretagarfonden för just den här verksamheten. Det är ytterligare ett moment som man tillåts göra, men man får inga nya pengar.

Detsamma gäller för det kvinnliga företagandet, som vi har reserverat oss till förmån för. Det är riktigt att NUTEK och regeringen naturligtvis har ambitionen att man skall satsa på det här. Utvecklingsfonderna får nya uppgifter att klara. Men samtidigt skall finansieringsverksamheten inte få ha den omfattning som den har haft tidigare. Då blir det inte riktigt så enkelt.

Anf. 11 KJELL ERICSSON (c) replik:

Fru talman! Riskkapitalfrågorna är viktiga. Det är vi helt överens om. Jag tror också att alla försöker sträva efter att klara av detta. Det gäller inte minst i dagens situation med bankkris, vilket medför att normala relationer mellan företag och banker inte fungerar som de skall. Därför är t.ex. banka-

Prot. 1992/93:93
16 april 1993

*Vissa närings-
politiska frågor*

kutens insatser mycket viktiga, för att relationerna skall bli normala. Detta är det viktigaste för alla företag – oberoende om det rör sig om manligt eller kvinnligt företagande och om små eller stora företag. Det är trots allt detta som fordrar de stora resurserna. Det är också viktigt att man får även de andra delarna att fungera.

I det här läget har man just börjat med nyföretagarlån. Det ger först och främst aktiebolag möjlighet att låna pengar. En ekonomisk förening som bildar ett eget dotterbolag kan också låna pengar av Nyföretagarfonden. Även utvecklingsfonderna kan låna ut pengar. Birgitta Johansson säger att vi inte skickar med några pengar. Vi ger anstånd med inbetalningen nu. Jag tror att det är ungefär 470 miljoner kronor som skulle inbetalas i år. Så nog finns det möjligheter att få mera pengar. Vi har också tittat på likviditeten i fonderna. En del fonder har över 80 % i likvida medel. Jag tror att man skulle kunna klara av det här på denna väg. Det är viktigt att pröva detta och se var behoven finns. Vilka företag kommer främst att söka pengar? Kommer det att vara ekonomiska föreningar eller enskilda företag. Hur ser det här ut? Man måste nog utvärdera detta litet mera innan man går vidare. Vi får låta den här ordningen verka ett tag.

Birgitta Johansson sade vidare att vi inte heller skickade med några pengar när det gäller kvinnligt företagande. NUTEK har t.ex. 20 miljoner anslaget för att ta fram ett program för kvinnligt företagande. Det är en sådan åtgärd. Det viktigaste är nog hur man fördelar pengarna. Det var mot detta som kritiken tidigare riktades. Även under den socialdemokratiska regeringen framfördes kritik mot att utvecklingsfonderna inte hjälpte kvinnliga företagare tillräckligt. Men inte skickades det med mera pengar av den orsaken. Nu vill man att detta skall ses över så att de kvinnliga företagen inte diskrimineras utan i stället får hjälp med att sätta i gång. Det vill vi alla.

Anf. 12 BIRGITTA JOHANSSON (s) replik:

Fru talman! Kjell Ericsson pratar mycket om Industri- och nyföretagarfonden och om att verksamheten har startat ganska nyligen. Det är naturligtvis riktigt. I höstas i samband med att besluten fattades sade vi från socialdemokratiskt håll att vi naturligtvis ville ge Industri- och nyföretagarfonden en chans att visa upp sin verksamhet.

Utskottet hade också möjlighet att träffa företrädare för Industri- och nyföretagarfonden. De pekade på de ansökningar som kommit in. Det är riktigt, som Kjell Ericsson säger, att intresset för Industri- och nyföretagarfonden är mycket stort. Men, tyvärr, de företag som fått del av nyföretagarlån är inte i någon stor omfattning tillverkande företag. I varje fall var det så i mars månad – vad som hänt under första delen av april vet vi inte. Det ser alltså inte ut att bildas så många nya sysselsättningsstillfällen med dessa fonder. Det tycker vi är beklagligt.

Anf. 13 KJELL ERICSSON (c) replik:

Fru talman! Antalet ansökningar har varit ganska stort och förfrågningarna ännu fler. Men vi kan ju inte föreskriva att bara tillverkande företag skall få söka. Alla har full möjlighet att söka. Gör de inte det måste det kanske till någonting annat för att stimulera industrin, t.ex. sänkta skatter och

avgifter som också medverkar till att man får ett positivt klimat, så att den tillverkande industrin vill söka dessa lån.

Jag tror inte vi kan styra på annat sätt. Fonden är till för både små och medelstora nystartande företag som i det läget kan få hjälp till egetkapitalet.

Alla företag – vare sig de är enmansföretag eller sysselsätter två, tre, eller tio man – är viktiga. Vi behöver alla typer av företag. Då är detta en bra stimulans till att få nystartade företag i Sverige.

Anf. 14 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! När Kjell Ericsson talar låter det som om allt är bra. Jag skulle vilja säga att det mesta är dåligt på näringspolitikens område. Siffrorna talar sitt klara språk: den starka nedgången i sysselsättningen, den omfattande utslagningen av industriell kapacitet, svårigheterna att få krediter – tänk så många uppfinningar som försvinner ut ur landet!

Jag tycker att det är en mycket bristfällig analys som Kjell Ericsson och utskottsmajoriteten står för. Jag vill i många fall kalla det för ren fundamentalism. Man argumenterar så, att man helt enkelt är för en generell politik och inte en selektiv politik, att man är för en marknadslösning. Man avser inte heller att göra någonting på många viktiga områden.

Jag begärde ordet när Kjell Ericsson sade att man nu satsar mycket på utbildning inne i företagen. Det gör man inte alls! En av de utredningar som ligger för föfot i departementen är Kompetensutredningen. Ingenting har genomförts av vad som föreslogs av Kompetensutredningen. Det handlar om att kunna utbilda människor inom företagen, innan de är arbetslösa, innan de varslas. Att ingenting gjorts tycker jag är en skandal i detta läge.

Varför säger man nej till vårt förslag att utöka stödet till småföretagsamheten med bortåt 100 miljoner kronor? Varför säger man nej till att återupprätta Verkstadstekniska delegationen, underleverantörsprogram, osv.?

Hittills har jag inte hört några goda argument. Jag hoppas jag får bra svar från Kjell Ericsson.

För att inte försvåra voteringarna framöver vill jag passa på tillfället att dra tillbaka mina yrkanden om bifall till de socialdemokratiska reservationerna 5, 6 och 16. Jag gör det enbart av praktiska orsaker. Det är ingenting som har att göra med innehållet i reservationerna.

Anf. 15 KJELL ERICSSON (c) replik:

Fru talman! Man kunde göra en ganska lång historia av det här. Varför har vi fått en sådan nedgång i vår industri? Beror det på den nuvarande regeringens politik eller på den gamla regeringens politik?

Bubblan brast 1989, alltså långt före den här regeringens tillträde. Det var också då man fick fastighetskrisen, finanskrisen, industrikrisen och arbetslöshetskrisen.

Det är ju detta som lett oss dit där vi är i dag. Hur skall man komma ur detta? Skall man inte ge näringslivet goda förutsättningar att verka i vårt land? Skall man inte ge ramar och spelregler? Skall man inte säga: Så här kan vi köra, och så kan vi nå resultat?

Det är sådana signaler näringslivet har väntat på. Den här regeringen har försökt få fram dessa signaler.

Prot. 1992/93:93
16 april 1993

*Vissa närings-
politiska frågor*

Vi har genomfört många saker som förbättrat konkurrenskraften, inte minst genom att slopa tillväxthämmande skatter och avgifter. Det är en viktig bit i det hela.

Vi måste också sanera ekonomin. Vi måste komma till rätta med våra problem när det gäller finanspolitiken och bankväsendet. De skapar stor oreda, som i sin tur skapar många andra problem helt i onödan. Men de finns där i dag, och därför måste vi klara av dem också.

Detta är bakgrunden som vi måste ha klar för oss när vi talar om vilka åtgärder som måste vidtas.

Jag vet att detta med krediter är svårt, men vi har nu vidtagit olika åtgärder. Jag tror också att inte minst insatserna från Bankstödsnämnden kommer att underlätta krediterna när vi får normala relationer mellan banker och företag. Jag vill inte generalisera och säga att alla banker har svåra problem i dag. Det finns många banker som gör ett alldeles förträffligt arbete. Men sammantaget finns det fortfarande problem, och de är stora.

Andra olika kreditinstitut är på väg att starta. Jag förmodar att de också kommer att ge bra resultat. Men det kanske är brist på information om vad som finns. Kanske regeringen skulle behöva informera om att dessa olika institut finns, att vi hjälper till med dem och att dessa regler gäller. Vi kanske kan bättra oss på den punkten.

Så vill jag säga några ord om utbildning.

Ta bara arbetsmarknadspolitiken! Det har aldrig någonsin satsats så mycket pengar på arbetsmarknadspolitik som vi gör nu. Vi hade en debatt här förra fredagen. Hans Andersson var med och vet vad det handlar om. Inte minst har vi de många utbildningsplatserna inom AMS, vilket också bidrar till att kompetensen höjs. Regeringen har också pekat på att det under denna tid är viktigt att se till att höja kompetensen när det är arbetslöshet.

Också på forskning och utveckling kommer stora medel att satsas. Tidigare satsades det mycket mer på grundforskning, numera satsas det mera på industrirelaterad forskning, som också gynnar näringslivet.

Regeringen har alltså tagit fram många saker som måste få verka.

Här ropar man på selektiva åtgärder. Vi har sett vad sådana tidigare har lett till. Jag tror att vi måste pröva nya vägar.

Anf. 16 HANS ANDERSSON (v) replik:

Fru talman! Detta skulle naturligtvis kunna föra långt, men låt mig citera några rader ur NUTEK:s skrift Utveckling i förändring, som är alldeles ny.

"Under 1980-talet bromsades strukturomvandlingen tillfälligt upp av de stora devalveringarna."

Det var alltså generella åtgärder.

"Förskjutningarna av relativpriser mellan arbete och kapital medförde att incitamenten till rationaliseringar försvagades." Företagen kunde framför allt "tjäna pengar på pengar" och i mindre utsträckning på egen tillverkning".

Det är faktiskt så att avkastningen på finansiellt kapital har varit större än avkastningen på arbetande kapital, utom 1983–1984 och 1973–1975 under den senaste tjugo-årsperioden.

Här har vi bakgrunden till de verkligt stora problemen. Det har inte lönat sig att arbeta industriellt. Det har lönat sig att spekulera.

Visst – det har aldrig förut gjorts så stora insatser inom arbetsmarknadspolitiken som nu, men det beror på att arbetslösheten aldrig varit så stor som nu. Det är en del av det fundamentala misslyckandet för den här regeringen. Ändå satsas det för litet. Vi påpekar det gång på gång, och regeringen får krypa efter och slå på en eller annan miljard för att människor över huvud taget skall ha något att leva av och vara aktiva och inte passiva.

Men det jag frågade om var en strukturell insats, att genomföra kompetenshöjande utbildning inne i företagen innan folk blir arbetslösa. Där föreligger statliga utredningar, där finns initiativ. Vi har föreslagit det gång på gång, men ingenting händer även om många pratar om det.

Jag skulle vilja ha svar på fråga om den saken.

Anf. 17 KJELL ERICSSON (c) replik:

Fru talman! Jag håller med Hans Andersson om att det var mera lönsamt att spekulera än att producera varor och tjänster på 1980-talet. Jag håller helt med om det, och det sade jag också i mitt anförande. Och det berodde på den politik vi hade. Det var så upplagt att man tjänade mera på att spekulera än på att producera. Det är därför vi vill ändra på detta.

Men vi satsar nu på utbildning, och det gäller hela vägen: grundskolan, gymnasieskolan, komvux och arbetsmarknadsutbildning. Det gäller nu på universitetsnivå och det gäller för forskning och utveckling. Det är stora medel som satsas här. Allt detta kommer att medföra att vi får en högre kompetens.

Hans Andersson talar om behovet av civilingenjörer. Jag håller med om det. Vi måste få fler civilingenjörer i Sverige, så att vi höjer den tekniska kompetensen. Vi har inga motsättningar därvidlag. Det är sådant som måste ske och som regeringen satsar på.

Vänsterpartiet säger ofta att vi satsar för litet. Vänsterpartiet har under den tid jag har varit i riksdagen alltid satsat väldigt mycket. Men man kan fråga: Vem skall betala?

Vi har i dag en synnerligen besvärlig ekonomi. Vi har 200 miljarder i underskott i nuvarande budget, och vi har snart 1 000 miljarder i statsskuld samt en ränteskuld på närmare 100 miljarder. Det är alltså stora pengar som går åt. Då har vi ingen möjlighet att gå med på alla de medel som Hans Andersson önskar.

Hans Andersson tog upp det här med miljö, energi och kretsloppstänkande. Även därvidlag har regeringen gjort stora framsteg och tagit fram kretsloppspropositionen och klimatpropositionen. Man talar där om att vi skall ha både återvinning och återanvändning. Det är första gången som vi har kommit in på kretsloppstänkande. Det gäller även klimatpropositionen. Man vill satsa på bioenergi, som ger en god miljö. Det är viktigt att vi får en tillväxt i samhället, men det skall vara en tillväxt som bygger på de miljömässiga grunder som vi har och som gör att vi har en god miljö i framtiden. Det är regeringens politik.

Talmannen anmälde att Hans Andersson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 18 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Fru talman! De senaste 25 årens näringsklimat har eroderat mycket kraftigt. Det går inte att på kort tid förändra näringsklimatet så radikalt att vi kan få en mycket kraftig expansion av den industriella sektorn. Vi kommer att genomföra mycket omfattande program och har redan genomfört mycket stora program som steg för steg kommer att ändra på förhållandena.

Lindbeckkommissionen har påpekat att BNP per person 1970 i Sverige låg 8 % över OECD-snittet. I dag, 1993, ligger vi nere på 6–7 % under OECD-snittet, efter Norge, efter Italien. Vår relativa levnadsstandard jämfört med övriga västvärlden har under den senaste 25-årsperioden fallit med 14–15 procentenheter. Det har dess värre varit ganska logiskt i och med att de senaste 25 åren har inneburit ett mycket besvärligt ekonomiskt läge för stora delar av det svenska näringslivet.

Vi kan notera att de senaste 25 åren har inneburit en tid då svenska små och medelstora företag förmodligen tillhört västvärldens hårdast beskattade och då vi därmed helt logiskt har kommit att få en oerhört liten sektor av små och medelstora företag jämfört med övriga Västeuropa. I dag sysselsätter vi kanske bara en tredjedel av den arbetskraft som motsvarande länder i Väst-europa sysselsätter i företag med under 100 anställda.

Vi har också kunnat se att vi har haft en nedgång i den industriella strukturen under den senaste 20-årsperioden. Det är också logiskt. När obligationsräntan på statsobligationer under denna 20-årsperiod nästan varje enskilt år ligger över avkastningen på arbetande kapital i företag är naturligtvis människor logiska och minskar satsningar på näringslivet och ökar dem i finansiella placeringar. Det har inneburit att det svenska näringslivet steg för steg gått nedåt under den senaste 20-årsperioden. Vår ekonomiska tillväxt relativt tillväxten i övriga Västeuropa har steg för steg eroderat under denna period.

1980-talet har också inneburit en finansiell kris som lagts ovanpå den industriella krisen i Sverige. Det har inneburit att vi har fått en finansiell kris i vår omvärld också, men den har blivit mycket värre i Sverige än i nästan alla jämförbara västeuropeiska länder. Den har vi huvudsakligen fått genom en felaktig gång när det gäller avregleringarna på de finansiella marknaderna i Sverige.

Först genomfördes kreditavregleringen, som gjorde det alltför lätt att låna pengar under hög inflation, med stora avdragsmöjligheter på skatten för räntan. Allt steg i värde. Sedan genomfördes en avreglering gentemot utlandet, då allt blev billigt utomlands. Vi kom till en situation som skapade räntekänslighet. Därmed sprack bubblan. Priserna började falla. Vi fick de enorma kreditförluster som till stor del har skapat den finansiella krisen.

Vad Sverige nu behöver göra är en utomordentligt besvärlig omdaning av sin ekonomi för att återskapa produktiviteten och tillväxten i ekonomin. Det finns knappast någon annan möjlighet att steg för steg sanera finanserna, återskapa en större grad av sysselsättning på vår arbetsmarknad och därmed steg för steg återkomma på välfärdsvägen i Europa.

Vi har naturligtvis tittat på de länder i andra delar av världen som har lyckats väl i denna omdaning. Vi finner att det är länder med låg ränta, låg inflation och stabila spelregler för näringslivet som skapar en situation där man inte behöver ta så stora finansiella risker vid investeringar utan huvudsakli-

gen kommersiella risker. Därmed får man en betydligt starkare industriell tillväxt. Därför är det centralt att vi nu kan bibehålla det kostnadsläge som vi fått så att man vågar investera i Sverige, inte återskapa 80-talets utförsbacke då vi steg för steg kunde se att vår relativa konkurrenskraft försämrades och att investeringarna därmed tenderade att läggas i andra länder i stället för i Sverige.

Vi har sänkt skatter. Vi har fattat beslut i denna kammare som motsvarar skattesänkningar på produktionen med 40 miljarder kronor, varav 12 à 14 miljarder har kommit små och medelstora företag till del. Vi har fått en de facto-devalvering på mycket stora tal som medfört de kanske största konkurrensförbättringarna för svenskt näringsliv i modern tid. Det skapar förutsättningar för en industriell expansion. Men den måste vårdas med låg ränta, låg inflation för att vi skall kunna bibehålla dessa förbättringar och ha stabila spelregler som möjliggör långsiktiga investeringar i Sverige.

Vi måste också förnya näringslivet, få fram nya växande företag som skapar nya arbetstillfällen och bygger för framtiden. Då är det naturligtvis viktigt att se till att man skapar den rätta drivkraften och de rätta incitamenten.

Jag sade tidigare att vi har sänkt skatter för små och medelstora företag med ungefär 12–14 miljarder på helårsbasis. Men även beskattningen av vinsterna i dessa företag måste göras konkurrenskraftig. Vi kommer att lägga fram förslag om detta till hösten. Bolagsbeskattningen avseende aktiebolag är redan i dag kanske den mest konkurrenskraftiga i västvärlden. Det måste gå att tjäna pengar i små och medelstora företag. Vi måste ha företagare, inte bara företag, för att få den rätta drivkraften och möjligheter att bygga upp ett eget kapital som skapar säkerhet och möjligheter för framgång längre fram.

Vi har skapat förutsättningar för återskapande av en svensk riskkapitalmarknad dels genom satsningen på riskkapitalbolag via Industri- och nyföretagarfonden, dels genom förändringar av skatteregler som gör beskattningen av riskkapitalet konkurrenskraftig med beskattningen i andra länder.

Jag hoppas att vi skall få ekonomiskt utrymme för att även ta bort dubbelbeskattningen av aktieutdelningar, inte för aktieägarnas skull, ty för dem spelar det i praktiken ingen roll. Skall man satsa pengar i Sverige som tysk eller svensk är avkastningen efter skatt intressant. Är det dubbelbeskattning i Sverige och enkelbeskattning i övriga Europa ställs det högre krav på lönsamheten i investeringarna i Sverige än utomlands. Det skapar ett tryck att föra investeringarna ut ur landet. Därför är det viktigt att beskattningen på kapitalet också är konkurrenskraftig för att vi skall kunna dra till oss riskinvesteringar och investeringar i ny industriell kapacitet.

Vi behöver helt klart modernisering av arbetsrätten. Det visar inte minst olika typer av ungdomspraktikplatser, som till den helt dominerande delen har hamnat i små och medelstora företag. Det är en klar indikation på att det finns anledning till en modernisering av arbetsrätten för att skapa bättre förutsättningar för att verkligen kunna expandera arbetsmarknaden och de mindre och medelstora företagen, där man uppenbarligen sett arbetsrätten i nuvarande utformning vara ett problem.

Men det gäller även förnyelsen av näringslivet. Det är därför som vi vill göra de omfattande satsningarna på industrirelevant forskning. På det sättet

kan vi dra nytta av en bra forskning som kan omsättas i nya produkter och nya företag. I länder, exempelvis Tyskland och Japan, med låg ränta och låg inflation finns det också ett mycket klart och entydigt samband mellan omfattande industrirelevant forskning och stark ekonomisk tillväxt. Där har vi i Sverige historiskt sett inte varit så framstående.

Vi vill också skapa teknikbroar, som kan förena idéer från universitet och högskolor med entreprenörer. På det sättet kan man åstadkomma en bättre kunskaps- och tekniköverföring till mindre, medelstora och nya företag, som kan bidra till en förnyelse av näringslivet.

Till hösten kommer vi att lägga fram förslag om villkorslån. Det har varit ett av de viktigaste skatteincitamenten för att bygga upp en stor del av det teknikintensiva nyföretagandet i ett antal länder runt om i världen.

Jag vill inte att Sverige skall bli ett låglöneland. Därför måste vi satsa på förnyelse av näringslivet. Det är den ökande industriella expansionen, forskningen och kompetensutvecklingen som kan motivera högre löner. Därmed är det förnyelse och inte industriakuten som är det centrala för framtiden. Det är förmågan i de små och medelstora företagen som måste finnas med i satsningen på förnyelse, förutom att vi måste klara en fortsatt expansion bland de större företagen.

Anf. 19 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Jag blev överraskad när Per Westerberg dök upp här. Han fanns inte med på talarlistan. Jag har inte hört honom på så lång tid att jag knappt trodde att han fanns. Det finns inte heller mycket av näringspolitik i landet.

Näringsministern sade att ungdomspraktiken visar på någonting bra. Jag har inte med mig papperen, men det har gjorts en del utvärderingar. Ungdomspraktikanterna i de små företagen finns framför allt inom sådana yrkesgrupper som hembiträden, kioskbiträden, djurskötare osv. – just inom sådana områden där det inte kommer att skapas några nya jobb. Det är tragiskt att se – jag kommer själv från industrin – att det finns praktiskt taget inga praktikplatser inom den produktiva sektorn i industrin.

Per Westerberg betonar vikten av att ytterligare riva ner arbetsrätten. Det kommer att skapa konfrontationer på arbetsplatserna. Då går vi miste om ett samarbetsklimat, där man kan dra nytta av de olika intressenterna i företagen. Detta är en undergångens väg, som kommer att leda till elände i landet. Vänta bara, Per Westerberg, på vad som händer när Arbetsrättskommittén nu lägger fram sina förslag! Det som sker är tragiskt.

Det är lika tragiskt att se hur regeringen riktar sina angrepp på de sociala trygghetssystemen, som har varit en del i möjligheterna att ha människor i arbete, inte minst kvinnor. Den politik som i dag förs med avregleringar, privatiseringar och neddragningar av sociala trygghetssystem är till stor nackdel för arbetslivet på sikt.

Jag är emellertid överens med Per Westerberg om att allting inte bara är en fråga om trygghet. Jag har verkat i konkurrensutsatt industri under många år. Det handlar om att höja produktiviteten och att öka kompetensen. Varför har det ännu inte kommit något förslag från regeringen som bygger på kompetensutredningarnas förslag för att underlätta kompetensut-

veckling inom företaget? Då kan konkurrenskraften ökas innan folk hamnar utanför företagen i arbetslöshet.

Det har talats om den konkurrenskraftsförbättring som har skett. Ja, visst har det genomförts en sådan, med det har till stor del skett trots – skulle jag vilja säga – regeringens insatser. En avgörande orsak är kronkursfallet. En annan orsak är de mycket låga löneavtal som Rehnbergavtalet resulterade i.

Jag ser näringspolitiken i första hand som en icke-politik, där man hoppas på marknadskrafterna. Det är tyvärr just marknadsaktörerna som under 80-talet satsade på finansiell spekulation i stället för industriell innovation och investeringar. Jag fasar för vad som skall hända om den politiken får fortsätta under Per Westerbergs ledning.

Anf. 20 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag tycker att Hans Andersson i huvudsak recenserar den socialdemokratiska politiken under 70 och 80-talen i stället för den politik som den borgerliga regeringen har fört under de gångna 18 månaderna. Det var på 70- och 80-talen som den industriella nedrustningen skedde och den finansiella krisen skapades. Nu genomför vi i stället mycket omfattande förändringar i näringsklimatet för företagen. Vi genomför kraftiga skattesänkningar – vi skulle i och för sig gärna ha gjort det via sänkta arbetsgivaravgifter i stället för en de facto-devalvering, men nu blev det som det blev beroende på krafter som vi icke kunde rå på. Vi har skapat en förutsättning för en mycket stark industriell expansion i Sverige.

Förändringarna för små och medelstora företag är stora. Vi satsar på förnyelse av näringslivet, forskning, utbildning, expansion av högre utbildning, kompetenshöjning i samband med omställningar inom industrin och på att höja den relativa konkurrenskraften hos svensk arbetskraft. Men det går inte att göra allt, man måste både gasa och bromsa, inte minst med det statsfinansiella läge som vi har fått ta över. Man kan inte bara öka utgifterna, utan man måste också skära ner på olika områden. Det är inte med någon glädje som vi går in i olika välfärdssystem och gör förändringar. Det gör vi för att vi är tvungna att skapa resurser för den industriella expansion som genererar välfärd. Man kan inte bara fortsätta att tro att det är välfärdssystemen som genererar välfärd. Det är faktiskt näringslivet som skapar grundförutsättningarna, något som kraftigt har försumrats under den senaste tjugo-femårsperioden. Näringslivet måste nu restaureras steg för steg.

Det talades litet grand om arbetsrätten. Jag tycker att man måste kunna diskutera områden där det råder problem. Jag säger inte att man skall ta bort eller göra radikala förändringar, utan jag säger att man skall modernisera och föra konstruktiva samtal för att försöka få fram arbetstillfällen och för att undanröja de hinder som ligger i vägen för en ökad sysselsättning. Jag beklagar om det finns sådana blockeringar att man inte är beredd att föra en konstruktiv dialog för en modernisering som kan underlätta för arbetsmarknaden att fungera och som kan skapa ny sysselsättning.

Anf. 21 HANS ANDERSSON (v) replik:

Herr talman! Det finns visst beredskap, åtminstone från vår sida, för att föra samtal om och modernisera t.ex. arbetsrättslagstiftningen. Men det som

Prot. 1992/93:93
16 april 1993

*Vissa närings-
politiska frågor*

nu har skett på initiativ av regeringen innebär att man ställer den ena parten åt sidan och låter ägarmakten slå igenom. Det är den sämsta lösningen som man kan tänka sig, om man vill ha en konstruktiv utveckling.

Nej, välfärden kan inte upprätthållas utan en produktion. Det är jag den förste att erkänna. Jag vet att Per Westerberg och jag så att säga har varit intressenter i samma bolag, men jag har befunnit mig på den produktiva sidan medan Per Westerberg har befunnit sig på den kapitalägande sidan. Jag tror ändå att vi har insikt om betydelsen av produktiv verksamhet och av att kunna stå sig i konkurrensen. Man skall akta sig, så att man inte begår dumheter.

Ja visst är det viktigt med budgetunderskottet. Därför förvånar det mig att varje initiativ till inkomstförstärkningar avvisas av regeringen. Man kan ju inte bara sänka skatter och öka budgetunderskottet. Då kommer hög ränta och svårigheter med investeringarna som ett brev på posten.

Jag efterlyser konstruktiva initiativ, sådana som man kan finna i Japan, Italien, Tyskland – jag nämnde fler exempel i mitt anförande – men de finns bara inte. När det gäller vem av de borgerliga och socialdemokraterna som har mest skuld till 80-talets politik, är detta sannerligen inte lätt att avgöra. Men inte bidrog väl ni på den borgerliga sidan till att få stopp på det marknadsraseri och de avregleringar som ledde till de utomordentligt skamliga handlingarna, som inte kan förklaras vara gjorda bara av lönsamhetsskäl? Det var dålig moral, spekulation och i väldigt många fall ren ekonomisk brottslighet. Med tanke på det betänkande vi nu diskuterar frågar jag mig: Varför sätter man stopp för initiativen när det gäller underleverantörsprogram, VT-delegationen, teknikspridning osv.?

Vi borde kunna ha en konstruktiv diskussion, men både i propositioner och i utskottsbetänkanden möts man hela tiden av formuleringarna: Nu har vi bestämt oss. En generell politik skall föras. Marknaden skall få råda. Vi är därför inte beredda att diskutera dessa konstruktiva förslag.

Jag tycker att detta är en usel näringspolitik och vart den har lett kan vi se i statistiken och i verkligheten i våra kommuner i Sverige.

Anf. 22 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag skall först nämna vart näringspolitiken har lett. Vad erosionen av de senaste 25 årens näringsklimat har lett till kan vi nu se. Det är de förändringar som vi nu genomför som kommer att ge resultat under de kommande åren, knappast nu medan vi steg för steg håller på att sätta dem i sjön.

Varför gör vi ingenting på underleverantörernas, teknikspridningens, VT-delegationens områden etc.? Jo, vi gör väldigt mycket på dessa områden, inte minst genom att vi försöker att få ut ett antal människor med högre utbildning i konstruktion, omdaning och produktförnyelse i företagen. Vi gör en hel del när det gäller teknikprovstiftelserna för att på så sätt kunna gifta samman kunskap och idéer – kunskapsöverföring från universitet och högskolor till näringslivet. Det vidtas ganska omfattande åtgärder för kompetenshöjning i samband med omställningar inom industrin. Det görs på en hel del områden där det gäller att hjälpa underleverantörer under nuvarande omställningar, inte minst inom bilindustrin.

Jag tror att det finns ett delat ansvar från alla i kammaren för de avregleringar som genomfördes under 80-talet. Så till vida kan jag hålla med om detta. Men vi har hela tiden kritiserat ordningsföljden. Vi ville först ha marginalskattereformen, sedan valutaavregleringen och därefter kreditavregleringen. Detta hade varit den rätta ordningsföljden, och vi hade då kunnat undvika en mycket stor del av de finansiella problem som vi i dag ser i den finansiella kris som vi har ärvt.

Jag vill peka på vad det är som är bra och vad man har lyckats med i Japan, Italien och Tyskland – länder som har varit framgångsrika. Det handlar om program, tekniköverföring, kunskapsöverföring, forskning, utveckling och stabila spelregler för näringslivet. Det är detta vi försöker applicera här i Sverige. Det innebär inte att vi alltid behåller det som har funnits i Sverige, utan att vi vågar genomföra förändringar. Vi försöker att ta till oss det bästa av det som finns runt om i världen.

Men detta innebär faktiskt också att vi nu lever i en oerhört internationaliserad värld. Det går inte att på exempelvis produktionen – företagen – lägga högre skatter i Sverige än utomlands, eftersom de hela tiden är konkurrensutsatta och kan flytta. Vill vi ha en högre social välfärd i Sverige får vi räkna med att betala den med vår egen privata konsumtion i stort sett. Det finns ingen annan som kan betala den. Jag tror därför att skattehöjningar många gånger kan vara direkt kontraproduktiva och att de kan skada ekonomin och tillväxten och därmed även våra förutsättningar att komma åt budgetunderskottet.

Till sist, herr talman, välkomnar jag att Hans Andersson är beredd att föra konstruktiva samtal för modernisering av arbetsrätt där det kan hjälpa och underlätta funktionen av arbetsmarknaden. Det tycker jag är positivt.

Förste vice talmannen anmälde att Hans Andersson anhöllit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 23 BIRGITTA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Vår näringsminister är som en pokerspelare. När argumenten inte räcker till är det bara att höja rösten.

Det som Per Westerberg nu har sagt uppfattar jag som väldigt tomt och innehållslöst. Naturligtvis har alla avregleringar kommit i fel ordning, vilket man har hört under ett antal år, senast i den allmänpolitiska debatten. Jag tänker därför inte ta upp denna fråga nu.

Jag tycker att det är önskvärt att näringsministern lyssnar till vad som sägs från industrins sida. Där har man en helt annan uppfattning om vilka åtgärder som behöver vidtas för att vi skall få fart på Sverige. I sin argumentation säger näringsministern att alla andra politikområden skall rättas till för att det skall bli ett fungerande näringsliv. Vi socialdemokrater menar att det är exakt tvärtom. Det är näringspolitiken som är så oerhört viktig att andra områden får underordna sig och komma in i en samfas så att vi får ett näringsliv som gynnar industrin, företagarna, de anställda, vår nation och oss skattebetalare, och som kan garantera vår välfärd. Det är en sådan industrination, som också tar tillvara miljön, som vi socialdemokrater vill ha.

När jag har ordet vill jag passa på att ta tillbaka en del av de yrkanden som

jag ställde i mitt huvudanförande. Jag ber nu i stället att få yrka bifall till reservationerna 1, 3, 4, 8, 9, 14, 15 och 18.

Anf. 24 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Först vill jag tacka Birgitta Johansson för bekräftelsen på att vi hela tiden under ett antal år har tjatat om att avregleringar för finansiella marknader skall ske i rätt ordning. Om det hade skett i rätt ordning hade det svenska folket besparats mycket.

När det sedan gäller industrins krav tror jag inte att det är högre arbetsgi-
varavgifter och skatter som man vill ha, utan att det snarast är att man vill få en ökad konkurrenskraft gentemot utlandet. Detta är i alla fall det vad som har sagts till mig. Man vill få avregleringar som ökar förutsättningarna att delta i konkurrensen och att få förutsättningar att få upp lönsamheten på arbetande kapital i industrin så att den överträffar obligationsräntan och helt säkra statsobligationer. Detta är en grundförutsättning för att man egentligen skall kunna attrahera med bra riskkapital för expansion av svenskt näringsliv.

Vi måste se till att förutsättningarna blir bra för nya små och medelstora företag och att vi klarar riskkapitalbeskattningen, annars kommer vi aldrig att få rätt pris på riskkapitalet och därmed inte heller en industriell expansion.

Herr talman! Om Birgitta Johansson och hennes vänner under de senaste 20 åren hade varit mer vaksamma på näringslivets behov hade vi inte suttit i den här båten. Det är just bristen på lönsamhet, lägre obligationsränta, högre skatter än omvärldens och därmed lägre konkurrenskraft som under denna uppförslöpa sedan 1970 har skapat de nuvarande ekonomiska problemen. Men jag är glad över att insikten nu finns att det är där satsningarna måste sättas in. Det är näringslivets expansion som skall klara både sysselsättningen och välfärden.

Om vi kan enas om detta och arbeta för näringslivets konkurrenskraft, som kanske måste vara något bättre än omvärldens för att vi skall uppnå expansionen, tror jag att förutsättningarna är goda för att kunna enas om medlen därför.

Anf. 25 BIRGITTA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Så överens är nog inte näringsministern och jag i frågan om hur näringslivet skall skötas i framtiden. Vi tror inte på alla de icke-politiska åtgärder som näringsministern ständigt tror skall komma att lyfta upp svenskt näringsliv. Det har talats om litet olika tidsperioder. Ibland är det sedan 25 år tillbaka som hela Sverige har eroderat och nu senast var det sedan 20 år tillbaka i tiden.

Det är märkligt att det enbart är Socialdemokraterna som skall stå till svars för detta. Såvitt jag förstår består riksdagen av flera politiska partier, varav Moderata samlingspartiet under lång tid har tillhört denna kammare. På 80-talet när valuta-, kredit- och skatteavregleringarna genomfördes, uppfattade jag inte att det fanns avvikande meningar. Därför har vi alla ett gemensamt ansvar.

Det är viktigt att lyssna till industrins företrädare, som vill få en långsiktig

utveckling av svensk industri till stånd, och att ta tillvara den kunskap och de resurser som finns. Näringsdepartementet har genom de olika förslag som har lagts fram i riksdagen avhänt sig den möjligheten. Den fria marknaden kommer inte att ge konkurrensfördelar för Sverige och för svensk industri. Om vi inte hade haft en statlig näringspolitik skulle många av de projekt som har varit viktiga för Sverige, och som har gett ett gott renommé utomlands, inte ha kommit fram. Det är detta innovationstänkande som på ett bättre sätt måste komma fram igen. Men Per Westerberg säger ju att den borgerliga politiken steg för steg har satts i sjön. Ja, den håller på att drunkna.

Prot. 1992/93:93
16 april 1993

*Vissa närings-
politiska frågor*

Anf. 26 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Man kan naturligtvis kalla det icke-politik om man vill. Men att det är en politik som avviker från den socialdemokratiska, är väl alldeles uppenbart. Det är väl också ganska uppenbart varför.

Om vi har haft en utförlöpa under 20–25 års tid, då den svenska industriella basen har eroderat steg för steg, år från år, och det har blivit sämre år efter år, vore det märkligt om man inte bytte politik och på detta sätt skapade förutsättningar för expansion.

Vi gör förändringar och vill göra moderniseringar i arbetsrätten i konstruktiv anda. Vi gör förändringar i skatten med 40 miljarder på produktionen. Vi är ganska ensamma om att driva den linjen. Vi gör förändringar när det gäller riskkapitalförsörjningen för företagen. Vi gör förändringar när det gäller avregleringar och konkurrensförutsättningar för att vässa det svenska näringslivet. Vi skapar förutsättningar för ökad export och därmed ökad konkurrenskraft.

Jag tror att vi genomför ett program som ligger oerhört nära det stora lyftet som Industriförbundet presenterade för omkring två år sedan för att renovera det svenska näringslivet och ge det den industriella expansionen av den industriella basen i Sverige.

Vi genomför nästan punkt för punkt programmen från småföretagarorganisationerna för att göra dem internationellt sett mycket konkurrenskraftiga i hela deras näringspolitiska miljö.

Vi gör satsningar på förnyelsen genom dessa internationellt mycket stora satsningar på industrirelevanta forskningsfonder och även teknikprovstiftelser vid våra tekniska högskolor, för att få bättre kunskapsöverföring, ökad kompetensutveckling och starkare utbildning för att kunna försvara vår välfärd, vårt löneläge och dessutom vår expansionskraft i näringslivet.

Till sist, herr talman, skall jag säga något om de finansiella marknaderna. Det är bara att gå tillbaka och se hur det var på 80-talet. Jag tror inte att våra krav på marginalskattesänkningar undgick någon, att det var detta som vi ville ha först. Självfallet motsätter vi oss inte heller annan avreglering. Vi har drivit krav på valutaavreglering, krav på kreditavreglering. Men självfallet måste all avreglering skötas med stort ansvar för att det skall gå rätt till och för att man skall få fungerande marknader, speciellt om man tar det stegvis.

Anf. 27 BENGT DALSTRÖM (nyd) replik:

Herr talman! Det är bra, herr näringsminister, att vi får nya satsningar på en industrierorienterad forskning och utveckling med storskaliga lösningar på

universitet, högskolor, riskkapitalbolag, osv. Men vi behöver nya lösningar och ekonomiska satsningar som tränger längre ned, på gräsrotsnivå.

Jag undrar därför om näringsministern är beredd att medverka till att öka de insatser som skulle stimulera den enskilda uppfinnarens verksamhet, och för all del också småföretagsinnovatörernas agerande. Jag är främst ute efter tankar som skulle resultera i ökad tillgång till en organisation som både kan förmedla och som har kapital som ligger på seed capital-nivå.

Anf. 28 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag delar Bengt Dalströms uppfattning att detta är ett utomordentligt viktigt område. Satsningarna på forskningsstiftelserna är naturligtvis en omfattande satsning. Jag håller med om att den i mycket stor utsträckning kommer att gå till större företag, eftersom det är fråga om större projekt.

Jag vill dock peka på några saker som görs. Teknikprostiftelserna, som jag hoppas att riksdagen kommer att fatta beslut om senare i vår, kommer i stor utsträckning att rikta sig till små och nya innovatörer. Att gifta samman dem med olika former av entreprenörer har det funnits många positiva exempel på runt om i världen. Jag hoppas att vi skall kunna genomföra det även här i Sverige.

Jag vet att riskkapitalbolagen och portföljbolagen är på väg att bilda särskilda s.k. seed capital-bolag, som skall satsa just på företagande på ett tidigt innovationsstadium, för att på det sättet kunna vara långsiktiga och hjälpa till i utvecklingsprocessen av nya produkter och företag.

Vi har Industri- och nyföretagarfonden, som ger en betydande nysatsning som förefaller att gå utomordentligt väl. Men vi får naturligtvis avvakta senare utvärdering.

Vi har diskuterat uppfinnarföreningar och uppfinnarverksamhet runt om i landet. Jag vill bara notera de skrivningar som finns i utskottet. Det finns även förberedelser i departementet för att så fort klubban faller i riksdagen tillsätta en internutredning för att gå igenom möjligheterna för ytterligare åtgärder på detta område. Jag vill emellertid betona att vad vi vill stötta är verksamhet inte organisationer, dvs. direkt hjälp till uppfinnarskolor och liknande, inte organisationer i sig, eftersom det är den verksamheten som verkligen kommer innovatörerna till godo.

Anf. 29 BENGT DALSTRÖM (nyd) replik:

Herr talman! Jag tackar näringsministern för ett uttömmande svar och glädder mig över att denna utredning kommer att tillsättas, vilket vi indirekt kommer att klubba i dag.

Anf. 30 GUDRUN NORBERG (fp):

Herr talman! Svenskt näringsliv mår utomordentligt dåligt i dag. Svenska företag sitter mycket hårt i kläm beroende på olika faktorer, nationella och internationella. Det gäller både stora och små företag inom de flesta branscher.

Detta är en situation som är så allvarlig att hela riksdagen, med regering och opposition, har all anledning att göra allt för att få i gång hjulen igen.

Det är näringslivet som skall försörja Sverige, som skall svara för produktion av varor och tjänster, tillgodose inhemska behov och genom export dra in valuta till vårt land. Näringslivet skall alstra en ekonomisk utveckling, som i sin tur är en förutsättning för att vi skall kunna upprätthålla den välfärd som vi alla vill ha. Det är en gynnsam näringslivsutveckling som är A och O för att möjliggöra den sociala tryggheten.

Men detta förmår inte svenskt näringsliv att göra i dag i den utsträckning som behövs. Därför tvingas vi till nedskärningar i statens utgifter. Därför tvingas vi också att utsätta kommuner och landsting för samma nedskärningskrav.

Därför håller exempelvis äldreomsorgen inte den standard och humanitet som vi skulle önska. Därför talar man om prioriteringar inom sjukvården mellan olika svårt sjuka. Därför finns det inte pengar till de skolmiljöer som skulle stimulera både elever och lärare. Därför räcker inte pengarna till att höja pensionerna över den knappa nivå som många folkpensionärer har i dag.

Därför har vi en hög arbetslöshet. Människor får lämna sina arbetsplatser. Många klarar det inte, vare sig mentalt eller ekonomiskt. Många måste gå ifrån sina villor och bostäder.

Företagare jagar krediter och jagas av fordringsägare. Det blir för många företagare en ojämn kamp som slutar med konkurs. De ser sitt livsverk slås i spillror. Det är ofta en kedjereaktion genom att fordringsägarna förlorar sina pengar och själva kommer på obestånd.

Konjunkturdalar är i regel smärtsamma genom att de innebär en rensning i företagsvärlden. De svagaste slås ut, och de starkare överlever och expanderar när bättre tider kommer. Men nu råder i Sverige inte en naturlig rensning – nu handlar det om förluster.

Herr talman! Varför är svenskt näringsliv så hårt drabbat?

Det har flera orsaker:

1. En djup internationell lågkonjunktur.
2. En samtidig finanskris i hela banksystemet i Sverige, vilket undandrar möjligheterna för en normal kreditförsörjning.
3. Höga räntor på lånat kapital och därtill starkt fallande fastighetspriser som försvårar säkerhetsgivning vid upplåning.
4. Sverige har halkat efter vad gäller kompetens och kvalitet genom att forskning och utveckling har haft för litet stöd samt genom att investeringsflykten från Sverige för några år sedan drog med sig mycket av företagens FoU ut ur landet.
5. Svenskt näringsliv tappade marknadsandelar därför att företagen led av ett för högt kostnadsläge genom höga skatter, arbetsgivaravgifter, löntagarfonder, hög frånvaro och låg produktivitet.

Det är alltså en serie faktorer som utgör orsaken till dagens utomordentligt svåra läge – faktorer som dels beror på nuvarande situation, dels beror på tidigare brister i näringspolitiken. Det är faktiskt dessa tidigare brister som är grunden till försvagningen. Lågkonjunkturen *drabbas* vi av, men den inhemska svenska krisen har vi *skapat själva*.

Där kan Socialdemokraterna inte undandra sig sitt ansvar. Birgitta Johansson frågade nyss varför man bara vill ställa den förra regeringen till an-

svar. Socialdemokraterna brukar vara angelägna att här i kammaren påpeka att regeringen skall regera och bära ansvaret. Det gäller faktiskt också den förutvarande regeringen.

Grunden för den kris som vi upplever i dag lades av den socialdemokratiska regeringen under 80-talet. Devalveringseffekterna efter 1982 i samband med en begynnande högkonjunktur gav en falskt bild av den ekonomiska utvecklingen.

Den dåvarande regeringen ondgjorde sig över vinsterna i företagens årsredovisningar i mitten av 80-talet och försökte minska lönsamheten genom olika pålagor på företagen, livligt påhejad av LO. Samtidigt fattades generösa beslut som genererade statens strukturella underskott i transfereringssystemet. Resultatet blev en utgiftskarusell som växte okontrollerat, medan devalveringseffekterna var uppåt och den ekonomiska tillväxten avstannade och förbyttes i en krympande bruttonationalprodukt.

Det var en totalt oansvarig politik, som inte kunde leda till annat än katastrof. Man ströp näringslivet, dvs. försörjningen, samtidigt som man gjorde yviga åtaganden inom offentliga sektorn. Den tilläts expandera, medan den ekonomiska tillväxten var noll. Man lät den offentliga sektorn svälla som en ballong, medan man försvagade och krympte det chassi som skulle bära upp den.

Ingen regering kan på kort tid bota Sverige från dagens serie av kriser – arbetslöshetskris, industrikris, finanskris och statens utgiftskris. Det krävs hårda nypor i ekonomin nu för att rädda det viktigaste av mjukvaran, dvs. den sociala välfärden. Ty ju fortare och bättre vi kan övervinna dessa kriser och få i gång en ekonomisk tillväxt, desto större blir möjligheterna att förbättra för svaga grupper och att stärka tryggheten och välfärden.

Den borgerliga regeringen har sänkt skattetrycket på näringslivet med ca 40 miljarder sedan valet. Detta var helt nödvändigt. Ändå vet vi att flera branscher kämpar hårt för att klara konkurrensen på den internationella marknaden.

Den stora konkursvågen – vilken började redan 1989, under den socialdemokratiska regeringens tid – visar också att betingelserna för småföretagen ännu inte är acceptabla. Nytt riskkapital på minst 10 miljarder har tillförts marknaden, och det kan till en del ersätta den kapitalförsörjning som bankerna tidigare svarat för.

I det pågående arbetet med att stärka företagsamheten är det viktigt att det sker en kontinuerlig uppföljning av politiska beslut. Besluten måste få den verkan som var avsedd. I annat fall måste korrigeringar ske.

Vi i Folkpartiet är av den åsikten att småföretagen inte får det stöd de behöver. Riskkapitalbolagen, såväl de tidigare som de nuvarande, är en besvikelse. De har ringa, eller ingen, koppling till småföretag. Däremot tror jag att de kan få betydelse för vissa medelstora företag och projekt. Men det finns inte stor anledning att peka på riskkapitalbolagen när man talar om riskkapital till småföretag.

Industri- och nyföretagarfonden är så ny att det är omöjligt att nu utvärdera den. Hittills har den fått kritik för ovilja att låna ut och för lång handläggningstid.

I utskottet var vi överens om att fonden skulle utnyttja befintliga regionala

organisationer och myndigheter vid den praktiska lånehanteringen. Nu har utvecklingsfonderna fått bemyndigande att arbeta med nyföretagarlånen – *men* inte att bevilja dessa. Besluten skall fattas centralt i Stockholm, och där överhopas Industri- och nyföretagarfonden av ansökningar och telefonpåringningar. Det innebär en tung och långsam hantering som är mycket olycklig i dagens läge. Jag tycker att det är självklart att de organ som har att hantera lånen också sköter beviljandet, så att lånepengarna fortast möjligt kommer i arbete.

Utvecklingsfondernas framtid ligger, som alla här vet, i händerna på en utredning. Jag tycker också att det är på sin plats att det nu sker en utvärdering och prövning av verksamheten och dess betydelse. På Folkpartiets vägnar vill jag inte nu göra uttalanden om utvecklingsfonderna och om eventuella förändringar. Utredningen måste arbeta vidare innan slutlig ställning tas. Därför vill jag i denna debatt utelämna frågan om utvecklingsfondernas framtid.

Dock är det nog en gemensam uppfattning att småföretagen behöver bättre tillgång till både kapital och riskkapital. I ett läge där normal marknadsekonomi är så störd som den är i dag, bl.a. genom bankkrisen, fungerar inte ens vanlig kapitalförsörjning. I de fall den fungerar blir den mycket dyr.

Det är angeläget att vi snarast får ett finanssystem som åter kan stå på egna ben. Men jag är rädd att det är långt dit. Under tiden måste staten träda in och bistå med kapital på rimliga villkor.

Herr talman! Den konjunkturuppgång som förre finansministern Allan Larsson så tydligt såg i valrörelsen 1991 har vi inte sett skymten av under de 18 månader som gått sedan dess. Först nu finns det vissa positiva tecken på en annalkande konjunkturvändning. Men ett lika positivt tecken är att Sverige nu har en regering som har viljan att föra en näringspolitik som förbättrar och stärker företagsamheten. Vi har en regering som har förmåga att förändra i arbetsrättslagarna och som har modet att fatta de impopulära beslut som krävs för att börja dämna i det statliga utgiftsflödet och stimulera den konkurrensutsatta sektorn, dvs. näringslivet, som skall bära upp svensk ekonomi.

Herr talman! Med detta yrkar jag bifall till utskottets hemställan i betänkandet.

Anf. 31 BIRGITTA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Gudrun Norberg var mycket pessimistisk i sin inledning här. Men så nattsvart ser jag inte Sveriges situation, även om jag är kritisk till mycket av det som sker när det gäller den borgerliga regeringens förslag.

Jag skulle önska att Gudrun Norberg röstar för vår reservation nr 1. Då får hon igenom allt som behövs för ett aktivt näringsliv.

För att det skall gå att komma till rätta med den industrikras som vi nu befinner oss i krävs det enligt vår mening näringspolitiska insatser på bred front och med litet olika tidsperspektiv.

Vi måste se till att strukturomvandlingen underlättas. Därmed förbättras konkurrensförmågan. Samtidigt lyfter vi utbildningsnivåerna inom företagen. Det gäller ju att ge näringspolitiken högsta prioritet på andra politikerområden och att dessa inordnas under näringspolitiken. Då är det enkelt,

då löser vi alla de här problemen. Jag tror inte att vi skall se så nattsvart på samhället som Gudrun Norberg gjorde, för i det klimatet kan vi inte ha några företag.

En punkt tycker jag att det var välgörande att Gudrun Norberg tog upp, jag gjorde det också delvis, och det är byråkratin och krångligheten kring nyföretagarlånen, vilket inte ger det resultat som vi hade förväntat oss och som hade varit önskvärt i dagens lågkonjunktur.

Anf. 32 GUDRUN NORBERG (fp) replik:

Herr talman! Jag ser inte nattsvart på tillvaron. Det sade jag. Den konjunktursvängning som förre finansministern ansåg sig se 1991 har vi inte sett, men nu börjar vi faktiskt skönja att det förhoppningsvis går åt rätt håll.

Det man kan se nattsvart på tycker jag är att den socialdemokratiska oppositionen inte har förmågan att hjälpa till i det renoveringsarbete som måste ske för att få fart på näringslivet.

Enligt det jag hörde på nyheterna i morse sitter den socialdemokratiska partistyrelsen i dag och försöker utarbeta ett sparförslag för att spara 12 miljarder i de statliga finanserna. Allan Larsson hade inga sparförslag. Hans hemliga portfölj var, precis som vi trodde, tom.

Oppositionen har alltså inte förmågan att visa på några sparförslag som kan få ekonomin i balans och som kan medge de stimulanser för näringslivet som behövs. I stället står ni faktiskt ansvariga för att ha försatt svenskt näringsliv i den situation som har uppstått och som har krävt de stora förändringar som den här regeringen har hunnit genomföra på ett och ett halvt år.

Anf. 33 BIRGITTA JOHANSSON (s) replik:

Herr talman! Gudrun Norberg tar upp situationen 1991 och den bedömning som vi socialdemokrater gjorde av konjunkturen. Jag hörde aldrig att någon annan sade emot. Jag har aldrig hört att något av de borgerliga partierna har haft en annan uppfattning i just den typen av frågor. Där har vi i så fall ett gemensamt ansvar, att vi inte kunnat bedöma konjunkturen på ett vettigt sätt.

Gudrun Norberg säger att vi har tomma portföljer, utan sparförslag. Vi har inga tomma portföljer. När besluten om sparåtgärder skall fattas i riksdagen kommer vi att ha förslag. Men det är inte aktuellt nu. De besluten skall inte fattas i samband med detta betänkande.

För övrigt har vi en mer offensiv satsning på näringspolitiken, och det är näringspolitiken som vi diskuterar i dag. Där pekar vi på att vi måste underlätta strukturomvandlingen för att förbättra konkurrensförmågan och lyfta hela industrin. Vi måste kunna få upp utbildningsnivån i företagen, ge dem det stödet. De orkar inte med detta själva i dag, därför behövs det stöd. Där kan vi göra en gemensam insats. Vi har förslagen.

Anf. 34 GUDRUN NORBERG (fp) replik:

Herr talman! Det kan väl ändå inte vara Birgitta Johansson obekant vad hela valrörelsen handlade om 1991. Den handlade om statens finanser, som var i olag. Den handlade om att stora besparingar måste göras i statens utgif-

ter. Den handlade om den begynnande arbetslösheten, som var i full färd med att rusa uppåt, såsom har skett.

Arbetslösheten började stiga långt innan regimskiftet ägde rum i Sverige. Detsamma gäller konkursvågen. Den hade pågått i ett par års tid innan regeringsskiftet skedde. Det här var frågor som hela valrörelsen handlade om och där vi krävde att man måste göra nedskärningar i statens utgifter för att kunna få medel till att stimulera just näringslivet. Det är bara ett lönsamt och vinstrikt näringsliv som kan ge fasta jobb.

Nu säger Birgitta Johansson: Hjälp oss att stödja näringslivet! Hjälp oss att ge näringslivet det stöd det skall ha!

Vi vill gärna hjälpa till, men ni vill inte hjälpa till, Birgitta Johansson. Ni har inte i era sparförslag en enda krona att stödja näringslivet med, för ni har inte tagit fram vad det är ni vill spara på. Det visar sig nu också att ni inte hade några sådana förslag utarbetade.

Förste vice talmannen anmälde att Birgitta Johansson anhållit att till protokollet få antecknat att hon inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 35 ROLAND LÉBEN (kds):

Herr talman! Jag vill börja med att instämma i bifallsyrkandet till hemställan i betänkandet, utom i fråga om mom. 39 där jag yrkar bifall till reservation nr 17.

Jag vill också tacka näringsministern för ett alldeles utmärkt anförande. Nu börjar vi faktiskt se den berömda vändpunkten. Det Allan Larsson såg 1991 var visserligen en vändpunkt. Men det var den som inträffade när kollapsen kom. Han stod nämligen felvänd och drömde sig bakåt till de goda tiderna.

Regeringens inriktning av näringspolitiken mot generella villkor i ett företagsvänligt klimat är absolut nödvändig. Brist på fungerande generella spelregler och ett överflöd av detaljstyrningar har bidragit till att göra dagens svåra situation åtskilligt svårare än den annars skulle ha varit.

Jag vill inskränka mig till att nämna några av de viktiga förutsättningarna för att den generella näringspolitiken skall ge den utdelning vi förväntar oss.

För det första vill jag lyfta fram nödvändigheten av en fungerande riskkapitalmarknad. Detta kan knappast överbetonas. De nya riskkapitalbolagen möter tyvärr inte på ett önskvärt sätt det stora behovet av utpräglad riskkapital. Jag instämmer i Kjell Ericssons förhoppningar, men jag är inte alltför optimistisk i det avseendet.

I betänkandet uppmärksammas utvecklingsfonderna. Jag delar uppfattningen som framförs i motionsyrkanden, att utvecklingsfonderna har ett klart berättigande, bl.a. när det gäller riskkapitalförsörjningen.

Jag är förvissad om att det inte finns majoritet i denna kammare för att avskaffa utvecklingsfonderna som sådana. Vi kommer förmodligen att så småningom få ta ställning till konstruktiva förslag som kommer att göra framtidens utvecklingsfonder effektivare och bättre skickade för sin uppgift. Att under pågående utredning gå in och klåfingrigt föregripa utredningens förslag är, som utskottsmajoriteten mycket riktigt påpekar, inte alls nödvändigt.

Prot. 1992/93:93
16 april 1993

*Vissa närings-
politiska frågor*

Till frågan om en fungerande riskkapitalmarknad hör också de rekonstruktionslån som motionen N239 efterlyser. Exempelen som styrker behovet av rekonstruktionslån är legio i dagens besvärliga situation, och lösningar måste komma fram mycket snart.

Jag vill något otåligt instämma i utskottets berättigade förväntan på uppföljning av Insolvensutredningens förslag. Beredning av utredningsresultatet pågår i regeringskansliet och konkreta förslag bör snarast möjligt föreläggas riksdagen för beslut.

Herr talman! För det andra vill jag helt kort beröra stödet till uppfinnare och innovatörer.

Jag vill med kraft understryka utskottets uppmaning till regeringen att omgående utreda och lägga fram ett handlingsprogram med förslag till åtgärder för att stödja uppfinnare och innovatörer. Detta är en typ av riktad insats som är en förutsättning för den generella näringspolitiken. Det är en förutsättning för att få i gång en mångfald av verksamheter i ett positivt och generellt näringslivsklimat, där innovationer kan exploateras och komma svensk industri till godo.

Jag kan i detta sammanhang inte hålla tillbaka ett upprepande av mitt förslag från den näringspolitiska debatten i februari, nämligen tillsättandet av en småföretagarminister.

Småföretagsfrågorna har, i likhet med t.ex. bostadsfrågorna, bäring på flera departement, och behovet av en ansvarig samordnare av småföretagsfrågorna är uppenbart. Det handlar om att vidareutveckla och prioritera dessa frågor som är så viktiga för den tillväxt vi alla vill främja.

Herr talman! För det tredje vill jag beröra ytterligare ett område som är viktigt för den generella näringspolitiken, troligen det viktigaste i det långa perspektivet. Behovet av ett konsekvent och gemensamt etiskt förhållningsätt.

Begreppet *etik* är meningslöst utan en definition av vilken etik man talar om. Det kan beskrivas på samma sätt som den gamla klassikern om hur pastor Jansson beskriver livet som en påse; tomt och innehållslöst, om man inte fyller det med något. Detta något, i fråga om en bärande etik för vårt samhällsbygge, kan inte vara vad som helst.

Det är de ur kristendomen och humanismen skapade demokratiska och etiska värderingarna jag hänvisar till. Även det som kallas gammaldags hederlighet och moral.

Jag vill kommentera Hans Anderssons inlägg om etiken och marknaden. Han har påpassligt lämnat kammaren när det är dags för kds att gå upp i talarstolen. Men jag vill fråga honom vilken etik Vänsterpartiet och han vill ha. Han pekar på avregleringen av taxibranschen och de etiska problem som har uppstått där. Vidare har vi de etiska problemen i samband med avregleringen av valutareglerna. Visst! Avsaknad av väl avvägda och fungerande generella spelregler medför en urholkning av moralen. Detta kulminerar i den situation som uppstår när misstagen skall rättas till. Detta illustreras kraftigt i de tidigare kommunistländerna. Vilken etik vill Vänsterpartiet ha?

Det är inte underligt att vreden sjuder i alla svenska hem över den fruktansvärda demonstration av förakt för allt vad heder och samvete heter som kommit till uttryck i stora delar av bank- och finansväsendet.

Det hedrar skatteminister Bo Lundgren, liksom Odd Engström m.fl., att man har gett klara signaler i fråga om hur man ser på dessa frågor och den brottslighet som kan tänkas uppstå i samband med arbetet att rekonstruera banker. Det får inte bli en lynchstämming i vredesmod, men ansvar måste utkrävas och brott beivras.

Vägen tillbaka till ett återupprättat förtroende är lång, mödosam och kostsam. Lösningen ligger inte i planekonomi och inte heller i en ohämmad fri marknad som inte tar hänsyn till det allmännas intresse. Vi har inte råd att avstå från den mödosamma vandringen att återuppbygga förtroendet och se till att det skapas spelregler som bidrar till att förhindra upprepningar.

I det betänkande som vi nu behandlar finns en viss konkretisering av ett riktigt, etiskt förhållningssätt. Kravet på ett handlingsprogram för stöd till uppfinnare och innovatörer är ett exempel. En nation behöver stödja den typ av eldsjälar och idealister som innovatörerna ofta är. Ett annat exempel är att från samhällets sida ta ett visst ansvar för uthållighet i en utpräglad riskkapitalförsörjning.

Enligt kristdemokratiskt tänkande kan samhället inte två sina händer och överlämna utformandet av ett etiskt förhållningssätt helt och hållet till marknadskrafterna. Här finns ett gemensamt intresse för hela samhällets bästa. Att bejaka det behovet och gå in i det är ett riktigt etiskt förhållningssätt.

Anf. 36 LENNART NILSSON (s):

Herr talman! På 70-talet åkte en buss från Svenska Arbetsgivareföreningen runt i landet. Med bussen åkte en docka som kallades för fabrikör Johansson. Varje gång dockan öppnade munnen talade den om hur eländigt den socialdemokratiska politiken sköttes. Om bara en eller annan lag avskaffades skulle allt bli så mycket bättre. Det går att dra en parallell med de anföranden som har hållits i dag och den talande dockan. Det är som att trycka på en knapp – så försar allt ut om hur eländigt Socialdemokraterna har skött politiken under ett antal år.

Herr talman! Jag skall inte hänga upp mig vid det som hände för 20–25 år sedan. Det är bara att konstatera att mellan 1976 och 1982 och efter 1991 har det här landet upplevt de största politiska kriserna någonsin.

Gårdagen är egentligen ganska ointressant. Det hela handlar om framtiden. Jag vet inte om det är ödets ironi att när vi i dag skall diskutera näringspolitiken inför framtiden tillverkas samtidigt den sista bilen på Volvos Uddevallafabrik.

Vad kommer att hända med de människor som nu får sparken från Volvofabriken i Uddevalla? Var är den dialog som näringsministern har talat om? Vi bohusländska socialdemokrater har försökt att skapa en dialog genom att väcka en riksdagsmotion. Utskottet menar att dessa frågor bör ha en positiv effekt på utvecklingen av näringslivet. Men utskottet anser också att denna samverkan bör ingå som en naturlig del i olika organs näringsverksamhet. Därför finns det inte något behov av något uttalande. Jag tycker att det är litet märkligt. Det borde vara precis tvärt om. Det finns ett behov av ett uttalande, eftersom dialogen inte finns.

Nu har NUTEK beslutat att Volvo måste betala tillbaka en del av det stöd som har erhållits på 115 miljoner kronor. Enligt tidningsuppgifter i gårda-

Prot. 1992/93:93
16 april 1993

*Vissa närings-
politiska frågor*

gens Bohuslänning har en moderat riksdagsledamot blivit lovad av näringsministern att dessa pengar på ett eller annat sätt bör tillfalla denna region för att utveckla det goda arbete som Volvofabriken ändå har erbjudit och kan erbjuda i framtiden – om de kunskaper som finns tas till vara.

En forskare vid namn Åke Sandberg har i dagens Göteborgs-Posten skrivit en artikel. Han menar att det nu måste skapas ett rådrum. Forskarna har sökt en dialog men har mötts av maktens tystnad. Kanske är det ett symptom för tillståndet i Sverige i dag osv.

Vi som kommer från Bohuslän, och vi som bor i Uddevalla, upplever att man stöter på patrull hur man än resonerar. Det gäller Näringsdepartementet och Volvo. De anställda kommer i kläm. De får inga svar eller besked. Dialogen existerar inte.

Vi har nu en regering med en näringsminister som heter Per Westerberg. Oavsett vad man tycker om ministern och regeringen måste det väl ändå vara en uppgift för regeringen att föra denna dialog, i stället för att stå i riksdagen och prata om det? Man måste väl försöka ta de initiativ som behövs?

Jag har några raka frågor till näringsministern. Kommer dessa 115 miljoner kronor att användas för att ta till vara de kunskaper som har utvecklats i Volvofabriken i Uddevalla? Kommer näringsministern att medverka till att skapa en tillgång till dessa kunskaper och att uppmuntra en utveckling? Näringsministern har i dag själv sagt att man måste satsa på det som utgör framtiden inom industrin. Förste vice talmannen och jag har det gemensamma att vi kommer från sådana orter som har försökt att utveckla det goda arbete som har gjorts i Uddevalla och Kalmar. Vilken dialog har näringsministern fört med direktörerna på Volvo om att försöka behålla och utveckla kunskaper i dessa bägge fabriker?

Vi har dividerat, dribblat och pratat om vem som har fel om allt här i livet. Men för de 800 Volvoanställda som nu i dag tillverkar den senaste bilen är vad som händer på 70- och 80-talen fullständigt meningslöst. De vill få besked om vad som skall hända dem och deras arbetsplats, deras familjer osv. i framtiden. Verkligheten ser i dag dystert ut i Uddevalla med tanke på att arbetslösheten kommer att nå upp till 20 % i sommar.

Regeringen borde i varje fall lyssna på alla de forskare och människor som har fört en dialog, en debatt, om dessa frågor. De kan i varje fall betraktas som stående utanför det partipolitiska spelet. Oberoende forskare säger att det är en katastrof för Sveriges industri att göra sig av med denna kompetens. Näringsministern borde väl ha någon uppfattning om på vilket sätt kunskapen som finns i bl.a. Uddevalla och Kalmar skall behållas för att kunna utveckla den kompetens som finns.

Vi är besvikna på att utskottet anser att det inte behövs något uttalande. Jag utgår från att det behöver hända saker och ting. Det går inte att bara stå här i talarstolen och prata. Saker och ting måste få utvecklas. Jag vet att de fackliga organisationerna, kommunen och näringslivet i Uddevalla vill samarbeta för att ta till vara på kompetensen.

Vi bohusländska riksdagsledamöter besökte så sent som i förra veckan Uddevalla kommun. Det problem man upplevde var att man kör huvudet i väggen vart man än vänder sig. Regeringen ger inget besked. NUTEK hänvisar till någon annan. Det händer ingenting.

Det viktiga för en politiker är att försöka dra ihop de grupper av intressenter som finns i ett samhälle. Gunnar Sträng sade på sin tid att det som är bra för Volvo är bra för Sverige. Litet av den andan önskas från en regering som säger sig representera näringslivet. Det gäller att föra en dialog tillsammans med både fackliga organisationer och näringslivsorganisationer.

Jag har aldrig upplevt att någon facklig organisation, någon anställd, har varit motståndare till att utveckla ett företags produktivitet osv. Tvärtom! Det är ofta de fackliga organisationerna som har drivit på verksamheten. Nu försöker man att skapa något slags motsatsförhållande.

Vi är besvikna över att ingenting händer. Det är vi inte för vår skull, utan för alla de människor som ändå hoppas på en ljusning. Det räcker tyvärr inte med att säga att skatterna har sänkts för företagen. Samtidigt säger näringslivets företrädare att de kanske skall flytta huvudkontoren utomlands, eftersom de finner situationen så osäker i Sverige. Vad är det för framtidstro som företagen har med Per Westerberg som minister?

Jag vill ha ett besked från näringsministern i dag. Stämmer de uppgifter som har framkommit av en moderat riksdagsledamot, dvs. att de medel som Volvo har fått för att skapa jobb i Uddevalla på ett eller annat sätt kommer att användas för att utveckla Uddevalla som en industristad även i fortsättningen?

I detta anförande instämde Karl-Erik Svartberg (s).

Anf. 37 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag vill först notera att nedgången i produktionen från 1970 till 1990 talar ett utomordentligt entydigt språk. På närmare bestämt 21 år har Sveriges relativa produktion gentemot övriga Västeuropa fallit med 14 %. Det är facit av den gamla näringspolitiken, som har eroderat basen i Sverige och därmed bär en betydande del av ansvaret för det läge vi i dag befinner oss i.

Det råder inget tvivel om att det utspelar sig många tragedier i samband med företagsnedläggningar, som påverkar enskilda människor, samhället och familjer. Den förändring som nu måste ske måste göras från ett bottenläge. Ekonomin har körts ned så långt under denna 20-årsperiod att det inte finns så stort utrymme för att kunna vidta många av de åtgärder som skulle behöva vidtas. Vi försöker att skapa en vändning som är snabb och som skapar ekonomisk tillväxt, konkurrenskraftiga företag och därmed stoppar upp nedläggningsvågen i Sverige.

Jag känner inte till uppgiften i Bohuslänningen från igår. Jag har uttryckt sympati för att pengar skall användas för arbetsmarknadspolitiska åtgärder för företag i Uddevallaregionen. Lennart Nilsson vet säkert att NUTEK självt disponerar över pengarna som skall ges som regionalpolitisk stöd. Beslut fattade av NUTEK kan överklagas till regeringen. Regionalpolitiken ligger dessutom under Arbetsmarknadsdepartementets område.

Jag hyser sympati för att regionalpolitiska åtgärder måste vidtas i samband med nedläggningar. En dialog har förts bl.a. med Volvo när det gäller arbetsmetoder och organisation m.m. i Uddevallafabriken. Delar av det som görs på Uddevallafabriken tillämpas även på andra enheter. Ytterst måste det

vara Volvo som självt tar ansvar för att ta till vara de erfarenheter och den kunskap om den metodutveckling som har skett i Uddevalla. Volvo måste självt bedöma var det finns störst förutsättning att kunna producera konkurrenskraftiga bilar som kan göra att Volvo som företag har framtiden för sig och säkrar arbetstillfällen. Det kan inte vi göra.

Herr talman! Jag för en närmast oavbruten dialog med näringslivsorganisationer, företag och även fack i olika sammanhang. Jag kom från ett sådant möte direkt till kammaren i dag. Jag har sådana möten i princip varje för- och eftermiddag med olika typer av grupper.

Dialogen är omfattande och jag vågar säga även i de allra flesta fall konstruktiv, men det innebär inte att man kan göra mirakel. Vad vi kan åstadkomma är en snabb vändning av de ekonomiska förutsättningarna för svenskt näringsliv i Sverige, så att den industriella basen börjar växa. Det kan ske genom lägre skatt på produktionen, så att den blir konkurrenskraftig, genom förändring och avreglering. Det är även det bästa sättet att säkra arbetstillfällen på västkusten.

Anf. 38 LENNART NILSSON (s) replik:

Herr talman! Nu är näringsministern återigen inne på det som hänt under de senaste 20 åren. Men om mina matematiska insikter inte pekar alldeles fel har Per Westerberg och hans parti ett medansvar för det som hänt under i stort sett 8 av dessa 20 år. Vi kan dividera om vem som bär skulden för än det ena, än det andra, men det är egentligen ganska ointressant. Vad det handlar om för människorna är, som jag tidigare sade, vad som skall ske i framtiden. Det är inte heller jag och mina partikamrater som har regeringsansvaret, utan det är Per Westerberg och andra i den knepiga regeringskoalitionen.

Man kan naturligtvis bolla över ansvaret och säga: Det här är inte mitt bord. Detta är sådant som Arbetsmarknadsdepartementet sysslar med. På det sättet frigör man sig från ansvaret. Men jag utgår från att Per Westerberg sitter i en regering med ett kollektivt ansvar och en gemensam uppfattning. Man kunde därför åtminstone hoppas att Per Westerberg skulle ha något slags uppfattning om vad man vill göra med exempelvis de nu aktuella medlen.

Per Westerberg säger att det ytterst är Volvo som skall avgöra hur företaget skall klara framtiden. Okej, men jag utgår ändå från att både näringsministern och jag vill åstadkomma en utveckling i detta sammanhang. För mig är det egentligen ganska ointressant om de 115 miljonerna går tillbaka till statskassan eller inte. Det viktigaste för mig är att åtminstone en del av de 800 personerna får möjlighet till en framtid. I stället för att gå och stämpla kunde de sysselsättas på ett utvecklingscentrum för att med olika metoder bygga framtidens bilar.

Ministern har utifrån sin regeringsställning ett oerhört stort ansvar för att föra en dialog om vad som kan göras med dessa medel, inte för att de skall utbetalas i form av a-kasseersättning utan för att utveckla något unikt, som forskarna säger är viktigt för framtiden. Jag hade önskat att ministern hade haft en uppfattning om detta. Är Per Westerberg beredd att samarbeta med

kommunen, som ju har idéer på detta område? Vi har besökt kommunen, vars näringslivskontor har en hel del sådana idéer.

Visst kan man säga att det är Volvos bord, men vårt problem i Uddevalla i dag är att vi inte får några besked från Volvo. Det förs ingen dialog. Man köper sig fri på olika sätt. Volvo är så viktigt och har ett sådant ansvar att ministern, även om han kanske inte tycker om Volvo, borde vara med i diskussionen om att ta till vara dessa medel och utveckla något med hjälp av dem. Det händer ingenting bara genom att man betalar tillbaka 115 miljoner. Sätt press på Volvo att använda dessa pengar för att skapa någonting som vi kan ha nytta av i framtiden! Det är det som vi är ute efter, och vi vill få besked om huruvida näringsministern vill medverka till detta.

Anf. 39 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Lennart Nilsson är så gammal i kammaren att han mycket väl vet att jag inte kan gå in i ett ämbetsverk och bestämma vart pengar skall gå. Jag kan inte heller gå in på andra departements områden och avgöra vart pengar där skall gå. Däremot kan jag uttrycka en personlig uppfattning att det finns skäl att göra insatser i Uddevalla på det arbetsmarknadspolitiska området och även för att understödja företagande i området, eftersom det ingår i min ämbetsutövning.

När det sedan gäller ansvaret tycker jag inte att man som Lennart Nilsson bara skall försöka smita undan. Vi måste konstatera att det har gått illa under 21 år fram till 1991, såsom Lindbeckkommissionen räknat fram. Det var en mycket stark relativ nedgång för Sverige i industriell produktion gentemot omvärlden.

Vi gör nu mycket stora förändringar. Det som med en populär benämning kallas unit labour cost, arbetskraftskostnaden per producerad enhet, har sjunkit med 30 % i Sverige jämfört med våra viktigaste konkurrentländer. Vi förändrar småföretagarvillkoren så, att de blir jämbördiga med de mest konkurrenskraftiga ländernas. Vi försöker också modernisera arbetsrätten och göra avregleringar för att skapa arbetstillfällen och nya företag som kan skapa välfärd.

Självfallet skall vi föra en dialog. Som Lennart Nilsson säkerligen är väl medveten om kommer jag själv att besöka Uddevalla i augusti för att föra en dialog med företagarna där och se på vilket sätt vi kan hjälpa och bistå och skapa förutsättningar för att underlätta den omställning som nu pågår och minska de mänskliga svårigheter, problem och tragedier som utspelas.

Men vi skall inte pressa Volvo på ett sätt som kan skada eller hota Volvos framtid. Volvo är viktigt för Sverige som arbetsplats, som stort företag, och Volvo måste få fatta besluten om vad som är bäst för företagets förmåga att konkurrera, expandera och ge arbetstillfällen i Sverige i framtiden.

Jag vet också att man inom Volvo hyser ett ganska betydande socialt och fackligt intresse för att skapa goda förhållanden i samband med omställning vid sina resp. anläggningar.

Anf. 40 LENNART NILSSON (s) replik:

Herr talman! Näringsministern har rätt i att jag har varit med i kammaren några år. Under de åren har jag lärt mig att även om det finns något som

Prot. 1992/93:93
16 april 1993

*Vissa närings-
politiska frågor*

heter ministerstyre, är det inte förbjudet för en minister att prata med företrädare både för ämbetsverk och för andra parter och uttrycka sin uppfattning om de riktlinjer som bör vara gällande i olika sammanhang, naturligtvis utifrån de beslut som fattas av riksdagen.

Näringsministern säger att vi inte skall göra någonting mot Volvo som inte är bra för företaget. Men egentligen är det inte bra för Volvo att staten återkräver 115 miljoner kronor. Det kan vi vara överens om. Men det hade kanske varit bra inte bara för Volvo utan också för metallarbetarna på Volvofabriken i Uddevalla och för den övriga befolkningen i samhället, om man hade kunnat föra en dialog med Volvo. Där kunde framhållas att företaget enligt gällande regler är skyldigt att betala tillbaka 115 miljoner kronor, men att det är viktigt för regeringen att främja sysselsättning och att skapa en framtida industristruktur. Låt oss då diskutera hur vi i stället kan använda de 115 miljonerna för att bygga en bättre framtid och industristruktur i exempelvis Uddevalla!

Jag tycker att man borde ha den infallsvinkeln i stället för att bara uttrycka en sympati över hur eländigt allting blir. Sympati brukar man känna i samband med begravningar, men nu handlar det om att aktivt medverka till att skapa en ny näringslivsstruktur i Uddevalla, och i det sammanhanget har näringsministern ett stort ansvar.

Anf. 41 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Det är konstitutionellt ganska tveksamt om jag har rätt att uttrycka min uppfattning om hur ämbetsverk skall göra. Jag vill inte heller göra detta, utan uttrycker sympati för de arbetsmarknadspolitiska åtgärder som det självfallet finns behov av i Uddevalla i samband med den smärtsamma omställning som man nu genomgår. Det behövs även åtgärder på företagandets område för att skapa bästa möjliga förutsättningar för nya arbetstillfällen och nya företag, som kan ge utveckling och kan dämpa de problem som uppstår vid nedläggningen.

Frågan om en dialog direkt med Volvo om de 115 miljonerna är i mycket hög grad en intern fråga för Volvo, de fackliga organisationerna på Volvo och Uddevalla kommun om hur man bäst kan komma fram till åtgärder. Grunden för att pengarna har utbetalats var att man skapade ett antal arbetstillfällen. Kan man skapa andra arbetstillfällen har man uppfyllt sitt åtagande.

Dialogen bör alltså föras i rätt sammanhang. Jag har fört en viss, begränsad dialog med Volvo även i denna fråga. Jag tycker att det är bra att Volvo i de allra flesta fall försöker att ta ett mycket betydande ansvar och att man för en mycket betydande diskussion med sina fackliga organisationer för att försöka få så bra lösningar som möjligt. Men till syvende och sist är det viktigt att Volvo klarar sig bra som företag. Det gäller för de anställda, för Volvo som företag och för Sverige.

Förste vice talmannen anmälde att Lennart Nilsson anhållit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 42 LENNART FRIDÉN (m):

Herr talman! Av de många inläggen både från regeringens sida och från oppositionens sida och av innehållet i betänkandet framgår vilken ofantligt viktig fråga som vi just nu behandlar. Läget är sådant att inte någonting kan lämnas oprövat när det gäller det svenska näringslivet. Det är nu som det behövs åtgärder. Klyschan "medan gräset gror, dör kon" är gammal och sliten, men i detta läge är den inte desto mindre sann. Vi måste vidta många olika åtgärder på en gång.

Som jag sade får vi inte lämna någonting oprövat, och anledningen till att jag begärt ordet är motion N242 om formerna för stöd till små och medelstora företag. Yttrandet över motionen är mycket kortfattat, men jag får ändå intrycket att utskottet inte riktigt har förstått vad frågan gäller.

I utskottets skrivning återkommer man hela tiden till begreppet rådgivning, men det rör sig här i stället om s.k. fadderskap inom företagsamheten. Det är alltså inte bara fråga om rådgivning utan om att gå in som medarbetare i företag, ofta i småföretag, där de största bristerna finns, och stanna där till dess att företaget självt har skaffat sig de behövliga kunskaperna. Det vore synd om man inte prövade också denna form av verksamhet för att få pengarna att hamna på rätt ställe och att användas på rätt sätt inom företagsamheten.

Man brukar när det gäller småföretag och nystartade företag ofta tala om den s.k. två-k-sjukan; dvs. där saknas både kapital och kunskaper om hur man driver företag. Det finns en möjlighet i dag, vilket bevisas bl.a. av den försöksverksamhet som bedrivs inom det s.k. 55-projektet i Göteborgsområdet, att utnyttja den lediga kapacitet som finns i form av många duktiga företagsledare som friställts på grund av det nuvarande konjunkturläget. De skulle kunna gå in och lyfta de företag som har de nya idéerna och som är utvecklingsbara.

Det hänvisas i betänkandet till att utredningen om utvecklingsfonderna skall ta upp bl.a. fadderfrågorna. Jag vill uttala den förhoppningen att den verkligen sätter sig in i vad det här är fråga om. Det har, som jag sade, redan påbörjats försök till vidareutveckling av dessa idéer. Ingenting får lämnas oprövat för att få full fart på det svenska näringslivet.

Anf. 43 BO NILSSON (s):

Herr talman! Jag har tillsammans med några kolleger i en motion tagit upp frågorna om ett fortsatt stöd till den lilla varvsindustri som vi har kvar i landet. Vi har tagit upp hur andra länder, inte minst flera EG-länder, stöder sin varvsindustri. Den regering som vi nu har använder i många sammanhang två honnörsord: konkurrens – kanske på lika villkor – och EG-anpassning, men i denna fråga gäller tydligen varken det ena eller det andra.

Danmark subventionerar sin varvsindustri med 9 % plus garantier, Norge sin med 13,2 % och Tyskland sin med 9 %. EG-kommissionen har å sin sida beslutat att på grund av det akuta läget skall subsidienivån frysas vid 9 %.

Här är alltså den borgerliga regeringen inte beredd att vare sig upprätthålla konkurrens på lika villkor eller anpassa våra regler till EG:s. Det är tydligen inte heller utskottsmajoriteten beredd att göra. Medan detta ärende behandlats i näringsutskottet har flera företag i branschen uppvaktat utskot-

Prot. 1992/93:93
16 april 1993

*Vissa närings-
politiska frågor*

tet för att understryka vikten och behovet av stödet på detta område. Sedan dess har åtminstone ett av dessa företag gått i konkurs, och man kunde i går läsa i tidningarna att Bruces i Landskrona permitterar 70 personer. Jag känner inte närmare till orsakerna till detta, men jag menar ändå att det understryker allvaret i motionens krav.

I näringsutskottets betänkande nr 25 skriver utskottet att det är mycket viktigt att olika industrigrenar erhåller konkurrensneutralitet i förhållande till motsvarande industrigrenar i konkurrentländerna. Sedan kommer något häpnadsväckande. Eftersom regeringen är inne på samma linje bör man inte nu ta något initiativ av det slag som föreslås i motionen. Kjell Ericsson har också sagt samma sak i debatten i dag, medan Gudrun Norberg säger att vi har skäl och underlag att göra allt för att nu rädda och värna sysselsättningen. Men det är som föregående talare sade, medan gräset växer dör kon.

För tydlighetens skull vill jag säga att det bästa troligen hade varit att alla de berörda länderna slutat att lämna subsidier till varvsbranschen. Men när både EG och enskilda länder snarare gör tvärtom anser jag att vi måste följa med.

Situationen för de svenska företagen i branschen blir, och är kanske redan, ytterst svår. Det gäller t.ex. Bruces i Landskrona som jag har nämnt. I en situation med låga fartygspriser och ytterst pressade marginaler är ett fortsatt varvsstöd av stor betydelse. Om man av något skäl inte vill införa regler som liknar EG:s, finns i min motion en annan, om än sämre, lösning. Fram till den 14 januari 1993 gällde att svensk fartygsproduktion subventionerades med 5 %. Dessa regler borde kunna förlängas lika länge som våra konkurrentländer lämnar subsidier till sin varvsindustri.

Herr talman! Med dessa korta ord vill jag yrka bifall till den socialdemokratiska reservationen nr 16. Det innebär också bifall till min motion om fortsatt stöd till varvsindustrin.

Anf. 44 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag vill bara mycket kort kommentera detta med varvsstöd. Det är korrekt att det utgick ett varvsstöd motsvarande 5 % fram till den 31 december föregående år. Det har skett en mångårig nedtrappning av varvsstödet i Sverige från de mycket stora belopp som utbetalades längre tillbaka i tiden.

De sista tolv månaderna har för Sverige inneburit att unit labour cost, dvs. arbetskraftskostnaden per enhet, har sjunkit med drygt 30 procentenheter. Det har gjort att man har fått en mycket kraftig förbättring av konkurrenskraften gentemot sina viktigaste utländska konkurrenter.

Det är korrekt att ett antal länder inom den europeiska gemenskapen ger betydande subventioner. Det är alltifrån 14 % av faktureringen upp till 40 %, enligt de uppgifter jag har fått. Vissa andra länder i världen ligger också uppe på de nivåerna. Jag anser det dock inte försvarbart att statskas-san i nuvarande läge går in med den typen av subventioner.

Vi måste försöka skapa det konkurrenskraftiga klimat som är bra för samtliga företag. Det går inte att i längden upprätthålla vissa företag genom statsstöd i den här formen.

Vi har inte heller statsstöd inom stålområdet. Det är också vanligt i en rad

andra länder. Trots det har vi i dag en mycket stark och konkurrenskraftig stålindustri. Vi har sagt tidigare här i kammaren att vi skall följa utvecklingen inom den europeiska gemenskapen för att se om man där kommer att avveckla sitt varvstöd eller ej. Vi skall också titta på utvecklingen hos motsvarande svenska företag för att se vad som eventuellt kan behöva göras. Men vi vill för närvarande inte sträcka oss längre än till att följa utvecklingen.

Anf. 45 BO NILSSON (s) replik:

Herr talman! Per Westerberg nämner detta med konkurrentländerna och de förändringar som har skett där. Valutan är osäker även i några av de länderna. När man skall göra dessa stora beställningar tror jag inte att detta är tillräckligt.

Vi har inte råd att vara så ädla och gå före de EG-regler som jag tycker att vi skall följa. Som jag sade i mitt inledningsanförande tror jag att det hade varit bra om alla länder hade avvecklat varvstödet. Det hade varit den bästa lösningen. Men nu är det inte så. Det är snarare tvärtom, de här länderna ökar sina subventioner. Vi har inte råd att vara ädla.

I det här läget, när så många människor går arbetslösa, måste vi övervintra och se till att dessa företag får chans att leva vidare. Sedan är jag beredd att medverka till att vi skall anpassa oss till de regler som gäller inom EG och till att vi skall avveckla varvssubventionerna. Men vi skall inte göra det nu dels för att inte gå före, dels för att arbetslöshetssituationen är så kärv.

Anf. 46 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Det är inte fråga om att gå före. Det är ett gammalt program för nedtrappning av subventionerna som löpte ut vid årsskiftet. Det är det som gör att vi har tagit bort de sista fem procenten av subventioner.

Det är inte heller så, att Europa har någon enhetlig subventionsnivå för sin varvsindustri. Den varierar våldsamt mellan olika länder. Det är frågan om mycket stora subventioner per arbetstillfälle. Det gäller inte heller bara för Europa, utan även för andra länder.

Vi tog bort varvssubventionerna och detta råkade sammanfalla med den mångåriga nedtrappningen som löpte ut vid årsskiftet. Detta samverkade mycket väl med den utomordentligt starka förbättringen av konkurrenskraften som har skett för svensk exportindustri. Där kommer varven i allra högsta grad in. Det är därför vi inte vill göra mer än noga följa den fortsatta hanteringen inom EG. Det är inte sunt att i en bransch ha subventioner med varierande belopp och metoder i olika länder.

Anf. 47 BO NILSSON (s) replik:

Herr talman! Jag sade i mitt inledningsanförande att det finns olika subventionsgrader. Det skall gudarna veta. Men det näst bästa förslaget från min sida är att vi hade kunnat bibehålla de 5 % vi hade fram till januari i år till dess att de andra länderna också var beredda att slopa sina varvstöd. Jag tycker att det är rimligt. Jag tror inte att vi, med den arbetsmarknadssituation som vi har, har råd att vara så ädla att vi går före med detta.

I utskottsbetänkandet står det så här i samband med att Rolf L Nilson

ställde en fråga till industriministern: "Han uttalade vidare att regeringen mycket noga följer utvecklingen inom EG och att den, i det fall att det fattas beslut om förlängt varvsstöd inom EG, ånyo kommer att pröva frågan."

Nu har ju EG fattat det här beslutet. Då finns det alla skäl för oss att följa efter, dock inte längre än att de andra länderna också kan avveckla sina stöd. Jag vill alltså att man på sikt skall kunna ha en likvärdig konkurrens utan statsubventioner. Men så länge det är på det här sättet måste vi också följa med.

Jag berättade i mitt inledningsanförande att ett av de företag som uppvaktade utskottet redan har gått i konkurs. Jag läste i tidningen i går att ett annat tillåter en stor del av sin arbetsstyrka. Det är visserligen tillfälligt, men det pekar på allvaret i situationen. Stödet är begränsat och det kunde dessutom vara tidsbegränsat. Jag tycker att vi måste kosta på oss detta för att rädda jobb och för att rädda den lilla spillra som vi har kvar av varvsindustrin. Jag tror att industriministern skulle kunna gå med på detta utan att på något sätt förstöra likheterna med EG eller några konkurrensvillkor.

Anf. 48 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Först vill jag ånyo betona att det är mycket heterogena regler som gäller i olika länder i Europa och även i världen i övrigt. Där är subventionsnivåerna ofta inte 5 %, utan 14 % eller 40 %. Det är alltså väldiga subventioner som går till varvsindustrin i dag.

Det går inte att uppnå likvärdiga regler, hur man än bär sig åt, utan att det åstadkommer mycket stora hål i statskassan. Det blir väldigt mycket pengar per arbetstillfälle.

Vi har valt att avvakta situationen tills vidare. Vi har även noterat vad Bo Nilsson säger och vad som sker inom EG-området. Men vi avvaktar framför allt därför att vi har fått en utomordentligt stark relativ konkurrensförbättring gentemot nästan alla andra länder med varvsindustrier i Europa. Det är ett mycket bra läge för att försöka fasa ut skillnaderna.

Men jag håller gärna med om att det finns anledning att följa utvecklingen mycket noggrant. Det gör vi också för att se om det kan behöva göras något långsiktigt förmånligt för branschen.

Förste vice talmannen anmälde att Bo Nilsson anhöllit att till protokollet få antecknat att han inte ägde rätt till ytterligare replik.

Anf. 49 ROLAND SUNDGREN (s):

Herr talman! Det är ett stort antal motioner i det här betänkandet som behandlar den kooperativa företagsformen. De flesta är socialdemokratiska, men det finns även motioner från Vänsterpartiet, Centern och Kristdemokraterna.

I alla dessa partier finns det ett engagemang för de kooperativa frågorna. Det är något som jag tycker känns löftesrikt, inte minst inför det närmande till Europa som vi, oavsett vad som händer med EG-medlemskapet, blir tvungna till. Tyvärr har inte Centern och kds ansett sig kunna ställa upp på det uttalande som Socialdemokraterna med instämmande av Vänsterpartiet

gjort i reservation 15 till betänkandet. Det beror troligen på deras regeringsdeltagande – allting har ju sitt pris.

Allt fler börjar inse att marknadskrafterna inte kommer att lösa samhällets alla problem. Men inte heller traditionella ekonomisk-politiska lösningar är möjliga. På flera håll i Europa ser man den sociala ekonomin som ett viktigt alternativ. Inte minst Jacques Delors, som är på besök i Sverige den här veckan, har engagerat sig mycket för det som man inom EG kallar den sociala ekonomin. Inom den är de kooperativa företagen ryggraden.

Kooperation är ett sätt av flera att organisera ekonomisk verksamhet. Det är en modell för samverkan människor emellan. Den kooperativa organisationsformen ger bättre möjligheter att realisera vissa väsentliga mål än andra organisationsformer. Själva organiserandet av ekonomisk verksamhet i samhället är ett växande problem, vilket vi inte minst känner av efter det marknadsliberala 80-talet.

Här finns utrymme för ett nytänkande som vi inte alls kan spåra i Lindbeckkommissionens rapport. Den kooperativa organisationsformen kan i hög grad lösa många av det efterindustriella samhällets problem om den kooperativa särarten tas till vara och utvecklas. Därför måste de kooperativa företagen lyftas fram som en väsentlig och omistlig del av ett mångsidigt och differentierat näringsliv.

Kooperationen har ändå på många viktiga områden som dagligvaror, kläder, skor, försäkringar, olja, bensin, bostäder och livsmedelsproduktion marknadsandelar på 20–30 % och på vissa områden ännu mer. Därmed är den en vital del av näringslivet. Att den ändå spelat en så undanskymd roll i debatten kan kanske bero på att det är de inneboende motsättningarna mellan arbete och kapital som har fått dominera debatten i alltför hög grad. Det gäller t.ex. löntagarfundsdiskussionerna.

De kooperativa grundtankarna innefattar ingen på förhand given motsattställning mellan dessa båda produktionsfaktorer, utan bygger på en positiv samverkan mellan arbets- och kapitalinsatser. De är nödvändiga för en positiv samhällsutveckling.

Näringspolitiken har hittills i alltför stor utsträckning ensidigt anpassats till aktiebolaget som den dominerande företagsformen. Det gäller föreningslagen som utformats efter mönster från aktiebolagslagen. Det gäller också kredit- och kapitalmarknaden som i hög grad formats för aktiebolagen. Även utbildningen och forskningen har inriktats på aktiebolagen som den dominerande associationsformen i ett samhälle där marknadsekonomiska principer gäller.

Näringslivet präglas av snabb strukturomvandling samt krav på decentralisering och demokratisering.

Under de här förhållandena är det från samhällets synpunkt angeläget att den kooperativa företagsformen utvecklas som ett livskraftigt alternativ och komplement till både den privata och den statliga företagsformen. Näringspolitiken måste likställa villkoren för de kooperativa företagen med de villkor som gäller för de privata aktiebolagen. Det kan t.o.m. finnas skäl att, som man gör inom EG, främja den kooperativa företagsformen. Den medverkar till att skapa samhällsanda och engagemang i breda mänskliga och sociala frågor.

Prot. 1992/93:93
16 april 1993

*Vissa närings-
politiska frågor*

Det är också så, att den kooperativa företagsformen sparar pengar för samhället. Det är inga kooperativa banker och sparkassar som belastar någon bankakut. På bostadsområdet har bostadskooperationen genom en ökad självförvaltning och minskning av de spekulativa inslagen på fastighetsmarknaden sett till att de genomsnittliga årskostnaderna stigit mindre i bostadsrätter än i hyresrätter. Bostadsbidragen till boende i bostadsrätter är väsentligt lägre än till boende i hyreslägenheter. Dessutom medverkar bostadskooperationen liksom övrig kooperation till ett ökat enskilt sparande som minskar krav på ekonomiska insatser från samhällets sida.

Det finns därför all anledning att som framförs i reservation 15, vilken utgår bl.a. från en motion med Hans Gustafsson som första namn, uttala att det är oacceptabelt att statsmakterna genom utformning av regelsystem som missgynnar den kooperativa företagsformen åstadkommer en styrning bort från denna företagsform. Riksdagen bör genom ett uttalande till regeringen klarlägga att de kooperativa företagen skall behandlas likvärdigt med andra företag.

Herr talman! Jag vill med detta anförande understryka att jag ansluter mig till reservation 15 i betänkandet.

Anf. 50 KJELL ERICSSON (c) replik:

Herr talman! Roland Sundgren säger att kds och Centern skulle ha lagt sig när det gäller kooperativ verksamhet. Det är helt fel. I betänkandet kan man läsa positiva saker om denna verksamhet. Civilminister Inger Davidson skriver att det är värdefullt om människorna själva tar ett större ansvar för sin välfärd genom att organisera sig i kooperativa företag.

Jag har personligen varit mycket engagerad i kooperativt arbete, och jag har varit med om att driva olika ekonomiska föreningar. Det är en mycket fin och bra företagsform. Jag tycker att den skall få fortsätta. Regeringen är inte emot kooperativa föreningar och företag.

Jag var själv under förra mandatperioden med och drev igenom en höjning av anslagen från 2,5 miljoner till 5 miljoner. Den nuvarande regeringen höjde förra budgetåret anslagen till 5,2 miljoner. På grund av det ekonomiska läget har de nu sänkts till 4,5 miljoner, men det står skrivet i betänkandet att man skall kunna ta pengar även från länsanslaget till verksamheten, och att medel för utredningar skall gå till olika lokala kooperativa utvecklingsprojekt.

Det finns en positiv inställning till kooperativ företagsamhet, och vi har inte ändrat oss på någon punkt i det fallet.

Anf. 51 ROLAND SUNDGREN (s) replik:

Herr talman! Jag framförde bara ett beklagande av det faktum att Centern och Kristdemokraterna inte kunde ställa upp på uttalandet. Jag sade också att regeringssamverkan har sitt pris. Jag förstår att det gäller det, eftersom jag inledde med att säga att det finns ett starkt engagemang för de kooperativa värderingarna och idéerna hos Centerpartiet och hos Kristdemokraterna.

Det har hänt, vilket vi bl.a. tar upp i motionen, att man diskriminerar den kooperativa företagsformen. Småföretagarlån kan endast ges till aktiebolag

och krediter får endast beviljas genom aktiebolag. Det faktum att bankgarantin inte omfattar sparande som bedrivs inom konsumentkooperationer kan jag leva med, för denna garanti har vi väl inte så stort intresse av, men vissa områden kan kanske ha nytta av den.

Det var bara ett beklagande av det faktum att ni inte kunde ställa upp på reservation 15.

Anf. 52 KJELL ERICSSON (c) replik:

Herr talman! Jag har tidigare här i dag debatterat om nyföretagarlånen och om möjligheten att låna ut till kooperativa företag. Fonden lånar inte ut pengar till ekonomiska föreningar, men man kan bilda dotterbolag som ekonomiska föreningar äger, och detta dotterbolag kan få låna. Sedan har regeringen sett till att utvecklingsfonderna lånar ut till alla företagsformer, också till ekonomiska föreningar.

Jag sade också i mitt anförande att vi får se hur dessa nya ordningar fungerar och vilket behov som finns. Nyföretagarlånet är också nytt och måste utvärderas och prövas innan vi kan säga om det har blivit fel eller inte.

Låt oss nu se hur stort behovet är i olika företagsformer, och sedan får vi återkomma.

Anf. 53 ROLAND LÉBEN (kds) replik:

Herr talman! Kds har inte svikit sina ideal. Vi har en långsiktig strategi. Vi vet vad vi vill. Vi sätter ett oerhört stort värde på kooperativ verksamhet och känner oss befryndade med den politik som förs i Europa.

Regeringssamverkan har sitt pris, säger Roland Sundgren. Ja, det vet faktiskt socialdemokraterna rätt så väl. I sitt s.k. rosornas krig har de mycket stor erfarenhet från att ge och ta och inte alltid till punkt och pricka vid exakt den tid man helst ville få se alla sina ideala förslag realiserade.

Politik är det möjligas konst. Just nu är det en balansakt på slak lina för att sanera svensk ekonomi. Det är en strävan som kanske socialdemokraterna skulle kunna ge ett ännu mera väsentligt bidrag till.

Jag ser framtiden an med tillförsikt när det gäller de kooperativa verksamheterna.

Anf. 54 ROLAND SUNDGREN (s) replik:

Herr talman! Kooperationen har, tror jag, en stor uppgift, och det är att humanisera den kapitalistiska värld och ekonomi vi lever i. Ju större kooperationens del är i samhällsekonomin, desto mer påverkar det marknadsekonomin, och det tror jag är viktigt.

Vad kds nu gör är att medverka i någonting som går i precis motsatt riktning.

Anf. 55 ROLAND LÉBEN (kds) replik:

Herr talman! Vi går inte i motsatt riktning. Vi går i rätt riktning, och det är det viktiga. Det är inte alltid takten som är det viktigaste, utan inriktningen, och där är vi helt klara.

Anf. 56 ROLAND SUNDGREN (s) replik:

Herr talman! Det kanske mest beklagliga är att Roland Lében tror att man går i rätt riktning. Det är det som bekymrar mig allra mest.

Anf. 57 SIMON LILIEDAHL (nyd):

Herr talman! Jag vet att Per Westerberg har bråttom och jag skall omdisponera mitt anförande så att jag först tar upp det budskap jag vill att han skall få höra.

Jag kommer att tala om näringslivets inriktning och framföra Ny demokratis synpunkter på hur vi vill ändra på regeringens och det konservativa näringsutskottets politik.

När man läser detta ärggröna häfte finner man att färgen är det mest aggressiva. Det finns inte mycket utrymme för nysatningar. Det upplevde jag redan i början på veckan när vi diskuterade hur man skulle öka marknadsinsatserna i Baltikum och övriga Östeuropa. Då var inte näringsutskottet och utrikesutskottet med på att utöka exportkreditramarna, som kostar väldigt litet, men som är nödvändiga för att man skall våga satsa. Man sade helt enkelt att en kraftig utökning av kreditgarantiramarna skulle medföra utomordentligt stora förlustrisker. Man ville över huvud taget inte ta några risker i detta eller göra några nysatningar.

Som vi alla hört under förmiddagen måste det satsningar till för att vi skall kunna öka exporten.

Jag tycker att detta är ett intetsägende betänkande. Det visar inte den friskhet vi från exportindustrins sida och företagssidan skulle vilja se.

Jag skall inte gå in närmare på bankrëntorna. Vi vet alla vad räntorna betyder för att småföretagen – som jag själv representerar – liksom även storföretagen skall komma i gång. Jag har tidigare debatterat med Bo Lundgren här i kammaren om detta. Fortfarande händer ingenting.

Som småföretagare får jag i Sverige betala 5-6 % högre ränta än jag får för mitt lilla bolag i Hamburg i Tyskland. Det finns inget incitament för mig att investera i Sverige. Tyvärr tycker många, om inte de flesta, bolagen likadant. Det är därför det inte händer någonting på nyföretagarfronten.

Det gäller också att få rörelsekapital för småföretagen. Bankerna håller emot och vill ha ohemula säkerheter som gör att varje småföretagare får sätta sin egen lilla förmögenhet och sitt eget hus på spel för att företaget över huvud taget skall kunna överleva.

Man talar inte i den ärggröna om Lindbecks 113 teser, som jag tycker man skulle få höra någonting om. Jag tycker att regeringen och utskottet skulle låta spika dessa 113 teser på alla kyrkdörrar i Sverige, ungefär som när Martin Luther spikade sina 90 teser på slottskyrkodörren i Wittenberg. Hans teser handlade om avlatsbrev. Jag tror det är för sent för näringsutskottet och regeringen att köpa avlatsbrev – man är redan korsfäst i många väljares ögon. Det händer för litet – det händer ingenting.

En av sakerna i vår reservation beträffande näringspolitikens inriktning gäller hur man skall stimulera utlandet att investera i Sverige. Det är nyckelfrågan.

Invest in Sweden är ett utmärkt initiativ men Styrelsen för Sverige bilden

som skall hantera detta – vilket hopplöst namn förresten – tycker jag är fel instans för att ansvara för profileringen av Sverige som investeringsland.

Här behövs inte marknadsförare, utan specialister som kan tala investeringar med Merchant Banks och utländska Venture Capital-bolag.

Vi har nämligen en hel del att sälja. Som Per Westerberg sade har vi den lägsta bolagsskatten i Västvärlden. Man räknar kanske inte Hongkong dit som ligger på 16 procent, men det är i varje fall ett mycket fint försäljningsargument, som vi inte tillräckligt utnyttjar.

Jag tror man borde skaffa specialister på investeringar, som kan sälja inte bara i Japan, där vi redan har en specialist, utan även i Taiwan och Korea och andra investeringsvilliga länder.

Jag har själv tagit initiativ i detta. Jag har hört diskussionen om Uddevalla som jag tycker är djupt tragiskt. Jag har sett fabriken, och jag har upplevt Volvos fabrik i Gent, till vilken man delvis flyttat. Jag tror detta är högst olyckligt.

Hade Volvo vetat – vilket man borde ha gjort – att valutan skulle devalveras med 20 % – och jag tror inte vi har sett slutet än – hade man kanske stannat kvar i Sverige.

Jag vill driva tesen att man skall gå på dessa svenska företag som har investerat utomlands och tala om för dem vilket charmant land Sverige är med den arbetskraft vi har här, och vilka incitament som vi dock har och i ännu högre grad kommer att få om Per Westerberg får vara med och bestämma.

Vi får inte glömma bort att under 1991 fanns det 525 000 anställda, som arbetade i svenska företag utomlands, medan endast 470 000 arbetade i dessa företag i Sverige. Det är en skandal! Det är förödande siffror. Regeringen måste göra sitt absolut bästa för att locka tillbaka dessa företag.

Jag skall försöka att göra samma sak med mitt eget gamla företag Electrolux, som jag också tror har flyttat ut för mycket av sin verksamhet.

Om vi skall få företagen att stanna kvar är det viktigt att vi ändrar på lagstiftningen. Det diskuteras mycket, men det finns en rädsla framför allt i Fjärran Östern för att investera i ett land som har en snårig lagstiftning på detta område. Jag vet själv som småföretagare i Sverige hur svårt det är med turordningen och vem man skall välja när man skall friställa folk och hur gärna man vill provanställa ungt folk under längre tid. Vi måste försöka komma fram till någonting här, för annars får vi aldrig dessa investeringar från Fjärran Östern.

Jag besökte själv Uddevallafabriken med en delegation från Korea. Diskussionerna föll just på LAS-lagstiftningen och givetvis på den höga räntan. Om vi inte klarar av att lösa dessa två jätteproblem tror jag att vi får se oss om efter de utländska investeringar som vi så innerligt väl behöver för att överleva.

Jag har med tanke på Per Westerberg kortat av anförandet. Jag har velat tala om de viktigaste sakerna. Jag kan bara uppmana de kära ledamöterna av näringsutskottet att bli lika aggressiva som färgen på betänkandet och se till att stora såväl som små företagare får det bättre. Ni kan göra mycket. Ni har sopat för mycket under mattan. Det går inte att som EKN säga att man inte är beredd att ta chanser men ändå vilja tjäna pengar. Det är just chanser

Prot. 1992/93:93
16 april 1993

*Vissa närings-
politiska frågor*

vi måste ta i dagens läge för att få fart på landet. Jag tror inte att det finns något billigare medel än att ge exportkreditgarantier.

Företagen får ju betala en självrisk, och de ger sig inte ut på hal is när de vet att de själva skall betala 10 % i slutändan.

Jag vill för ordningens skull yrka bifall till Ny demokratis reservation nr 2, mom. 1.

Anf. 58 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Jag vill bara göra några korta kommentarer och reflexioner. Jag tror inte att man skall anklaga vare sig regering eller näringsutskott för att man inte hunnit verkställa Lindbecks alla förslag. De kom så pass sent. Jag vågar säga att jag kan instämma i det dominerande antalet förslag. Jag vågar säga att de steg för steg också kommer att genomföras. Men tiden måste ha sin gång. Man måste hinna bereda och gå igenom ärendena, men de passar ganska väl ihop med den sittande regeringens grundläggande politiska inriktning.

När det gäller östbistånd och Exportkreditnämnden vill jag säga att vi har lämnat ett förslag till en kostnadsram. Jag kan hålla med om att den är begränsad. Det finns ett problem med dessa typer av kreditgarantier. Det finns många företagare runt om i Sverige i dag som konstaterar att de kan sälja hela sin produktion till Östeuropa bara regeringen ger kreditgarantier till rimlig kostnad.

Om inflationen i exempelvis Ryssland är över 2 000 % per år går det inte att ta reverser som säkerhet. Vi måste föra – och det försöker vi göra – konstruktiva samtal för att hitta nya metoder för att få andra säkerheter för exporten. Det kan vara gas, olja eller andra produkter som går att omsätta i andra valutor än rubeln. Rubeln har ett mycket tveksamt värde.

Jag tror att vi kommer att nå fram på en del punkter. Jag har samtalat även med en del av mina europeiska kolleger för att hitta metoder för och idéer om hur vi skulle kunna öka handelsutbytet trots problemen med den ryska rubeln.

Föregående år fick vi, efter att på 80-talet och början på 90-talet ha haft mycket stora utflöden, för första gången ett nettointflöde av riskkapital till Sverige. Det enda vi kan göra är att se till att vi har ett utomordentligt konkurrenskraftigt klimat i Sverige för företag. Invest in Sweden-projektet fördes över till Sverige-bilden den 1 januari 1993. Tanken är att man där skall rekrytera personal som just skall syssla med dessa specifika frågor för att få utländska investerare in i landet. Jag är inte orolig för att svenska företag investerar utomlands, men jag efterlyser återflödet från andra utländska bolag in i Sverige. Jag tror på internationaliseringen av näringslivet i sig.

Jag instämmer till sist i uppfattningen att det finns betydande problem vad gäller bankröntor och rörelsekapital. De är inte så akuta just nu, men de kommer att bli mycket besvärligare när konjunkturen tar fart och efterfrågan på krediter därmed ökar. Jag kan bara säga att vi i regeringen trycker på vad vi kan för att försöka få en lösning på den finansiella krisen och framför allt på bankernas problem under våren. Där ligger till stor del nyckeln till lösningen på problemen med bankröntorna och bankkrediterna.

Vi måste dock vara på det klara med att vi måste ha en konkurrenskraftig

kapitalbeskattning – annars får vi inget inflöde av riskkapital. Det skulle bara innebära att kraven på avkastningen på riskkapitalet höjs i Sverige om vi har högre beskattning. Vi måste se till att vi steg för steg kommer ned på de nivåer som är konkurrenskraftiga.

Prot. 1992/93:93
16 april 1993

*Vissa närings-
politiska frågor*

Anf. 59 SIMON LILIEDAHL (nyd) replik:

Herr talman! Jag tackar näringsministern för dessa trots allt något positiva tongångar.

Vad beträffar bankerna och deras möjlighet att få ned räntorna börjar man misströsta. Vi har hört samma sak sägas av regeringsmedlemmarna Bo Lundgren och Per Westerberg i ett års tid, dvs. att man skall göra allt. Ingenting händer, och företag går omkull. Jag tror att den bistra medicinen måste sväljas. Staten måste gå in och genom minoritetsägande i t.ex. bankerna bestämman att de skall sänka sin spridning till normal europeisk nivå och på så sätt få ned räntorna.

Jag vet att det stöter på tekniska problem. Konkurrenten med banker som inte behöver hjälp gör det svårt. Men någonting måste göras. Vi kan inte acceptera att år efter år tvingas leva med den förödande höga räntan utan att det händer någonting.

Det är glädjande att höra att man håller på att jobba med exportkreditgarantiramarna. Jag tror, som jag har sagt tidigare, att man måste börja med Exportkreditnämnden. Det är en rigid myndighet, styrd av byråkrater, där de verkliga affärsmännen inte sätter sin fot. Där finns några få representanter för den privata sektorn, men det är inte tillräckligt. Nämnden måste få instruktioner från regeringen att ta risker. Det är fullständigt barockt att ha en organisation som inte är beredd att ta några som helst risker. Det är ju risktagande som behövs.

Jag tror att man även skall titta på investeringsgarantierna som handhas av EKN. Nu ger man bara investeringsgarantier för politiska risker men däremot inte för några kommersiella. Det är också en sektor som man måste göra någonting åt för att det skall hända någonting i ekonomin.

Jag vidhåller fortfarande att man har hamnat i fel fälla med investerings-specialisterna vid Sverige-bilden. Jag tror inte att det spelar så stor roll om specialisterna jobbar i USA eller i England. De har genom sina bankkontakter i alla fall grepp om vad som händer i Sverige. Dessa pengar skulle jag heller investera i t.ex. Taiwan där man, vilket Per Westerberg vet, har världens största valutaöverskott på bortåt 90 miljarder US-dollar. Det är sådana länder som man skall satsa på. Företagen är också beredda att göra det. Jag har ett exempel på en lyckad satsning för bara något år sedan, som har inneburit att det redan har satts i gång viss tillverkning av persondatorer i Sverige.

Anf. 60 Näringsminister PER WESTERBERG (m):

Herr talman! Vi jobbar mycket intensivt med att försöka få ordning på bankerna. Man skall ändå komma ihåg att det är ganska kort tid som den akuta bankkrisen har varat, och det är mycket stora belopp som står på spel. Det gäller då att verkligen göra analyserna och försöka finna konstruktiva lösningar, som bygger upp någonting för framtiden och skapar en funge-

rande kreditmarknad. Jag vågar säga att ingen möda sparas för att försöka hålla uppe hastigheten, men det gäller då att inte göra för grova fel i det sammanhanget.

När det gäller Baltikum, precis som Östeuropa, måste man inse att det inte bara kommer att vara fråga om export, utan också om att lägga ut produktion för vidareexport till Östeuropa. Det har man fått göra i Sydostasien och många andra länder. Vissa delar måste dock behållas här hemma. Jag tror att man måste se mera okonventionellt på detta.

Exportkreditnämnden är egentligen en försäkringsrörelse, där man försäkras sig för kreditrisker, och själva avgiften är en premie. Man kan säga att avgifterna i dag ligger ganska nära genomsnittet i Europa. Sedan finns det uppenbarligen en del länder som anser att risken är densamma, oavsett vilket land man säljer till.

Jag tror att det snarast är fråga om, i den dialog som vi för, att försöka hitta mer okonventionella säkerheter för exportkreditgarantierna i Östeuropa, när man icke har en fungerande penningekonomi. Det är så man har löst det i ett antal länder, där man har varit förhållandevis framgångsrik i fråga om att skapa ökad handel på det här området.

Det kan alltid diskuteras om Invest in Sweden skall ligga under Sverigebildens. Vi fann att det var rationellt. Sverigebildens skall marknadsföra Sverige, inte bara som turistland utan också som investeringsland. Det står i statuten. Det är den totala bilden av Sverige som skall föras ut, både för affärer, för rekreation och för mycket annat.

Invest in Sweden är nu i uppbyggnadsskedet, och jag tror att det har en betydande arbetsuppgift att fylla, med att verkligen marknadsföra den förändring i attityd som har skett i Sverige. Vi är alltså mycket positiva till investeringar i landet, i och med att det skapar arbetstillfällen och dessutom utvecklar näringslivet.

Anf. 61 SIMON LILIEDAHL (nyd) replik:

Herr talman! Jag är den förste som vill satsa på Invest in Sweden. Jag tror bara att man måste skilja på finansiella investeringar och turism. Men låt oss se! Vi kan göra en utvärdering om ett år och se hur det har gått.

Jag håller med Per Westerberg om att det är okonventionella säkerhetsinstitut, som ser till att man får låna, som behövs i Baltikum och Östeuropa. Vi väntar bara på regeringens initiativ till denna komplettering av Exportkreditnämnden. Det är det enda som jag nu än en gång vill klara ut. Allting tar så lång tid, när något skall tas fram. Det är nu som det behövs, och det skall inte utredas för mycket.

Jag tackar näringsministern för att han har ställt upp och diskuterat det här. Jag vill inte förlänga debatten.

Anf. 62 BO G JENEVALL (nyd):

Herr talman! Jag vill helt kort tala om den lilla spillra som finns kvar av vår en gång så stolta varvsnäring. Frågan tas upp i det betänkande som vi diskuterar här i dag, och ett par talare har tidigare berört ämnet. Jag skall därför inte gå in på detaljerna.

I betänkandet slås bl.a. fast att de här stödformerna upphör vid utgången

av 1993, enligt EG:s direktiv. Det var då litet olyckligt att våra åtgärder här i Sverige upphörde ett år tidigare. Det kunde ha varit bra om detta hade samordnats.

Jag vill citera några meningar i betänkandet, bl.a. följande: "När EES-avtalet har trätt i kraft kommer Sverige genom avtalets beslutsmekanismer att ha möjlighet att delta i utarbetandet av eventuella nya direktiv."

Jag undrar: Innebär det att vi med viss automatik ansluter oss till de regler som då kommer att gälla inom EG? Jag förutsätter faktiskt det.

Man kan också konstatera, vilket står i betänkandet, att Norge har gått den andra vägen och höjt sina bidrag till 13,2 %, samtidigt som vi har tagit bort dem.

Näringsministern deltog i en frågestund här i december förra året, vilket omnäms i betänkandet: "I sitt svar erinrade näringsministern om att varvstödet inom EG-området gäller t.o.m. år 1993. Han uttalade vidare att regeringen mycket noga följer utvecklingen inom EG och att den, i det fall att det fattas beslut om förlängt varvstöd inom EG, ånyo kommer att pröva frågan."

Det stryker väl ytterligare under samma sak.

Näringsministern sade också här i dag att det inte skall bli högre skatter eller avgifter utan att det behövs konkurrensneutralitet inom de olika områdena. Det är precis vad det här handlar om.

Utskottet har vidare sagt att det är mycket viktigt att olika industrigrenar erhåller konkurrensneutralitet. Över huvud taget är utskottet i hela betänkandet mycket positivt inställt till att göra någonting åt situationen, samtidigt som man beslutar att inte göra någonting alls.

Därför är den här meningen mycket viktig: "Däremot menar utskottet att det är angeläget att regeringen noga följer utvecklingen och vid behov vidtar åtgärder."

Det jag egentligen skulle vilja säga är att det finns ett sätt att hjälpa varvsnäringen – den spillra som finns kvar. Vi hörde tidigare i debatten att ytterligare ett av de få företagen nu har gått i konkurs. Därför skulle jag vilja framställa ett förslag till näringsministern och därmed till regeringen, nämligen att man överväger möjligheten att ge statliga kreditgarantier utan subventioner. Det skulle alltså, förhoppningsvis, inte kosta staten någonting alls, men det skulle ha en vidunderlig effekt och innebära en stor skillnad för de återstående varvsenheterna, nämligen att de kunde lösa finansieringsfrågan.

Det är möjligt att näringsministern svarar att det finns sådana villkor inom EKN, vilket står i betänkandet. Det äger sin riktighet, men de krediterna är mycket kostsamma. Därmed ökar de ytterligare den stora räntebörda som de svenska enheterna får ta på sig.

Jag vill alltså skicka det förslaget med näringsministern och hoppas att regeringen vill överväga det.

Överläggningen var härmed avslutad.

Prot. 1992/93:93
16 april 1993

*Vissa närings-
politiska frågor*

Beslut

Mom. 1 (näringspolitikens inriktning)

Först biträdades reservation 2 av Bengt Dalström med 21 röster mot 8 för meningsyttringen av Rolf L Nilson i motsvarande del. 249 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter biträdades reservation 1 av Birgitta Johansson m.fl. med 113 röster mot 21 för reservation 2 av Bengt Dalström. 145 ledamöter avstod från att rösta.

Slutligen bifölls utskottets hemställan med 144 röster mot 113 för reservation 1 av Birgitta Johansson m.fl. 23 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 2 (bibehållande av utvecklingsfondernas finansieringsverksamhet)

Utskottets hemställan bifölls med 160 röster mot 119 för reservation 3 av Birgitta Johansson m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Leif Marklund (s) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 4 (AP-fondens placeringsrätt)

Utskottets hemställan bifölls med 160 röster mot 119 för reservation 4 av Birgitta Johansson m.fl.

Mom. 10 (nätverk för småföretag)

Först biträdades utskottets hemställan med godkännande av motiveringen i reservation 7 av Birgitta Johansson m.fl. med 110 röster mot 6 för meningsyttringen av Rolf L Nilson i motsvarande del. 163 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter bifölls utskottets hemställan med godkännande av utskottets motivering med 158 röster mot 114 för utskottets hemställan med godkännande av motiveringen i reservation 7 av Birgitta Johansson m.fl. 5 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 13 (stöd till uppfinnare och innovatörer)

Utskottets hemställan bifölls med 159 röster mot 119 för reservation 8 av Birgitta Johansson m.fl.

Mom. 14 (verkstadstekniska delegationen, VT-delegationen)

Utskottets hemställan bifölls med 159 röster mot 119 för reservation 9 av Birgitta Johansson m.fl.

Mom. 20 (idécentra)

Utskottets hemställan bifölls med 254 röster mot 22 för reservation 12 av Bengt Dalström. 2 ledamöter avstod från att rösta.

Mom. 26 (småföretagsutveckling)

Först biträdades reservation 14 av Birgitta Johansson m.fl. med 116 röster mot 8 för meningsyttringen av Rolf L Nilson i motsvarande del. 154 ledamöter avstod från att rösta.

Härefter bifölls utskottets hemställan med 159 röster mot 120 för reservation 14 av Birgitta Johansson m.fl.

Prot. 1992/93:93
16 april 1993

Mom. 27 (stöd till kooperativ utveckling)

Utskottets hemställan bifölls med 158 röster mot 121 för reservation 15 av Birgitta Johansson m.fl.

*Vissa närings-
politiska frågor*

Mom. 33 (stöd till varvsindustrin, m.m.)

Utskottets hemställan bifölls med 158 röster mot 121 för reservation 16 av Birgitta Johansson m.fl.

Mom. 39 (teknisk-vetenskaplig attachéverksamhet)

Utskottets hemställan bifölls med 140 röster mot 138 för reservation 17 av Rolf Dahlberg m.fl. 1 ledamot avstod från att rösta.

Krister Örnfjäder (s) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Fanny Rizell (kds) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mom. 41 (Standardiseringskommissionen)

Utskottets hemställan bifölls med 158 röster mot 119 för reservation 18 av Birgitta Johansson m.fl.

Övriga moment

Utskottets hemställan bifölls.

4 § Beslut om fortsatt ärendebehandling den 21 april

Kammaren beslöt att ärendebehandlingen skulle fortsättas vid arbetsple-num den 21 april.

5 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Skatteutskottets betänkanden
1992/93:SkU21 Företagsskattefrågor
1992/93:SkU22 Anslag till skatteförvaltningen, m.m.

Justitieutskottets betänkanden
1992/93:JuU25 Anslag till kriminalvården, m.m.
1992/93:JuU26 Anslag till rättshjälp m.m.
1992/93:JuU27 Anslag till brottsskadenämnden m.m.
1992/93:JuU28 Anslag till Svensk författningssamling m.m.

Lagutskottets betänkande
1992/93:LU39 Vissa frågor om ansvarsförsäkring

6 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 15 april

1992/93:143 av *Lena Klevenås* (s) till statsrådet Beatrice Ask om de framtida möjligheterna till komvuxutbildning:

I regeringens proposition 1992/93:100 kan man läsa: "Kunskapssamhället kräver att perspektivet i synen på utbildningen förändras, från att se utbildning som en ungdomens introduktion till ett långt yrkesliv till att se utbildning som en livslång process, där kunskaper kompletteras, förnyas och fördjupas, i utbildningssystemet, på arbetsplatsen och på fritiden."

Men i ett dokument kallat "Målrelaterade statsstipendier" från Utbildningsdepartementet, Ds 1992:123, kan man läsa följande: "Staten bör inte hymla med att eftersatta gymnasiestudier är något som den enskilde kommer att få betala själv genom ett eget hårt arbete" och "Statens signalsystem skulle entydigt bli att slarv med den grundläggande skolgången är något som man i huvudsak på egen bekostnad och genom egna ansträngningar får hämta igen senare i livet."

Mot bakgrund av ovanstående vill jag fråga statsrådet Beatrice Ask följande:

Avser regeringen att försvåra för vuxna att ta igen eller komplettera utbildning på komvux på det sätt som hittills har varit möjligt, vilket av flera utländska bedömare ansetts vara världens bästa vuxenutbildning?

1992/93:144 av *Birgit Henriksson* (m) till justitieministern om hämtning till domstolsförhandling:

Det händer allt oftare att tilltalade inte kommer till huvudförhandling. Detta gäller som regel personer som inte bryr sig om utfärdade viten – de är "betalningsimmuna".

1984 ändrades rättegångsbalken på så sätt att domstol kan besluta att polisen får omhänderta en trilsande person upp till 18 timmar före tidpunkten för domstolsinställelsen.

Rättegångsbalken 9 kap. 10 § har nu följande lydelse: Skall någon hämtas till ett sammanträde inför rätten, får han, om ej annat följer av vad som sägs nedan, inte omhändertas tidigare än vad som är nödvändigt för att han skall kunna inställas omedelbart till sammanträdet.

Om hämningsförsök tidigare misslyckats eller om man på grund av vad

som är känt om den som skall hämtas och har grund för denna särskilda hämtning får rätten eller polismyndigheten besluta om att göra omhändertagandet tidigare än vad som sägs i första stycket. Det får dock ske högst 6 timmar – eller om rätten beslutat – högst 18 timmar tidigare. Vid rättens prövning skall särskilt beaktas vilka olägenheter det kan antas medföra att den som skall hämtas inte är närvarande vid sammanträdet inför rätten.

Den, som har omhändertagits enligt andra stycket, är skyldig att i avvaktan på inställelsen stanna kvar på polisstationen eller annan plats, som bestämts av polismyndigheten. Den omhändertagne får inte underkastas annan inskränkning i sin frihet än vad som påkallas av ändamålet med omhändertagandet, ordningen eller allmän säkerhet.

Polismyndigheten anser inte att den hämtade kan förvaras i arrest. Därför blir det i princip omöjligt för polisen att genomföra detta slags hämtningar. Eftersom man inte heller anser att den hämtade kan sitta i polisreception eller liknande lokal upp till 18 timmar – man har inte resurser att bevaka de hämtade – innebär det att man i praktiken inte kan genomföra sådana hämtningar.

Köpings tingsrätt har gjort en förfrågan till polisen i Köping om man delar uppfattningen att hämtad inte får förvaras i arrest.

Polisen i Köping har inhämtat yttrande från Polishögskolan.

Om Polishögskolans tolkning av RB 9 kap. 10 § är riktig försvåras domstolarnas handläggning av mål enligt ovan.

Med hänvisning till det ovan anförda vill jag fråga justitieministern:

Är justitieministern beredd att ändra lagrummet på så sätt att förvaring i arrest blir tillåten i de fall det är befogat?

7 § Anmälan om frågor

Anmälades att följande frågor framställdes

den 15 april

1992/93:557 av *Lars Sundin* (fp) till statsrådet Ulf Dinkelspiel om EG-förhandlingarna och frihandeln med Baltikum:

Finns det någon grund för uppgifterna i massmedierna om att Sverige i EG-förhandlingarna skulle vara berett att ge upp frihandeln med Baltikum?

1992/93:558 av *Elvy Söderström* (s) till arbetsmarknadsministern om stöd-områdesplacering av Örnköldsviks kommun:

Vid sammanträde den 7 april beslöt regeringen att lägga ytterligare ett antal kommuner, hela eller delar därav, i tillfälligt stödområde fram till den 30 juni 1995. Regeringen beslöt också att de kommuner som tidigare placerats in i tillfälligt stödområde får behålla sin ställning.

I likhet med många andra kommuner runt om i Sverige brottas Örnköldsviks kommun med stora problem vad gäller hög arbetslöshet. Under de tre

senaste åren har strukturförändringar och rationaliseringar inom industrin gett ett bortfall av 3 000 arbetstillfällen, vilket är 12–13 % av arbetskraften. I förteckningen över de kommuner som regeringen den 7 april 1993 beslutat placera i tillfälligt stödområde finns inte Örnsköldsviks kommun med.

Min fråga är därför:

På vad grundade regeringen sitt beslut att ej inplacera de delar av Örnsköldsviks kommun som ej ingår i stödområde två i tillfälligt stödområde?

1992/93:559 av *Sten Söderberg* (-) till utrikesministern om vapenembargot mot Bosnien-Hercegovina:

Utrotningen fortsätter i Bosnien-Hercegovina vad gäller den muslimska befolkningen.

Detta kan ej längre accepteras. Vi måste börja ge bistånd i form av robotar från Bofors.

FN:s vapenembargo måste bort vad gäller Bosnien.

Min fråga är:

Är regeringen beredd att verka för att FN:s vapenembargo mot Bosnien-Hercegovina upphör?

1992/93:560 av *Sten Söderberg* (-) till jordbruksministern om förbudet mot s.k. religiös slakt:

Enligt svensk djurskyddslag skall husdjur vid slakt vara bedövat när blodet tappas av. Detta innebär att s.k. religiös slakt, judisk och muslimsk, är förbjuden. Detta innebär en inskränkning av religionsfrihet m.m. Dispenser bör ges.

Min fråga är:

Avser jordbruksministern medverka till att judar och muslimer får behövliga dispenser?

1992/93:561 av *John Andersson* (-) till miljöministern om blyhagel:

Det har uppstått en märklig debatt om blyhagel och dess användning. Kommuner har fattat beslut om att stänga skjutbanor med mycket tvivelaktiga undersökningar som grund. Miljöministern har på kort tid vid två tillfällen fått svara på frågor om blyhagel och ev. åtgärder mot dess användning.

Självfallet skall allt som orsakar skador på natur och miljö tas på allvar och förhindras. Då kan det vara försvarbart att inskränka blyhagelanvändningen i vissa våtmarker.

Men nu finns risk för ren hysteri och oövertänkta beslut, vilket ingen är betjänt av. Nu måste en allsidig bedömning göras av miljökonsekvenserna vid all blyanvändning, exempelvis av alla de hundratusentals ton blykabel som är nergrävda i marken.

Det finns även andra frågeställningar att rätta ut, bl.a.:

I vilken utsträckning måste gevären bytas ut? Vissa uppgifter talar om ca 90 % av hagelvapnen. Är det möjligt att åtgärda skjutbanorna i stället för att stänga dessa och förvisa skyttarna ut i skogen?

Debatten kring blyhageln visar att det behövs en allsidig utredning för att undvika helt felaktiga åtgärder eller beslut.

Prot. 1992/93:93
16 april 1993

Är miljöministern beredd att ta nödvändiga initiativ så att frågekomplexet kring blyhaglen snabbt utreds?

1992/93:562 av *Bengt Lindqvist* (s) till statsrådet Beatrice Ask om läromedel för synskadade:

Synskadade barn och ungdomar går numera i hemortens grundskolor och gymnasier. För att detta skall fungera måste de givetvis få tillgång till de böcker och andra läromedel som kamraterna i klassen använder. Ansvaret för att synskadade elever får de läromedel de behöver åvilar SIH-läromedel.

Nu kommer alarmerande rapporter från elever, föräldrar och lärare om att synskadade elever inte längre kan få de böcker de behöver. Från SIH-läromedel uppger man i en rapport att resurserna för nästa läsår endast räcker till att framställa hälften av de böcker eleverna kommer att behöva. Detta är givetvis en fullständigt oacceptabel situation.

Vilka åtgärder ämnar statsrådet Ask vidta i syfte att se till att synskadade elever under nästa läsår får tillgång till de böcker de behöver?

1992/93:563 av *Kjell Eldensjö* (kds) till statsrådet Ulf Dinkelspiel om svensk alkoholpolitik inför EG:

I informationsfoldern "EG, EES, EU inför folkomröstningen" står det bl.a. angående svensk alkoholpolitik: "Regering och riksdag vill behålla de svenska alkoholmonopolen av sociala skäl." Samtidigt sägs emellertid att det finns risk att de strider mot EES konkurrensregler. Detta uppfattar jag så, att risken för att svensk alkoholpolitik eventuellt måste omprövas för att "EG-anpassas" redan framskymtar, i denna informationsbroschyr.

Min fråga till statsrådet Dinkelspiel är följande:

Finns det över huvud taget något kompromissutrymme från svensk sida vad gäller alkoholpolitiken?

1992/93:564 av *Kjell Eldensjö* (kds) till justitieministern om åtgärder för att öka människors rättstrygghet:

Allmänhetens tilltro till rättsväsendet i Sverige har varit vikande under ett antal år. Det grova våldet i samhället har ökat liksom antalet väpnade rån. Polisens brottsuppläringsprocent är dess värre alltför låg.

Opinionsmätningar visar att många människor, speciellt män, skulle vilja beväpna sig för att lättare kunna värja sig vid eventuella våldspåhopp. Enligt uppgift i medierna finns det en del taxichaufförer som har beväpnat sig olagligen, för att känna sig något tryggare i sin yrkesutövning. Ännu fler skulle vilja beväpna sig.

Min fråga till justitieministern är följande:

Hur kommer Justitiedepartementet att agera för att minska människors oro, så att den olagliga beväpningen känns obehövlig och inte ökar ytterligare i omfattning?

den 16 april

1992/93:565 av *Ingbritt Irhammar* (c) till statsrådet Reidunn Laurén om översyn av sekretesslagen:

Svea Hovrätt har fastslagit att de videofilmer som är bevismaterial i den s.k. barnporrhärvan dels är allmänna handlingar, dels ej är sekretessbelagda. De skall därför på begäran lämnas ut till var och en som önskar en kopia av filmerna enligt den s.k. offentlighetsprincipen. Nuvarande sekretesslag hindrar därmed ej spridning av barnporrfilmer, även om detta är förbjudet enligt annan lag. Konsekvensen av detta blir att tingsrätten först tvingas sprida barnporr till självkostnadspris, för att av senare döma utgivaren för en spridning av samma alster. Detta är, enligt min mening, motsägelsefullt och inkonsekvent.

Mot denna bakgrund vill jag fråga statsrådet:

Ämnar statsrådet ta initiativ till att ändra sekretesslagen på detta område?

1992/93:566 av *Kent Carlsson* (s) till utrikesministern om Västbanken och Gaza:

Den israeliska regeringen beslutade för en tid sedan att stänga av de av Israel ockuperade områdena Gaza och Västbanken. Beslutet innebär att palestinierna i dessa områden förhindras att ta sig till sina arbeten eller skolor.

För många enskilda palestinier innebär detta att deras möjlighet till egen försörjning förstörs. I förlängningen kommer detta att ställa större krav på ökat direkt bistånd från världssamfundet till de ockuperade områdena.

Israels regering beslutade för knappt en vecka sedan att förlänga avstängningen på obestämd tid.

Jag vill med anledning av detta fråga utrikesministern:

Har den svenska regeringen hos den israeliska regeringen protesterat mot beslutet att stänga av Västbanken och Gaza?

1992/93:567 av *Mats Hellström* (s) till jordbruksministern om EG-förhandlingarna och konsumentintressena:

Jordbruksministern har inbjudit producentintresset genom LRF att delta i den officiella svenska förhandlingsdelegationen vid genomgången av EG:s regelverk i medlemskapsförhandlingarna.

Avser jordbruksministern att ge representanter för konsumentintresset samma möjligheter att medverka i det officiella förhandlingsarbetet med EG?

1992/93:568 av *Chatrie Pålsson* (kds) till statsrådet Bo Lundgren om beskattningen av den s.k. barnomsorgspengen:

Stockholms kommun införde vid årsskiftet en barnomsorgspeng. Den möjliggör för föräldrar att köpa barnomsorg av i princip vem som helst – kommunalt, kooperativt eller privat. För att få möjlighet att ta emot barn-

omsorgspengen ställer kommunen som krav att dagmamman eller annan vårdare, som kan vara barnets mormor, har ett eget företag. Kommunen ställer också som krav att företagaren/vårdaren har utbildning eller erfarenhet av barn och att han/hon betalar skatt. Föräldrarna kan tyvärr inte själva ta barnomsorgspengen eftersom det i sådana fall skulle räknas som en vårdlön.

Problemet är nu att skattemyndigheterna sätter käppar i hjulet då de kräver att vårdaren skall sköta om minst fem barn för att få ta hand om barn över huvud taget. Jag menar att det är beklagligt att skattemyndigheterna försöker sabotera en kommuns försök att skapa valfrihet för föräldrarna och mångfald i barnomsorgen.

Avser skatteministern att vidta åtgärder i syfte att undanröja dessa hinder?

1992/93:569 av *Eva Zetterberg* (v) till statsrådet Ulf Dinkelspiel om fruktimporten från Sydafrika:

Regeringen uppges ha beviljat alla 159 ansökningar om dispens från förbudet för handel med Sydafrika utom 10. Dispenserna för export till Sydafrika har regeringen motiverat med sysselsättningskäl.

Nu har även fruktimportörer fått dispens. I realiteten upphäver regeringen på detta sätt lagen om handelsförbud.

Detta sker utan att de villkor uppfyllts som riksdagen antog för mindre än ett år sedan. Någon bindande överenskommelse om en övergångsregering har inte träffats. Hela demokratiseringsprocessen är allvarligt hotad av det tilltagande våldet. Militanta extremist- eller nazistgrupper har hotat med inbördeskrig.

Med anledning härav frågar jag utrikeshandelsministern:

På vilka grunder har regeringen beviljat dispens för fruktimport från Sydafrika?

1992/93:570 av *Robert Jousma* (nyd) till kulturministern om uppehållstillstånd för hivpositiva personer:

Svenska smittskyddsläkare uppger i en artikel i senaste numret av Läkartidningen att det pågår en oroande ökning av smittspridning från hivpositiva afrikaner i Stockholms län. Antalet nyanmällda fall till smittskyddsläkarna ökar årligen. Afrikaner är med något enstaka undantag smittade via heterosexuella kontakter.

Förutom de 266 hivsmittade afrikanerna finns i Stockholms län även 40 heterosexuellt smittade personer av annat utländskt ursprung. Av de 120 svenskar i länet som smittats heterosexuellt är ca 35 smittade av afrikaner och 30 av andra nationaliteter.

Enligt läkarna är det svårt att få de smittade afrikanerna att följa de förhållningsregler som gäller. De uppger inte för sina partner att de är smittade, och de använder inte kondom.

Utvecklingen är enligt smittskyddsläkarna mycket oroande. Personligen

instämmer jag i detta, och min fråga till kulturministern är om kulturministern är beredd att medverka till att de hivssmittade som inte följer de skyddsregler som gäller inte skall få uppehållstillstånd och skall förpassas ur riket.

1992/93:571 av *Ulf Eriksson* (nyd) till socialministern om icke vårdnadshavares rätt till s.k. skolbesök:

Det förekommer enligt uppgift i ganska många fall att förälder med ensamvårdnad utestänger den andra föräldern eller annan anhörig till barnet från att besöka barnet i skolan för att där följa undervisningen.

Det ligger ofta i både barnets och den utestängda föräldrarnas intresse att de här skolbesöken görs.

Min fråga till socialministern är därför om socialministern är beredd att medverka till att ensamvårdnadshavare inte tillåts att på detta sätt utestänga den andra föräldern eller annan anhörig från att utöva sin rätt till skolbesök.

1992/93:572 av *Peter Kling* (nyd) till kommunikationsministern om avgifterna för bortforsling av fordon:

Nu skall Gatu- och fastighetskontoret höja avgiften för bortforsling av fordon från 1 200 till 1 500 kr, en höjning med 25 %! Samtidigt höjs dygnskostnaden för förvaring av fordon i samband med flyttning från 30 till 40 kr., även det en 25-procentig höjning!

I stället för att införa skatte- eller momsökningar som så att säga öppet måste redovisas smyghöjer man på detta sätt de kommunala intäkterna.

Vad är det för samhälle vi lever i, undrar man, där medborgarna förföljs av lappisor som har att följa absurt krångliga parkeringsregler som ofta är mer eller mindre omöjliga för medborgarna att förstå och som vid överträdelse leder till mycket dyra parkeringsböter m.m?

Är statsrådet beredd att medverka till en snabb regeländring så att den här typen av konfiskering inte längre tillåts?

1992/93:573 av *Ulf Björklund* (kds) till miljöministern om skyddsnivån för valar:

År 1991 stödde Sverige en IWC-resolution som bl.a. slog fast en skyddsnivå för valstammar som är 54 % av beståndets ursprungliga storlek. År 1992 stödde Sverige en resolution som åter slog fast denna skyddsnivå. Denna nivå har inte uppnåtts för vikvalen trots att stammen troligtvis tillvuxit sedan förbudet mot kommersiell valfångst infördes 1982. Enligt IWC:s vetenskapliga kommitté minskade stammen av vikval kontinuerligt under de 30 åren innan moratoriet trädde i kraft. Det finns med andra ord anledning till stor försiktighet vid ett eventuellt hävande av moratoriet.

Önskvärt vore om Sverige kunde stödja Frankrikes förslag till att IWC etablerar skyddsreservat för valar i Antarktis söder om den 40:e breddgraden. Vidare vore det önskvärt om Sveriges inställning kunde vara att alla delar i IWC:s förvaltningsmodell bör antas av kommissionen innan IWC:s förbud mot kommersiell valfångst kan hävas.

Vilka instruktioner kommer Sveriges representant i den internationella valfångskommissionen (IWC) att få inför kommissionens årsmöte i Kyoto den 10–14 maj?

Prot. 1992/93:93
16 april 1993

1992/93:574 av *Annika Åhnberg* (-) till miljöministern om kärnkraftsreaktorn i Ågesta:

Den 1 maj 1969 var kärnkraftsreaktorn i Ågesta mycket nära ett totalt haveri, som skulle ha fått fruktansvärda konsekvenser.

Detta synnerligen allvarliga tillbud har först nu kommit till allmän kännedom. Rapportering och analys av det inträffade har varit otillfredsställande. Det måste nu klarläggas varför.

Själva händelseförloppet måste också noggrant utredas, och denna analys måste bli offentligt tillgänglig.

Jag vill därför fråga miljöministern:

Avser regeringen vidta åtgärder så att omständigheterna kring det som skedde vid Ågestareaktorn den 1 maj 1969 blir klarlagda?

1992/93:575 av *Kenneth Lantz* (kds) till arbetsmarknadsministern om ökad sysselsättning genom arbete som förbättrar miljön:

Arbetsmarknaden fortsätter att vara ansträngd trots flera åtgärder som borde gett något bättre resultat än vad vi ser i dag. Många hem har fått möta denna bistra verklighet samtidigt som många av oss konstaterar att vi ännu har mycket att göra i utvecklingen av vårt land. Miljösituationen i Sverige är bättre än i många av våra grannländer. Detta är dock ingen anledning att underlåta att vidta fortsatta åtgärder till förmån för en bättre miljö i Sverige. Vi har många år av försyndelser bakom oss med utsläpp av olika slag. Såväl mark- som sjöområden väntar i dag på insatser av olika slag.

Med nuvarande arbetsmarknadsläge borde det finnas utrymme för konkreta insatser till förmån för miljöarbete. Det finns i vårt land flera kommuner som kan uppvisa behov av ganska enkla men arbetskrävande arbetsuppgifter inom miljöarbetet. Det skulle vara en förträfflig investering att satsa på miljövårdande arbetsinsatser i denna speciella tid.

Vilka arbetsmarknadsåtgärder ämnar arbetsmarknadsministern vidtaga inom just miljöarbetet?

1992/93:576 av *Sylvia Lindgren* (s) till arbetsmarknadsministern om ökad tillväxt och fler arbetstillfällen i kommunerna:

Arbetslösheten och antalet varsel om uppsägning fortsätter att öka och då inte minst i våra storstäder. De negativa konsekvenserna av att man inte har något jobb eller riskerar att snart bli arbetslös är för den enskilde individen mycket stora men också förödande för samhällsekonomin. Vi har helt enkelt inte råd med arbetslöshet. I Stockholm beräknas socialbidragskostnaderna för 1993 till minst 1,3 miljarder kronor, bl.a. som en följd av arbetslösheten.

Nuvarande statsbidragssystem missgynnar dessutom i hög grad storstäderna. Statliga beslut ledde till att Stockholms stad förlorade ca 2,7 miljarder av sina inkomster för 1993.

Prot. 1992/93:93
16 april 1993

Ämnar arbetsmarknadsministern vidta några åtgärder för att stimulera en ökad tillväxt i kommunerna och fler arbetstillfällen – i stället för att straffa dem genom sänkta statsbidrag?

8 § Kammaren åtskildes kl. 13.45.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början t.o.m. 3 § anf. 18 (delvis) och
av förste vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

ULF CHRISTOFFERSSON

/Barbro Nordström

Fredagen den 16 april

1 § Hänvisning av ärenden till utskott	1
Meddelande om dagens sammanträde	1
Talmannen	
2 § Beslut rörande utskottsbetänkanden som slutdebatterats den 15 april	1
Socialutskottets betänkande SoU15	
Utbildningsutskottets betänkande UbU11	
Utbildningsutskottets betänkande UbU21	
Trafikutskottets betänkande TU25	
Trafikutskottets betänkande TU26	
Trafikutskottets betänkande TU33	
Jordbruksutskottets betänkande JoU16	
Bostadsutskottets betänkande BoU11	
Bostadsutskottets betänkande BoU15	
Bostadsutskottets betänkande BoU16	
Bostadsutskottets betänkande BoU17	
Bostadsutskottets betänkande BoU18	
3 § Vissa näringspolitiska frågor	5
Näringsutskottets betänkande NU25	
Debatt	
Birgitta Johansson (s)	
Bengt Dalström (nyd)	
Hans Andersson (v)	
Kjell Ericsson (c)	
Näringsminister Per Westerberg (m)	
Gudrun Norberg (fp)	
Roland Lében (kds)	
Lennart Nilsson (s)	
Lennart Fridén (m)	
Bo Nilsson (s)	
Roland Sundgren (s)	
Simon Liliedahl (nyd)	
Bo G Jenevall (nyd)	
Beslut	60
4 § Beslut om fortsatt ärendehantering den 21 april	61
5 § Bordläggning	61
6 § Anmälan om interpellationer	
1992/93:143 av Lena Klevenås (s) om de framtida möjlighe- terna till komvuxutbildning	62
1992/93:144 av Birgit Henriksson (m) om hämtning till dom- stolsförhandling	62

7 § Anmälan om frågor

1992/93:557 av Lars Sundin (fp) om EG-förhandlingarna och frihandeln med Baltikum.	63
1992/93:558 av Elvy Söderström (s) om stödområdesplacering av Örnsköldsviks kommun.	63
1992/93:559 av Sten Söderberg (-) om vapenembargot mot Bosnien-Hercegovina.	64
1992/93:560 av Sten Söderberg (-) om förbudet mot s.k. religiös slakt.	64
1992/93:561 av John Andersson (-) om blyhagel.	64
1992/93:562 av Bengt Lindqvist (s) om läromedel för synskadade.	65
1992/93:563 av Kjell Eldensjö (kds) om svensk alkoholpolitik inför EG.	65
1992/93:564 av Kjell Eldensjö (kds) om åtgärder för att öka människors rättstrygghet.	65
1992/93:565 av Ingbritt Irhammar (c) om översyn av sekretesslagen.	66
1992/93:566 av Kent Carlsson (s) om Västbanken och Gaza.	66
1992/93:567 av Mats Hellström (s) om EG-förhandlingarna och konsumentintressena.	66
1992/93:568 av Chatrine Pålsson (kds) om beskattningen av den s.k. barnomsorgspengen.	66
1992/93:569 av Eva Zetterberg (v) om fruktimporten från Sydafrika.	67
1992/93:570 av Robert Jousma (nyd) om uppehållstillstånd för hivpositiva personer.	67
1992/93:571 av Ulf Eriksson (nyd) om icke vårdnadshavares rätt till s.k. skolbesök.	68
1992/93:572 av Peter Kling (nyd) om avgifterna för bortforsling av fordon.	68
1992/93:573 av Ulf Björklund (kds) om skyddsnivån för valar.	68
1992/93:574 av Annika Åhnberg (-) om kärnkraftsreaktorn i Ågesta.	69
1992/93:575 av Kenneth Lantz (kds) om ökad sysselsättning genom arbete som förbättrar miljön.	69
1992/93:576 av Sylvia Lindgren (s) om ökad tillväxt och fler arbetstillfällen i kommunerna.	69